

aile

DİYANET AYLIK DERGİ'NİN ÜCRETSİZ EKİDİR | AĞUSTOS 2018

ÂİT OLMA
İHTİYACI

ÇOCUĞUN
KİŞİLİĞİNİ ROL
MODELİ BELİRLER

ÂLEMİN TEMELİ
MERHAMET

ZARURİ BİR KARAR
İLKESİ: "İSTİŞARE"

BOZKIRIN
ZİRVESİNDE
BİR GÜZEL
İSHAKPAŞA
SARAYI

Kaybolan merhameti aramak

**PROF. DR. REFİK
TURAN İLE
TARİH ÜZERİNE**

Kimliği
oluşturan üç
alan vardır:
İnanç ve
ahlak, dil ve
edebiyat,
tarih.

Vatanım Her Şeyim

15 Temmuz,
Milletçe tek yürek olup vatanımızı savunduğumuz gece.
15 Temmuz,
Semalarımızdan ezanlarımızın dinmemesi, bayrağımızın
inmemesi için canla başla mücadele verdiğimiz gece.
15 Temmuz,
Bu cennet vatanımızdan asla vazgeçmeyeceğimizi
dünyaya gösterdiğimiz gece.

Kaybolan Merhameti Aramak

M

erhamet yaratılışımıza nakşolmuş, bütün ahlaki erdemleri kuşatan bir gönül servetidir. Kalbin katılığını, kasvetini ortadan kaldıran; insanlığın ilahi rahmet ile arasındaki kilidi açan; kalbe rikkat, refet ve şefkat kazandırır; gönlü masivanın, kin ve nefret duygularının işgalinden kurtaran bedii bir hazinedir. Peygamberimiz (s.a.s.); ayırım yapmaksızın bütün canlılara merhametle yaklaşmamızı müminlere hatırlatmakta, merhametin (Hâkim en-Neysâbüri) ancak kalbi katılmış bedbahtların kalbinden kaldırılacağını dile getirmektedir. Yüce Allah da Mutaffifin suresinde, insan vücudunun en latif organı, bütün iyi ve güzel duyguların membaı olan kalbe dikkat çekerek insanların kötü eylemlerinin kalbi paslandırdığını söylemektedir. (Mutaffifin, 83/14.)

İnsanlık olarak kimi zaman, merhamet yoksunu ellerden sadır olan ve dünyamızı kuşatan bir hiddet dalgası ile karşılaşabiliyoruz. Fotoğraf karelerinde ve ekranlarda, insanlığın geldiği acı durumu müşahede ediyor, merhametsizliğin, zulmü nasıl intaç ettiğine şahit oluyoruz. Aile Dergisi olarak bu ay penceremizi "Kaybolan Merhameti Aramak" üzere açtık. Diyanet İşleri Başkanlığı Aile ve Dinî Rehberlik Daire Başkanı, Sedide Akbulut, kaleme aldığı yazıyla Rabb'imizin, önce ana babalarına ardından bütün insanlığın uhdesine emanet ettiği çocuklara, merhametle muamelede bulunmanın gerekliliği üzerinde durdu. Çocuklarımızı sağlıklı ve huzurlu bir şekilde büyütebilmenin aslında çok zor olmadığını, küçük önlemlerle büyük problemlerin önünün alınabileceğini anlattı.

"Biz Bize" bölümünde Prof. Dr. Adnan Bülent Baloğlu, çok farklı bir bakış açısı ile kaleme aldığı "İnternetin 'Bulamaç' Dinleri" başlıklı makalesinde; gelişen teknoloji ile her alanda dezenformasyon bombardımanı altında kalan insanoğlunun inanç ve inanma gibi kutsal değerlerinin hangi saiklerle tahrip edildiği/edilmeye çalışıldığını çarpıcı örneklerle anlattı. "Âlemin Temeli Merhamet" ile Eda Saklı Köksal, merhametin bizleri huzura ve sükûna ulaştıracağına işaret ederek uzun zamandır eksikliğini hissettiğimiz güzel hasletlerin anahtarını sundu.

Bu ayki söyleşimizi tarihin önemi üzerine gerçekleştirdik. Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Refik Turan, tarihî bilgiye ve tarih bilinci sahip olmanın önemi hakkında oldukça kıymetli bilgiler paylaştı bizlerle. Bu söyleşimizin toplumsal bilinçlenmemize katkı sağlayacağını temenni ediyoruz.

Dergimiz, her ay olduğu gibi yine dopdolu bir içerikle karşınızda. "Yolgezer"imiz İshak Paşa Sarayı'ndan hareketle ihtişamlı tarihimizi ve sanat dünyamızı anlatırken, "Bir Nefes Sıhhat"te tıp biliminin geçmişten bu yana tedavi unsurlarından biri olan Hacamat işlendi. "Çocuk Penceresinden Ölüm" ve "Çocuğun Kişiliğini Rol Modeli Belirler" de dergimizin dikkat çeken yazıları arasında yer aldı.

"Bakış Açısı", "Hayatın İçinden", "Ters Köşe", "Sahabe Hayatları", "Kahve Molası" gibi diğer bölümlerimiz de birbirinden kıymetli yazılarla siz değerli okurlarımızı beklemekte. Sizleri dergimizle baş başa bırakırken başta çocuklarımız olmak üzere bütün varlığa merhamet nazarı ile bakan, Rabb'in rızasını celbeden bir hayat temenni ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

36 TÜRK TARİH KURUMU BAŞKANI PROF. DR. REFİK TURAN İLE TARİH ÜZERİNE

Muhammed Kâmil Yaykan
Kimliği oluşturan üç alan vardır: İnanç ve ahlak, dil ve edebiyat, tarih. Vatan sathındaki bütün insanlarımız için tarihi çok seven biri olarak özellikle Türk tarihini okumayı içtenlikle tavsiye ediyorum.

10 KAHVE MOLASI
Esmâ Türkseven

12 AİT OLMA İHTİYACI
Ayşe Yılmaz

14 ZARURİ BİR KARAR
İLKESİ: "İSTİŞARE"
Esra Oras

16 GÜN IŞIĞI
Muhammed Kâmil Yaykan

20 ÇOCUĞUN KİŞİLİĞİNİ ROL
MODELİ BELİRLER
Yasemin Çekiçoğlu

PENCERE Sedide Akbulut

KAYBOLAN MERHAMETİ ARAMAK

Üzülerek söylemek zorundayız ki bizi insanlığımızdan utandıran ya da acizliğimize ağlatan kötülük örnekleriyle karşılaşabiliyoruz. Fakat hiçbir şey Müslümanı ye'se düşürmemeli onu doğruluktan ve iyilikten ayırmamalıdır.

22 ÇOCUK PENCERESİNDEN
ÖLÜM
Hilal Çorbacıoğlu

24 GERİDE KALAN
Dr. Hafsa Fidan Vidinli

26 İNTERNETİN
'BULAMAÇ' DİNLERİ
Prof. Dr. Adnan Bülent Baloğlu

30 ÂLEMİN TEMELİ MERHAMET
Eda Saklı Köksal

32 ESKİ EV YENİ YABANCI
Nagihan Aydın

34 OKUMAYI HAYATIN
MERKEZİNE ALMAK
Nurettin Midilli

40 MASUM BİR ÇOCUK
Zeynep Demir

42 BOZKIRIN ZİRVESİNDE BİR
GÜZEL İSHAKPAŞA SARAYI
Seher Meriç

46 NASIL KONUŞMALI?
Montaigne

47 DOĞU VE BATI ARASINDA
İSLAM
Sümevra Çelik

48 FIRÇADAN KALEME ÇEKİLEN TAHRİR
Fatma Nur Ünlü Sürer

50 SULTAN II. ABDÜLHAMİD'İN BÜYÜK RÜYASI: HİCAZ DEMİRYOLU
Mustafa Mirza Demir

52 BU BENİM HİKÂYEM
Cânân Cehri Akyol

54 ABDULLAH B. ÖMER (R.A.): İSTANBUL SURLARI ÖNÜNDE BİR ÂLİM SAHABİ
Doç. Dr. Salih Kesgin

56 HACAMAT
Doç. Dr. Rahime Bedir Fındık

58 KIRKAMBAR
Ali Necip Erdoğan

60 AKLİYAT
Zeynel Özyurt

62 BULMACA
Ali Osmanoglu

64 FOTOĞRAFİN ANLATTIKLARI
Mesut Özünlü

aile

Diyanet İşleri Başkanı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Fatih KURT

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Elif ARSLAN

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Bünyamin KAHRAMAN

Yayın Koordinatörleri
Muhammed Kâmil YAYKAN
Esmâ TÜRKSEVEN
Sema BAYAR

Tashiş
Muhammed Kâmil YAYKAN

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
Even Medya
www.evenmedya.com

Baskı
Çağlayan A.Ş.
Tel: 0232 274 22 15

Abone İşleri
Tel : 0312 295 71 96-97
Faks: 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr
Online Abonelik
yayinsatis.diyaneet.gov.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800, Çankaya/Ankara

Tel: 0312 295 86 61-62
Faks: 0312 295 61 92
ailedergisi@diyanet.gov.tr

Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

「PENCERE」

Kaybolan merhameti aramak

SEDİDE AKBULUT

Aile ve Dinî Rehberlik Daire Başkanı

Maalesef birbirine asla yakışmayan iki kelimeyi bir arada görmekteyiz. Çocuk ve kötülük... Üzülerek söylemek zorundayız ki bizi insanlığımızdan utandıran ya da acizliğimize ağlatan kötülük örnekleriyle karşılaşabiliyoruz. Fakat hiçbir şey Müslümanı ye'se düşürmemeli onu doğruluktan ve iyilikten ayırmamalıdır.

Göz aydınlığımız, gönül sürurumuz, günbegün yeşerttiğimiz umudumuz, yavrularımız... Aile olmanın en güzel nime-ti, en tatlı heyecanımız, canımızdan aziz bildiğimiz evlatlarımız. Rabb'imizin önce ana babasına ardından bütün insanlığın uhdesine emanet ettiği, masumiyetin mücessem hâlidir çocuk. Fakat çocukların, kimi zaman zalim ellerde kötü muameleye maruz kaldığına, onların en değerli hazinesi olan çocukluklarına el uzatıldığına şahit ol-maktayız. Bir yazıda şöyle diyor-du yazar: "Örselenmiş çocuk vicdanı geleceğin yüzüne çalınmış bir karadır." Merhametten yoksun insanların elinde çocukların masum bedenleri hırpalandıkça, ruhları örselenip vicdanlarına kapanması zor yaralar açıldı-kça asıl yiten insanlık oluyor. Ve geleceğe koca bir kara leke çalınıyor.

Yüce Allah'ın, peygamberleri aracılığı ile gönderdiği dinlerin hepsinde ortak amaç; çocuk, genç, kadın bütün bir insanlığın menfaatidir. Dünya ve ahiret mutluluğunun kazanılmasıdır gaye. Bu gayeye ulaştıracak olan da Rabb'in çizdiği hududa riayettir. Aynı zamanda zarûrât-ı dîniye olarak isimlendirdiğimiz canın, aklın, dinin, neslin ve malın korunması ile toplumsal huzuru sağlamak ve bütün bir insanlığın güven içinde yaşamasını temin etmektir amaç.

Karanlık ellerde yitirilen her minik beden, canı koruma sorumluluğumuzu yeniden

hatırlatmıyor mu her birimize? Annelerin yürek burkan feryatları akli koruyabiliyor muyuz diye sordurmuyor mu? Sadece anne babalar değil, bir öğretmen, bir din görevlisi ya da bir esnaf olarak da sokakta kimsesiz, çaresiz ve hatta madde bağımlısı olmuş bir genç gördüğümüzde nesli nasıl koruyabiliriz sorusu yakmıyor mu kalbimizi? Emanet bilinci ve ahiret sorumluluğunu bihak-kın yerine getiremediğimiz zaman yitik nesillerin sessiz çığlıkları kulaklarımızda uğuldamıyor mu? Dünyaya iyiliği hâkim kılmak, yokluğu ve yoksunluğu bertaraf ederek yeryüzünü imar etmek üzere gönderilen insanoğlu, yeryüzünün minik halifesine yaşam hakkı vermeyerek iyiliği katlettiğinin ne zaman farkına varacak?

Bir süredir, hemen hemen bütün iletişim kanallarından gelen birbirinin benzeri üzücü olaylarla ağır bir imtihan vermekte insanlığımız. Kaybolan çocuklar ve o çocukların akıbetleri, insanın yüreğini şerha şerha dağıtıyor. Yaradan, Kur'an-ı Kerim'de, "Kim bir insanı öldürürse bütün insanlığı öldürmüş gibidir." (Maide, 5/32.) buyuruyor. Bir canı öldürmek bütün cihana kıymak demekse bir çocuğa kastetmek de bütün çocuklara kastetmek demektir. Masum ve korunmasız olan, etrafını kendi tertemiz penceresinden seyreden çocuklara reva görülen zulmü, ne aklımız ne havsalamız alıyor. Maalesef birbirine asla yakışmayan iki kelimeyi bir arada görmekteyiz. Çocuk ve

kötülük... Üzülerek söylemek zorundayız ki bizi insanlığı-mızdan utandıran ya da acizliğimize ağlatan kötülük örnekleriyle karşılaşabiliyoruz.

Fakat hiçbir şey Müslümanı ye'se düşürmemeli onu doğruluktan ve iyilikten ayırmamalıdır. Merhamet sahibi iyi insanlar da her zaman ve zeminde dünya hayatını imar ve ihya için bitimsiz bir gayretle çalışacaklardır. Herhangi bir kötülük karşısında üzerine düşen görevi, sorumluluğunu yerine getirmek; an olup o zulmü eliyle yahut diliyle düzeltmek her insanın birincil vazifesidir. Bütün bunlara ek olarak kötülüğe maruz kalan eğer bir çocuk ise aslanan onu iş iştenden geçmeden önce koruyup kollayabilmek, ona sağlıklı ve güvenli bir ortam temin edebilmektir. Bu bağlamda öncelikle içinde bulunulan ahvali gözler önüne sermek faydalı olacaktır.

GÜVENDE VE GÜVENLİ ÇOCUK YETİŞTİRMEK

Toplumun emanet anlayışında açılan gedik, bireylerin güven duygusunu zedelemiştir. Psikoloji ilminin bize sunduğu verilere baktığımızda, insan için yeme içme gibi fizyolojik ihtiyaçların ardından ikinci sırayı "güvende olma" ihtiyacının aldığını görmekteyiz. Gerçekte çocuğun dünyasında güven sorunu yoktur ve asıl sorun da bundan kaynaklanmaktadır. Her çocuk; anne rahminde edindiği emniyet hissiyle büyür, dış tehditlerin farkına varamaz, güven eksikliğini bilemez. Fakat dünyaya adı-

Toplumun emanet anlayışında açılan gedik, bireylerin güven duygusunu zedelemiştir. Psikoloji ilminin bize sunduğu verilere baktığımızda, insan için yeme içme gibi fizyolojik ihtiyaçların ardından ikinci sırayı "güvende olma" ihtiyacının aldığını görmekteyiz.

mını atar atmaz kendine bir sığınak arar. Bu ilk olarak annesinin sıcak kucacı, babasının şefkatli kollarıdır. Büyümesine paralel olarak çocuğun hayatına pek çok kişi de dâhil olmaktadır. İşte tam bu noktada ailelerin zihnini meşgul eden soru ve sorunlar gün yüzüne çıkar.

ÇOCUĞUMUZUN HEM KENDİNİ GÜVENDE HİSSETMESİNİ HEM DE KENDİNİ KORUMASINI NASIL SAĞLAYACAĞIZ?

Bu soruyu yönelttiğimiz Uzman Psikolog Binay Bilge Annak, "güvenlik" kavramının "kişiyi fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne veya malına yönelik tehditlerden koruma ve kişinin kendini tehlikelerden uzak hissetme durumu"

olarak tanımlandığını hatırlatarak şunları dile getirdi: "Çocuklar büyüme ve olgunlaşma sürecinde hayata atılmaya hazırlanırken başkalarına ve dünyaya nasıl güveneceklerini öğrenmelidir. Güven duygusu, öyle temel bir duygudur ki kişilik gelişiminde en önemli faktör olan öz güvenin de ilk adımıdır."

Çocukların güvenliğini sağlamak konusunda anne babalarına ya da çocuğun yetiştirilmesine destek olan diğer aile bireylerine yardım edecek en temel şeyin "sınırlar" olduğunu vurgulayan Annak, şu açıklamalarda bulundu: "Bütün çocuklar dünyalarını sınama ve keşfetme ihtiyacı hissederler. Ancak bu keşif sürecinde onlara yol gösterecek sınırlara da ihtiyaç duyarlar. Sınırlar, çocukların hem kendilerini hem de yaşadıkları ortamı kavramalarını sağlar; onlara keşif ve öğrenme fırsatı sunar. Çocuklar çevrelerini keşfetmeli, becerilerini geliştirmeli, yeni yetenekler kazanmalı ve bağımsız olmalıdırlar. Anne babaların görevi ise çocuklarına normal gelişim sürecini engellemeden fırsatlar yaratmak ancak onlara destek olacak, güvende hissettirecek, gerektiğinde esneyebilen sınırlar koymaktır. Sınır koyma, çocuklar büyüyüp olgunlaştıkça düzenlenmesi gereken dinamik bir süreçtir."

Çocuğa bu aşamada bedenini tanıma ve koruma noktasında sağlıklı bir eğitim verilmelidir. Bu eğitim sürecinde anne baba; kullandıkları dile her zamankinden daha çok özen göstermeli, çocuğa ka-

Bütün çocuklar dünyalarını sınama ve keşfetme ihtiyacı hissederler. Ancak bu keşif sürecinde onlara yol gösterecek sınırlara da ihtiyaç duyarlar. Sınırlar, çocukların hem kendilerini hem de yaşadıkları ortamı kavramalarını sağlar; onlara keşif ve öğrenme fırsatı sunar.

zandırmak istediğinin yanı sıra korkak ve kaygılı bir kişilik oluşumuna da sebebiyet vermemelidir. Konuyla ilgili görüşüne başvurduğumuz Annak; çocuğa güvenli sosyal ilişkiler kurma, karşılaşılan bir sorunla başa çıkma noktasında nasıl bir eğitim verilmesi, ebeveynlerin ise nelere dikkat etmesi gerektiğini maddeler hâlinde açıkladı:

Çocuğunuzun hem bedenini hem de duygularını tanımasını sağlayın. Çocuğunuza iki yaşından itibaren bedeninin kendisine ait olduğunu anlatın ve özel bölgelerini öğretin.

İyi dokunuş ve kötü dokunuş eğitimi verin ya da almasını sağlayın. Biri kendisine istemediği bir şekilde dokunursa hayır demesini ve yardım istemesini öğretin.

Güvenlik konusunda ilk olarak çocuğunuzun güvenli bir ortamda yetişmesini sağlayın. Kendisini tedirgin eden kişilerden kaçmayı ya da yüksek sesle bağırmaı öğretin.

“Eğer çocuğunuzun yanınızda değilseniz ve bir yabancı ona ‘Annen seni çağırıyor, hadi gel gidelim.’, ‘Baban hastaneye kaldırıldı, seni onun yanına götüreceğim.’, ‘Ben babanın arkadaşayım seni ona götüreyim.’ dediğinde mutlaka o yabancıya aranızdaki özel şifreyi/parolayı sormasını isteyin.

Sır saklamak zorunda olmadığı, sır saklaması konusunda bir teklif gelirse kabul etmemesi gerektiğini ve bu durumu sizinle paylaşmasını söyleyin.

Çocuğunuza kendilerini güvende hissetmediği zaman büyüklerin sözünü dinleyebileceğini anlatın.

Öncelikle, kendini ifade etmeye başladığı ilk dönemde çocuğunuza ev adresinizi, telefon numaranızı ve kaybolduğu zaman kime başvurması gerektiğini öğretin. Size ulaşamadığı takdirde nereye gidebileceği, kimi arayacağı bilgisini verin.

On iki yaş altı çocuklarınızı gözetimsiz bir şekilde evde ya da dışarda bırakmayın. Çocuğunuzun başka bir çocuğa emanet etmeyin.

Çocuğunuzun nerede olduğunu daima bilin, çocuğunuzun da ondan ayrı olduğunuz zamanlarda nerede olduğunu söyleyin.

Çocuğunuza ilişkin kişisel bilgi ve görüntüleri sosyal medyada paylaşmayın. Ço-

cuğunuzun da sosyal medyada, kendisine ilişkin detaylı bilgi vermemesi hususunda uyarın ve takipte olun.

ÇOCUĞUN YAŞINA GÖRE VERİLEBİLECEK KORUYUCU EĞİTİMLER NELERDİR?

İki yaşından önce bebeklik dönemi de diyebileceğimiz sürecin ebeveyn çocuk ilişkisi için ayrılmaz bir beraberlik olduğu aşîkârdır. Ancak bu dönemden sonra çocuklara kaygısız güven duygusu, korkusuz tedbir öğretilerini sağlamak için daha çok özen göstermeliyiz. Elbette yaş, çocuğun olgunlaşma düzeyini tespit etmek için tek başına yeterli değildir. Bazı çocuklar on yaşında bile kısa süre için kendi güvenlik ihtiyaçlarını karşılamada ve kendine bakmada yeterli olgunluk düzeyindeyken, bazıları on dört yaşında duygusal ve davranışsal sorunlardan ötürü buna hazır olmayabilir. Bu nedenle her çocuk için ebeveynler tarafından belirlenen yaş sınırı değişebilir. Toplum olarak bizlere düşen; aile, okul, çevre bir bütün olarak

sosyal sorumluluğu birlikte üstlenmektir. Bilmeliyiz ki her bir çocuk geleceğimizin teminatıdır. O nedenle de onları korumak ve kollamak insani bir sorumluluk olduğu kadar onlara güvenli bir ortam bırakmak da dinî bir vecibedir. Sahip olduğumuz dinin kendisi barış, emniyet ve güven temelli oluşuyla öne çıkmaktadır. Allah Resulü, Müslüman'ın tarifini yaparken "elinden ve dilinden emin olunan", bir başka ifade ile "diğer insanların kendisinden güvende olduğu kimse" demektedir. Güvende olmayı en çok hak eden de korumasız, tertemiz cennet kokulu yavrularımızdır.

KARŞILAŞILABİLECEK RİSKLER BAĞLAMINDA ÇOCUK YETİŞTİRMEDE ANNE BABA TUTUMLARI

Çocuğun kişilik gelişiminin fiziksel gelişimi kadar öncelikli olduğunu düşünerek karşıla-

Otoriter anne baba tutumu dediğimiz katı disiplin anlayışı ile yaptığı her olumsuz davranışa şiddet ve ceza ile karşılık veren ebeveyn, dış tehditlerin ayırımını yapamayacak çocuklar yetiştirmiş olacaktır.

şacağı sorunlara geliştireceği tavır da anne baba tutumlarıyla doğrudan ilintilidir.

Otoriter anne baba tutumu dediğimiz katı disiplin anlayışı ile yaptığı her olumsuz davranışa şiddet ve ceza ile karşılık veren ebeveyn, dış tehditlerin ayırımını yapamayacak korunmasız çocuklar yetiştirmiş olacaktır. Yapılan araştırmalara göre aşırı baskı altında yetişen çocukların duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimleri de olumsuz etkileneceğinden bu tutum çocuğun tehlikenin farkına varmasını engelleyeceği gibi istenilmeyen olayları çözümlenecek ipuçlarından da uzaklaştıracaktır.

İzin verici tavizkâr disiplin anlayışı ile yetiştirilen çocuk ise kuralların ve sınırların ihlaline alışacak, kendi başına kaldığında hiçbir sınırın korumasını da yapamayacaktır. Bu tutum, anne babanın

ilgisizliğini ve çocuk için en tehlikeli ihmalkârlığı da beraberinde getirecektir.

Demokratik tutum ve olumlu disiplin anlayışı ile çocuğun istek ve ihtiyaçlarını göz ardı etmeden sınırlar ve kurallar eşliğinde olabilecek her şeyin çocuk için öngörülebilir ve bilinebilir olması oldukça önemlidir. Bu tutum çocuğa tehdit ve tehlikeler karşısında güven kaybına uğramadan olumlu tavır geliştirmeyi öğretecektir. Zira muhtemel riskler kendisiyle paylaşılacak ve alınacak önleyici tedbirlerle de kaygıdan uzak formüllerle kazanım sağlanacaktır.

Bütün bunların yanında anne babaya düşen en büyük sorumluluklardan biri de sosyal medyada çocuklarının görsellerini paylaşmaması, paylaşacakları takdirde mahremiyet sınırlarını aşmamalarıdır.

Çocuğun kaçırılmasını önleyebilecek şifre/parola yöntemi

Uzman Psikolog Binay Bilge Annak, ebeveyn çocuk arasında parola geliştirilerek koruma tedbirlerinin arttırılabileceğini söylüyor: "Eğer çocuğunuzun yanında değilseniz ve bir yabancı ona 'Annem seni çağırıyor, hadi gel gidelim.', 'Baban hastaneye kaldırıldı, seni onun yanına götüreceğim.', 'Ben babanın arkadaşayım seni ona götüreyim.' dediğinde mutlaka o yabancıya aranızdaki özel şifreyi/parolayı sormasını isteyin. Anne ve baba olarak kolayca hatırlayabileceği, sadece sizinle onun arasında kalacak tek kelimelik bir şifre/parola çocuğunuzu hayata bağlayabilir. Hiçbir zaman tanımadığı bir insan vesilesiyle onu çağırılmayacağını-zi iyice anlattığınızdan da emin olun."

KAYBOLAN ÇOCUKLAR, YİTİRİLEN İNSANLIK

Maalesef ki çocukları bekleyen tehlikeler, daha çok, onların güvenli ortamlarından koparılmasının ardından ortaya çıkıyor. Bu nedenle çocukların kaybolması ya da kaçırılması gibi durumlara hem ailenin hem de sağduyulu bütün bireylerin dikkat kesilmesi gerekiyor.

"Çocuklar nerelerde ve hangi şartlarda kaçırılıyor ve kayboluyorlar?" diye sordüğümüzde ilginç bir tablo ile karşılaşılıyor. Son zamanlarda yaşadığımız olayları da hatırlayarak ifade etmeliyiz ki; tatil, köy/memleket ziyaretleri, düğün, cenaze ve piknik gibi kalabalığın yoğun olduğu; dikkatlerin farklı yönlere çekildiği ortamlarda kaybolma vakalarına daha sık rastlamaktayız. Bu durum; anne babanın özellikle bu ortamlarda daha dikkatli olmaları, çocuklarını gözlerinin önünden ayırmamaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Kalabalık etkinliklerde güvenlik zafiyetinin de üst düzeyde olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Böylesi ortamlarda çocuk hem kendi kendine kaybolabilmekte hem de kötü niyetli kişiler tarafından alıkonulabilmektedir.

ÇOCUK PARADİGMASI

Çocukların sürekli değişen ve gelişen dünyalarında, güven duygusunun tesis edilmesi başta ebeveynler olarak bütün bir toplumun sorumluluk alanına girmektedir. Toplumsal sorumluluklarımız noktasında neler yapılması gerektiği hususunu, çocuk sosyolojisi alanında çalışmaları ile tanıyan Doç. Dr. Mahmut Hakkı Akın ile görüştük. Akın; çocuklar ile ilgili yaşanan üzücü olaylar karşısında, kaynağını

Maalesef ki çocukları bekleyen tehlikeler, daha çok, onların güvenli ortamlarından koparılmasının ardından ortaya çıkıyor.

dinimizden alan çocuk paradigmamızla yeniden irtibat kurmamız gerektiğini dile getirdi. Çocuğun, bütün inananlar için kıymetli bir emanet olduğunun altını çizen Akın; sözlerine şöyle devam etti: "Yetimlerin hakları, yetimlere karşı diğer Müslümanların sorumluluklarını belirleyen ayetler ile Peygamberimizin çocuklarla ilgili tutum ve pratikleri göz önünde bulundurulduğunda İslam'ın farklı dönemlerde farklı toplumlara hayat kaynağı olma başarısının temelinde, çocuk anlayışının önemli bir yeri olduğunu görebiliriz."

Akın'a göre bu paradigma ölçüsünde çocuğun kötülüğe muhatap olması kabul edilebilir bir durum değildir. Yaşanan olaylar, kaybolan, kaçırılan hatta öldürülen çocuklar; "Bize ne oldu?" sorusunu gündeme getirmektedir. Bu üzücü olaylar, köklerden gelen değerlerin sürdürülememesi anlamını da taşımaktadır. Dolayısıyla varlığa ve bilhassa çocuğa, yaşlıya, doğaya, diğer bütün canlılara bakışımızın, bir bütün olarak değerler bağlamında yeniden inşa edilmesi gerekmektedir. Zira bir çocuğun kötülüğe muhatap olması, aslında masumiyetin zulme uğramasıdır.

TAVAN ARASI

İnsanlığın Öldüğü Yer: Hiroşima ve Nagazaki

Bundan tam 73 yıl önce, "Little Boy" adı verilen atom bombası ABD tarafından Hiroşima'ya atılmış; birkaç dakika içinde 70 bin kişi ölmüş, 140 bin kişi yaralanmış, patlama sonrasında yayılan radyasyon 100 bin kişiyi etkilemiştir. Şehirdeki 90 bin binadan 60 bini yerle bir olmuş binlerce insan evsiz kalmıştır. ABD, üç gün sonra 9 Ağustos 1945'te Nagazaki'ye "Fat Man" isimli atom bombasını atarak Japonya'da ikinci katliamını gerçekleştirmiştir. Toplam nüfusu yaklaşık 240 bin olan Nagazaki'de, 74 bin kişi hayatını kaybetmiş, binaların %36'sı tamamen yok olmuştur. Daha sonra bombanın etkisiyle ölenlerin sayısı 143.124'e ulaşmıştır.

DAĞARCİK

Hoşafın Yağı Kesildi!

Yeniçeriliğin bozulmaya başladığı dönemlerde ocak mensupları incir çekirdeğini doldurmuyan sebeplerden ötürü olay çıkarmaya başlamışlar. O dönemlerde yeniçeri ocağında yemek dağıtan iş bilmez bir mutfak meydancısı varmış. Önce yağlı yemekleri ardından da hoşafı taksim ettiği için hoşafın üzerinde bir yağ tabakası yüzermiş. Durumu gören yeniçeri ağası, "Bundan böyle önce hoşafı dağıt sonra yemekleri." diyerek meydancıyı uarmış; Meydancı o günden tezi yok emri uygulamış. Ancak buluttan nem kapan yeniçeriler hoşaflarının üzerinde yağ göremeyince kazan kaldırmışlar: "İstihkakımızı çalıyorlar, hakkımızı yiyorlar! Hoşafın yağını bile kestiler. Yağlı hoşaf isterük!"

Kur'an'a Adanmış Bir Ömür:

Abdurrahman Gürses

Kıraat ilminin kendi kuşağı itibarıyla yaşayan son halkası Reisü'l-Kurra Abdurrahman Gürses Hoca Efendi; kıraat ilmine vukufu, tilaveti ve duruşuyla örnek bir şahsiyetti. Kur'an-ı Kerim'in canlı ve içten okunması konusunda son derece hassasiyet gösterir, talebelerine hâliyle ve kaliyle Kur'an ehli olmanın adabını da öğretirdi. Kur'an ehline; Kur'an ahlakıyla ahlaklanmasını; mütevazı, vakur, temiz olmasını; Allah'ın kelamını huşu içerisinde okumasını tavsiye ederdi. Yetiştirdiği öğrencilerin işinin ehli olmasına gayret gösterir, mihrabın şerefine büyük önem verirdi. Bu hassasiyetini de "Ey imam ve hatipler! Ehil olmadan o makama geçmeyin." diyerek ifade etmişti. Âlimin ölümü âlemin ölümü gibiydi. Takvimler 10 Ağustos 1999'u gösterdiğinde bir âlem daha göçtü.

PORTRE

BİLİM İÇİNDE BİLİM

Fotoğrafta
Gözünüz
Kırmızı
Çıkmıyorsa
Dikkat!

Gözbebeğimiz düşük ışık düzeyinde büyürken yüksek ışık düzeyinde küçülür. Fotoğraf makinesindeki flaş ayarı genellikle düşük ışık koşullarında kullanılır. Az ışıklı ortamda büyüyen gözbebekleri, bir anda patlayan flaş karşısında küçülmeye fırsat bulamaz. Gözbebeklerinden içeri giren ışık retina tabakasına çarpar ve büyük bir kısmı fotoğraf makinesine geri döner. Retina ve çevresinde gözü besleyen kan damarları olduğu için yansıyan ışık fotoğrafta kırmızı bir leke oluşturur. Estetik açıdan hoşumuza gitmese de bu durum aslında göz sağlığımız için ipuçları verir. Eğer fotoğraflarda göz bebeğinde bu kırmızılık görünmüyorsa veya bir beyazlık algılanıyorsa göz bebeğinin arkasındaki mercekle saydamlığını yitirmiştir. Bu durum katarakt ya da gözün içinde bir tümör habercisi olabilir!

TAKVİM YAPRAĞI

Sevr Antlaşması imzalandı.
(10 Ağustos 1920)

Hız. Ebû Bekir vefat etti.
(23 Ağustos 634)

Kocatepe Camii ibadete açıldı.
(28 Ağustos 1987)

Büyük Taarruz zaferle sonuçlandı.
(30 Ağustos 1922)

İmam Buharî vefat etti.
(31 Ağustos 870)

KISA KISA

Bermuda Şeytan Üçgeni'nin sırrı çözüldü!

Atlantik Okyanusu'nda çok sayıda uçak ve geminin kaybolduğu bölge olarak bilinen Bermuda Şeytan Üçgeni'nin sırrı çözüldü. Yapılan araştırmalara göre bölgedeki altıgen bulutlar, saatte 270 km hızında rüzgâr bombalarını, rüzgârlar da 14 m boyunda dev dalgaları oluşturuyor. Bu durum uçakların düşmesine ve gemilerin alabora olmasına neden oluyor.

NELER OLUYOR HAYATTA?

Aile ve Çocuk Dostu Diziler Geliyor

"Aile ve Çocuk Dostu Yapım ve Dizilerin Teşvik Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Aile bütünlüğü ve sürekliliğini, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ahlaki gelişimlerini destekleyecek nitelikteki programların teşvik edilmesine yönelik hazırlanan yönetmeliğe göre; bu tür dizi ve yapımları yayımlayan medya kuruluşlarına seçici kurul tarafından teşvik ödülü ile "Aile ve Çocuk Dostu Yapım ve Dizi" unvanı verilecek.

Kişisel bakım ürünlerindeki büyük tehlike!

Paraben; kozmetik ürünlerinin dayanıklılık süresini uzatmak, bakteri ve küf gibi oluşumların önüne geçmek için kullanılan koruyucu bir maddedir. Yapılan araştırmalar birçok farklı üründe karşımıza çıkan parabenin meme kanserine yol açtığını gösteriyor. Kanser hastalarından alınan biyopsi örneklerinde parabene rastlanması da bunu kanıtlar nitelikte.

AİT OLMA

İHTİYACI

AYŞE YILMAZ

Uzman Klinik Psikolog

Ait olma ihtiyacının en sağlıklı biçimde karşılandığı ortam ailedir. Ailenin bireyleri ve toplumu iyileştirici en önemli yönü budur.

Açlık, susuzluk, uyku gibi fizyolojik gereksinimler ve güvende hissetme gereksinimleri doyurulduktan sonra gelen ihtiyaç, ait olma ihtiyacıdır. Fizyolojik ve güven gereksinimleri karşılandıktan sonra kişi; ait olmaya, sevmeye yoğun bir şekilde istek duyar. Ait olma ihtiyacı deyince aklımıza bağlanma, kabul edilme, sevilme gereksinimleri gelmelidir. Bu ihtiyaçların karşılanamaması birçok

psikolojik hatta bedensel hastalık nedenidir.

Ait olma ihtiyacının en sağlıklı biçimde karşılandığı ortam ailedir. Ailenin bireyleri ve toplumu iyileştirici en önemli yönü budur. Bazı insanlar ailesinde barınma, açlık, susuzluk gibi fiziksel ihtiyacını karşılayabilirken bağlanma ve sevilme ihtiyacını karşılayamaz. Karşılıksız sevgi yerine koşullu sevgi ile büyür. Fizyolojik ihtiyaçları karşılanıp da sevgi ihtiyacı

karşılanmayan kişiler kendilerini hep yarım, eksik hissederek. Bir ömür bu duygusal açlıklarını giderme ihtiyacı duyarlar. Sevgi ve ait olma duygusu karşılanamayan kişiler başkalarıyla da sevgi bağı kurmakta zorlanırlar. Sevgi sözlerine hemen kanarlar, kullanır ya da kullanılırlar. Yanlış kararlar verir, hatalar yapar, zarar görür ya da zarar verirler. Kişisel sınırları oluşmamıştır. Tek ihtiyaçları olduğu gibi sevilme ve kabullenilme. İnsanların

Baba ile kurulan bağ ise erkek çocuklar için özdeşim kurulacak kişi olması yönüyle çok önemlidir. Dünyasına girilebilen bir babanın varlığı, aile ilişkileri çocuklarının eş ilişkisi için belirleyici bir unsurdur.

gönlünde yer etmeye, bağ kurmaya ihtiyaç hisseder ve sevgiye doyabilmek için yoğun bir çaba sergilerler. Bir taraftan da özlem duydukları sevmek, sevimlik ve ait olmaktan da korkarlar. Çocuklukta yaralanmış benliklerinin tekrar yaralanması korkusudur bu.

Ait olma duygusu ilk olarak bebeğin anne ile kurduğu bağ ile başlar. Anne ile bağ kurma; bireyin kişiliğinin oluşumuna, kendini, başkalarını ve hayatı algılamaya dair çok büyük bir etkiye sahiptir. Hatta kişinin kendisiyle, eşyle ve çocuklarıyla kuracağı ilişkinin belirleyicisidir. Anne ile kurduğu bağın sağlıklı ya da sağlıklı olması eşyle kuracağı bağı etkilemektedir.

Baba ile kurulan bağ ise erkek çocuklar için özdeşim kurulacak kişi olması yönüyle çok önemlidir. Dünyasına girilebilen bir babanın varlığı, aile ilişkileri çocuklarının eş ilişkisi için belirleyici bir unsurdur.

Bağımlılaştırıcı, aşırı koruyucu, kaygılı, kontrolcü ve müdahaleci tutumla büyütülme; terk edilmeye maruz kalma; karşılıksız sevginin

yeterince verilememesi; travmalar; anne babanın sağlıklı ilişkisinin olmaması; çocuğun kişisel sınırlarına saygı duyulmaması; ait olma ihtiyacını sekteye uğratar.

Bireysel terapiye gelen bir danışanım "Eşim bana konfor sunuyor, her istediğimi alıyor, lüks bir hayatım var ama bir şey eksik; öfkeli ve mutsuzum." diye yakınıyordu. Birçok imkâna sahip olmasına rağmen ait olma ve sevilme ihtiyacının karşılanmamasıydı tatminsizliğin nedeni. Ait olma ve sevilme ihtiyacını kendi ebeveyninden alamamış, bağ kurma ve sevilmeye yabancı olduğu için kendisine bunları veremeyecek bir eş seçmişti. En çok ihtiyaç duyduğu şeyi eşinden alamadığı gibi o da eşine veremiyordu. Ebeveyniyle kurduğu bağı eşyle aynı şekilde devam ettiriyordu istemeden.

Psikologlar olarak, terapide öncelikle bağ kurmaya odaklanırsınız. Danışanımızla bağ kurmayı başarabilirsek, bize güven duymasını sağlayabilirsek dönüşüm başlar. Çünkü insan bağ kurduğu kişiden geleni almaya açık olur.

PEKİ, AİLEMİZLE NASIL SAĞLIKLI BAĞ KURABİLİRİZ?

Öncelikle ihtiyacımızın bağımlılık değil bağlanma olduğunun altını çizelim. Yani başkasının kafasında tasarladığı gibi değil, kendimiz olduğumuz; başkasının uzantısı olmadığımız, başkasını uzantımız etmediğimiz; farklılıklarımızı kabullendiğimiz, birbirimizi değiştirmeye çalışmadığımız, özümüzü yaşadığımız bir bağ kurmaya çalışmalıyız.

Başkasına yüklenerek ya da başkasını yüklenerek, tutunarak bağ kurmak değil yanında olarak, eşlik ederek bağ kurmalıyız.

Karşımızdaki kişinin bizden farklı olduğunu ve her zaman bizim düşündüğümüz gibi düşünemeyeceğini kabullenmeliyiz.

Aile bireylerini karşılıksız, olduğu gibi sevmeliyiz.

Ulaşılabilir ve ilgili eş/ebeveyn olmaya çalışmalıyız.

Birbirimize bol bol sevgimizi ifade etmeli, birbirimizi takdir etmeliyiz.

Eşlerin birbirlerine değer vermelerinin çocukların gelişimi için çok önemli olduğunu unutmamalıyız.

Neyle bağ kuruyorsak o olmaya, kimle bağ kuruyorsak ona benzemeye başladığımız bilinciyle hareket etmeliyiz.

Zaruri bir karar ilkesi: "İstişare"

ESRA ORAS
Uzman Psikolog

İstişare, son kararı sizin vereceğiniz gerçeğini değiştirmez lakin karar vermenin, tercih yapmanın getirdiği külfeti hafifletir.

Biz Müslümanlar yaşamımızı tercihlerimizin toplamı olarak görmüyoruz. Kaza ve kadere imanımız, olmazsa olmazımız. Lakin her geçen gün yeni kapılar, yeni kararlarla baş başa kalabiliyor; bir tercihe varmamız gerektiği gerçeğiyle bazen aniden, bazen süreç içinde karşılaşabiliyoruz.

Peki, karar alma aşamasında krizi doğru yönetmeyi ve sağlıklı bir tercih yapabilmeyi nasıl başarabiliriz?

Şöyle bir düşünelim. Yeni bir kararın eşliğindediniz; az çok

fikriniz olsa da kafanız karışık, huzurunuz kaçık, öyle ya da böyle suratınız asık, mamafih önünüzü net görmediğinizi hissediyorsunuz. Öncelikli olarak bilmeniz gereken şey, insan olarak hiçbirimizin belirsizliğe tahammülü olmadığıdır. Zira belirsizlik bir anlamda karanlık demektir. Bu noktada tevekkül mümkün yeterince ışılatamıyorsak hâliyle vesveselerin esiri olmaktayız. "Ya (...) yolu seçtiğimde (...) olursa?", "Onu seçip bunu bıraktığımda ya pişman olursam?", "Ya eski hâlimden daha huzursuz olursam?" gibi "ya" sözüyle başlayan birçok vesveseyi

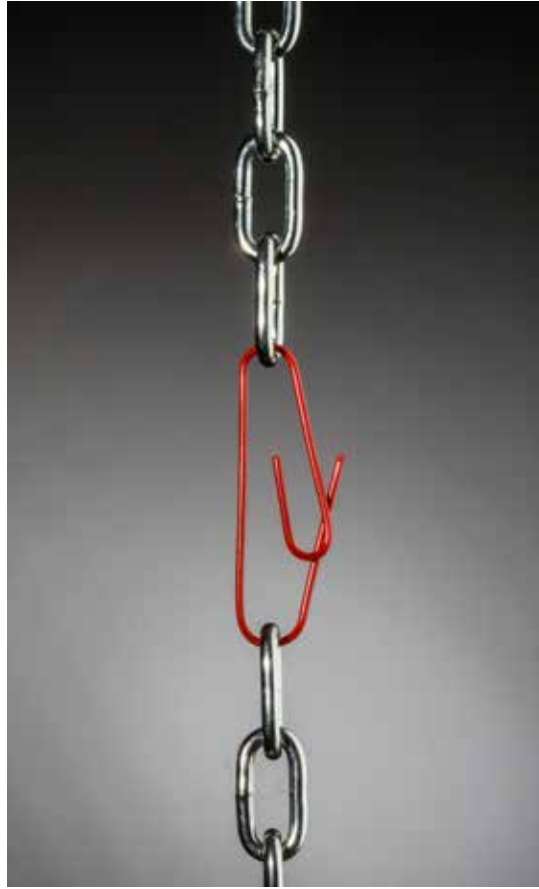
zihnimize doldurmuş oluyorsunuz. Yeni bir karar aşaması demek -orta hâlli ya da kötü fark etmez- düzenin bozulması demektir. Düzen bozulduğu an vesveseler, kaygılar su yüzüne çıkar. Çünkü bilmediğiniz, daha önce yaşamadığınız bir deneyim kapınızdadır. Öyle ya, düzen, içerisinde zorluklar barındırır da bildiğiniz şeydir; yeni kararlar ise avantajları bol gibi gözüksün ya da gözükmesin yepyeni, bilmediğiniz bir durum karşınıza çıkarmaktadır.

Mevcut hâlden şikâyet etmekten sıkıldınız ama mevcut hâli bırakıp gitmeyi de gözünüz kesmiyor. Dolayısıyla yapıla-

cak ilk şey belli diyebiliriz: Risk ve avantaj hesaplama. Elinize bir kalem ve kâğıt alın. Huzurunuzu kaçıran her bir vesveseyi yazın. Tek tek, aklınızdan geçen vesveselerin gerçekleşme olasılıklarını gözden geçirin. "Gerçekten bu riskin gerçekleşme olasılığı var mı, varsa yüzde kaç?" sorusu aydınlatıcı olabilir. "Hakikaten olasılık yüksek olursa ne yapacağız?" dediğinizi duyar gibiyim. Panik yok! Şimdi şu soruda sıra: "Velev ki bu risk gerçek oldu. O koşulda ne yaparım?" Bir düşünün; bu riskler hakikaten başa çıkamayacağınız riskler mi? Akabinde yeni kararınızın avantajlarını gözden geçirmelisiniz. Bu aşamada da gerçekçi olmanız gereklidir. Kararlarınıza abartılı avantajlar yüklemeyin! Hayalperest davranmaktan kaçının. Risk ve avantajları gözden geçirdiyseniz şimdi onları bir teraziye koyun ve tartın. Tartının neticesini heybenize koyun ve bir sonraki aşamaya geçin.

İkinci aşamamız müşavere, bir başka deyişle istişare. Bildiğiniz gibi insan olmak özgür iradenin sorumluluğunu yüklenmeyi gerektirir. Lakin bu sorumluluk ağırdır; insanı en büyük ruhsal buhranlara yine bu sorumluluk itebilir. Peki ya bu sorumluluğu paylaşsak? İstişare, son kararı sizin vereceğiniz gerçeğini değiştirmez lakin karar vermenin, tercih yapmanın getirdiği külfeti hafifletir.

Peygamber Efendimiz de "...iş hakkında onlara danış..." (Âli İmrân, 3/159) ayetiyle istişare ile emrolunmuştur. Bu emre binaen de barış ve sa-

vaş kararı, savaş usulü, esirlere yapılacak muameleye kadar pek çok önemli konuda ashabıyla sürekli istişare hâlinde olmuş ve kararlarını istişare sonucu vermiştir. Vahiy almasına rağmen yönetimini istişare ile yürütmüştür. Nitekim Ebû Hüreyre, "Resullullah'tan (s.a.s.) daha çok ashabıyla istişare eden bir kimseyi görmedim." demiştir. (Tirmizî, Cihâd, 35.) Onun Hz. Ömer (r.a) ve Hz. Ebu Bekir (r.a) ile sıkça istişare ettiğini biliyoruz.

Yine Hz. Peygamber'den (s.a.s.) örnek verecek olursak kendisi Bedir'de Mekke müşriklerle savaş kararından sonra, ordunun karargâhı ve mevzilenmesi konusunda

Bedir kuyularını iyi bilen ve savaş yerinin tespiti konusunda tecrübeli olan Hubâb b. el-Münzir'in itirazını dikkate almış ve onun önerdiği yeri tercih etmiştir. (İbn Hişâm, Sîret, III, 167-168.) Bedir savaşında Kureyş ile savaşıp savaşmama konusunda Ensar'la, Bedir esirleri konusunda ordunun tamamıyla istişare etmiştir. Bu noktadan hareketle dikkatinizi çekmek istediğim şey ise kiminle istişare ettiğinizdir. Öncelikle bir meseleyi herkesle ve her boyutuyla paylaşmamalısınız. İstişarede muhataplarınız güvenilir olmalıdır. İstişare, karşınızdaki insanın da bu sorumluluktan nasibine düşeni alması demektir. Hâliyle bu sorumluluğu kaldıracabilecek biri olmalıdır. Sır tutmayı bilmeli ve sizi yargılamaktan uzak durmalıdır. İşin bir başka boyutu da kararınız kimlerin hayatını etkileyecekse onlarla da istişare etmektir. Başınıza buyruk hareket etmek, olası riskler gerçek olduğunda sizi istemediğiniz neticelere iter, yalnızlaştırır ve yargılanmaya açık hâle getirir.

İstişareyi tamamladıysanız artık karar vermeye daha yakınsınız demektir. Unutmayın son karar sizin sorumluluğunuzdadır. Lakin netice Allah'ındır. Buraya kadar çabanızı sürdürebildiyse gerisini Rabb'inize emanet edebilir, yüreklere sular serpen şu ayetle birlikte artık önünüze bakabilirsiniz: "Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et, (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever." (Âli İmrân, 3/159.)

Öncelikle bir meseleyi herkesle ve her boyutuyla paylaşmamalısınız. İstişarede muhataplarınız güvenilir olmalıdır. İstişare, karşınızdaki insanın da bu sorumluluktan nasibine düşeni alması demektir.

Gün İşığı

MUHAMMED KÂMİL YAYKAN

Aynaya son kez baktı... Her şeyi muntazamdı; baş örtüsü, elbisesi, önlüğünün üzerine giydiği cübbesi... Derin yaraların ardındaki hüznünü ise yine o sevecen gülümsemesi ile kapatmıştı. Çantasını kontrol etti âdet olduğu üzere, odadan çıkmadan önce. Lüzumlu olan her şey yanındaydı. Üzeri kuş desenli cüzdanına iliştirdi gözü fermuarını kapatırken. Kuşları çok severdi, ona çocukluk hatıralarını fısıldardı çünkü... Kutsal bir emanete ya da dünyada tek örneği kalmış bir sanat şaheserine dokunmuşçasına eline aldı cüzdanı. Nazik ve ağır hareketlerle açtı, anneciğinin siyah beyaz gülümsemesi karşıladı onu... Sahi, anneciğini

gülümserken görmeyeli ne kadar uzun zaman olmuştu.

Adı okundu, sahneye çağırıldı. Fakülteyi dereceyle bitirmiş olmanın vakarı ile yerinden doğruldu. Hocalarını, arkadaşlarını ve bu özel güne şahit olmak için yurdun dört bir yanından gelen misafirleri selamladı. Birkaç adımlık mesafe idi yolu... Ama o yol bitmedi...

"Kızım hadi kalk... Bak geç kalacaksın okula. İlk günden yok yazılma." diye uyandırmıştı anneciği Zeynep'i bir eylül sabahında. Okula başlamanın heyecanından mıdır yoksa anneden ayrılmanın tedirginliğinden midir bilmez ağlamaya başlamıştı Zeynep. Mızımızlanma lüksü olmadığını bilecek ol-

Zeynep, okula hep istekli giderdi. Gün doğmadan kalkar, önlüğünü giyer, yakalığını takar, saçlarını örer, defterini muntazaman yanına alır öyle evden çıkardı.

gunlukta idi küçücük yaşına rağmen. Ama nedendir bilmez okulun ilk günü zor gelmişti bu minik yavruya, belki de hepimize geldiği gibi...

Sonra... Sonra günler haftaları kovaladı, haftalar ayları, aylar sınavları, sınavlar da karneleri... İnci gibiydi notları, hepsi hep pekiydi. Adam olacak çocuk olduğu aslında ta o günlerden belliydi. İlkokul bitti, ortaokul başladı. Köyden ilçeye göçtü anne kız. Bin bir meşakkatle geçen bu zorlu sürecin meyvesi ise ülkenin hatırı sayılır liselerinden birini kazanmak oldu. Anniciği köye döndü, Zeynep ise yurt koridorlarıyla ilk kez tanıştı...

Tatiller birer armağan gibi gelirdi. Hasret çeken gönül-

lere bir nebze olsun inşirah verirdi bu tadımlık zaman dilimleri. Eve her dönüş ayrı bir güzellikti Zeynep için. Babasızlığını bir gün hissettirmemişti anneciği. Ona hem yoldaş hem sırdaş hem arkadaşı olmuştu kendini bildiği ilk günden beri. İlk öğretmeni, zora düştüğünde elinden tutanı idi anneciği. Dışından, tırnağından artırdıkları; el emeği, göz nuru ile dokuduğu iğne oyası yemeni uçları; kümesteki tavukların gün boyu bitmez tükenmez gıdaklamaları ve uçsuz bucaksız kırları rayihasıyla ihata eden kekik kokuları ile geçimini sağlardı. Temel işesini ayırır kalanını ise gurbete, kızına gönderirdi; ne de olsa kızı, Allah'ın emanetiydi. Daha otuzuna gelmeden kocasını kaybetmiş,

hayat yükünü olanca ağırlığıyla omuzlamak zorunda kalmıştı. O da bütün gücünü biricik yavrusuna hasretmişti zorluklara inat. Okuyacaktı, vatana millete faydalı olacaktı, güzel günler görecekti kızı çünkü. Kendisini kurtarsın isterdi. Bu yüzdendir yeri gelir Zeynep'i zora koşmayı iyi bilirdi. Okula gitmemeyi; bırakın dile getirmeyi, kızının aklından bile geçirmesine müsaade etmezdi.

Zaten Zeynep, okula hep istekli giderdi. Gün doğmadan kalkar, önlüğünü giyer, yakalığını takar, saçlarını örer, defterini kitabını muntazaman yanına alır öyle evden çıkardı. Okumak, yeni şeyler öğrenmek heyecanı yüreğini hep kıpır kıpır ettirirdi. Öğretmenlerini çok severdi. Sınıfta hep en ön sırada otu-

Fakülteye adımını atan her birinci sınıf öğrencisinin hayal ettiği o gün, o an gelip çatmıştı işte. Öğrencilik resmen bitiyordu. Anneciğini iyileştirmek için çıktığı bu yolda nicelerine de umut ışığı olma zamanı gelmişti.

rurdu. Ödevlerini ise hiç ak-satmazdı. Bilmenin, bilgiye sahip olmanın hazzını kim inkar edebilirdi ki. Kendine örnek aldığı pek çok büyüğüyle de bu azmi sayesinde tanışmamış mıydı, şevkle okuduğu kitapların satırları arasında... Bir gün Hazerfen oluverirdi, bir gün Einstein, öbür gün bir başkası. "Pilot olacağım, yok vazgeçtim mühendis olacağım, aslında öğretmen olmayı çok istiyorum..." nev'inden cümleler kurardı "Büyüyünce ne olacaksınız?" sorusuna cevaben... Doktor olmaya ise lisede karar kılmıştı. Anneciğini yatak döşek hasta bulduğu, o soğuk kış günü, sömestir tatilinde.

"Tıp fakültesinden aldığım bu diplomanın bana kazandırdığı hak ve yetkileri kötü-

ye kullanmayacağıma... Hayatımı insanlık hizmetlerine adayacağıma... Bilgilerimi insanlık aleyhinde kullanmayacağıma... Mesleğimi dürüstlük ve onurla yapacağıma... Namusum ve şerefim üzerine..." Yemin ediyordu. Fakülteye adımını atan her birinci sınıf öğrencisinin hayal ettiği o gün, o an gelip çatmıştı işte. Öğrencilik resmen bitiyordu. Annesini iyileştirmek için çıktığı bu yolda nicelerine de umut ışığı olma zamanı gelmişti. Vakit doktorluk vakti, zaman çalışma zamanıydı. Artık diplomasını almış, Doktor Zeynep olmuştu.

Arkadaşları; anneleri, babaları, kardeşleri, dedeleri, neneleri, hala, teyze ve bilmum akrabaları ile an'ları ölümsüzleştirme çabası içine girişmişti yemin töreninden sonra. Zeynep ise salonda durmadı, duramadı. O güne ait tek bir karesi vardı; rektör beyin elinden birincilik ödülünü aldığı sahne... Yemin eder etmez, tören biter bitmez dışarı attı kendini. İçeride kalamadı... Cübbesini güzelce katladı, çantasına koydu. Gözü yine kuş desenli cüzdana ilişti. Buruk bir sevinç, hüzünlü bir gurur hepsinden öte bilinmezliğe seyreten bir his vardı gönlünde.

Yol yine bitmez bir hâl almıştı... Acı tatlı hatıralar yine canlanmaya başlamıştı. Doktor olmak için aldığı kararı ilk anneciğine söylemişti, her şeyi gibi. Annesi önce karşı çıkmış, "Benim bir şeyim yok!" demişti, bir inleme nöbetinin kısa teneffüsünde. İlk kez karşı çıkmıştı hayati

boyunca Zeynep, annesine; sonuncusu da zaten bu olmuştu. Fakülte'deki daha ilk yılında kendini ispat etmişti hocalarına. Tuttuğu notlarla, "Peki hocam..." diye başlayan kıvrak sorularıyla ön plana çıkmıştı. Komite sınavlarını zorlanmadan geçmesi, yerli yabancı pek çok araştırmayı ilgiyle takip etmesi, stajlarda kırk yıllık tabiplere taş çıkarırcasına hareket etmesi, konsültasyonlarda doğru tanı koyması, hastalarla yakından ilgilenmesi gibi pek çok özelliğiyle dikkatleri üzerine çoktan toplamıştı. Hocaları da böyle bir öğrenciyi yetiştirmekten kıvanç duyuyordu aslında. Uzun yıllar nihayetinde edindikleri tecrübelerini, ilmî araştırma-

Zeynep daha yoğun duyuyordu kekik kokularını. Nedense bugün daha yoğun hissetmişti bunu. Koridorda adımladığı yol, yine bitmez bir hâl almıştı...

lar neticesinde kazandıkları bilgilerini aktarmaktan zevk alıyorlardı Zeynep'e. Hatta hemen hepsi kendi branşları üzerinde ihtisas yapması için ikna etmeye bile çalışıyorlardı onu. Ama etki edemedi hiçbiri ona, annesini iyi etmeye niyet etmiş, "illet" üzerine eğitim almaya karar kılmıştı çünkü Zeynep. Uzmanlığını kesinlikle onkoloji üzerine yapacaktı. Altı yıl sonra da kararı aynıydı.

...

Hastaneye girdi, kapıda adının yazılı olduğu odasına geçti, çantasından çıkardığı kırmızı stetoskopu boynuna geçirdi, üniversiteye başladığı ilk gün anneciğinin hediye ettiği kuş desenli cüzdanı açtı ve siyah beyaz fotoğrafa baktı uzun uzun. Polikliniğe geçmeden önce ilk iş olarak yoğun bakım koridoruna yöneldi. Kekik kokuları çok daha baskındı ilaç kokulu ağır koridorda ya da Zeynep daha yoğun duyuyordu kekik kokularını. Nedense bugün daha yoğun hissetmişti bunu. Koridorda adımladığı yol, yine bitmez bir hâl almıştı... Sterilize elbiseleri giydi, kimliğini okuttu, kapı açıldı. Zeynep'in yüzünde güller açtı. Dertlerin dermanı, gecenin sabahı, kışın baharı karşılaşmıştı Zeynep'i... Canından çok sevdiği annesi; organlarının kimi iflas etmenin eşliğine gelen, "Allah'tan ümit kesilmez ama..." diye tedaviye başlanan, hastaneye yatırıldığında envai çeşit cihazla hayata tutunmaya çalışan biricik anneciği; kızını uzun yıllardan sonra ilk kez ayakta karşılaşmıştı...

Çocuğun kişiliğini ROL MODELİ BELİRLER

YASEMİN ÇEKİÇOĞLU

Diyanet İşleri Uzmanı

Özellikle okul öncesi dönemde aile çok önemli bir role sahiptir. Bu evrede çocuklar kuralların farkındadırlar, ancak bu kuralların iç yüzüne vâkıf değildirlir.

insan, yaratılış gereği toplumsal bir varlıktır. Toplumun bir parçası olarak hayatta varlığını sürdüren insan; nasıl yaşayacağını, nasıl davranacağını çocukluktan itibaren öğrenerek büyümektedir. Bu büyüme sürecinde kişiliği oluşmaya başlamakta ve bu oluşumda birçok etken rol oynamaktadır. Çocuklar, bu süreçte kendilerine ilham verecek kimi zaman öykündüğü

kimi zaman özendiği kişilere ihtiyaç duymaktadır. Onlar bu doğal gereksinimlerini ilk çocukluk çağlarında anne babalarıyla, okul çağında ise öğretmenleri, arkadaşları ile gidermektedirler.

Ahlak ve kişilik gelişiminde özellikle okul öncesi dönemde aile çok önemli bir role sahiptir. Bu evrede çocuklar kuralların farkındadırlar, ancak bu kuralların iç yüzüne vâkıf değildirlir. Çocuklara göre kurallar yetişkinler tara-

findan konulmuştur. Model olarak ve taklit ederek öğrenen çocuk anne ve babasını dikkatlice gözlemlemekte, onların yaptıklarını bire bir yapmaya çalışmaktadır. Bu sebeple okul öncesi dönem çocuğuna ahlaki değerler kazandırırken doğru olan bir şeyi "Yap!" demek yerine kazandırılmak istenen davranışı birlikte yapmak ya da onun da görebileceği şekilde yapmak doğru olanıdır. Örneğin çocuğun yemekten sonra

verdiği nimetler için Allah'a şükretmesi ve dua etmesi isteniyorsa; ailece yemek yenildikten sonra anne, baba ya da büyük kardeş tarafından sesli olarak yemek duası yapılmalı, verdiği nimetler için Allah'a hep birlikte şükredilmelidir. Benzer şekilde çocuğun namaz ibadetini öğrenmesi ve ilerleyen yaşlarda namazı kişiliğinin bir parçası hâline getirmesi isteniyorsa; çocuğun da görebileceği mekânlarda namaz kılınmalı, zaman zaman vakit namazlarına çocuk da götürülerek model alarak öğrenmesine fırsat tanınmalıdır. Çocuktan sayfalarca Kur'an okuması beklenmemeli, oyun oynadığı bir ortamda sessizce bir köşede Kur'an okunmalı, eğer okumasını biliyorsa birkaç satır da ona okutarak çocuk ödüllendirilmelidir. Bir değer olarak çocuğun hayvan sevgini kazanması isteniyorsa; onun yanında kuşlara yem verilmeli, kedi ve köpekler için bahçeye su kapları konulmalıdır. Hasta ve yoksullara yardım etmesi isteniyorsa; ihtiyaç sahipleri için sadaka kutusuna birlikte para atılmalı, hasta komşuya birlikte yemek götürülmelidir.

Çocuklar model alma yoluyla sadece toplumsal ve ahlaki kuralları öğrenmemekte, kişilikleri de model alma yoluyla şekillenmektedir. Öyle ki sosyal ilişkilere önem veren, günlük rutin ihtiyaçların karşılanması dışında kendini geliştirmeye zaman ayıran ve bu amaçla değişik aktivite ve uğraşlar içinde olan ailelerin çocuklarının da çok yönlü olmaya eğilimli oldukları ve kendilerini geliştirme yönün-

de istekli oldukları gözlenmiştir. Benzer şekilde ailelerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları da çocuklar tarafından taklit edilmektedir. Örneğin tüm gece boyunca televizyon izlenen ailelerde çocuklar televizyona düşkün olmakta, düzenli günlük gazete okunan evlerde yetişen çocukların ise gazete ve dergi okumaya hevesli ve meraklı oldukları gözlemlenmektedir. Bu sebeple çocuklara davranışlarımızla model olmaya çalışmalı, çocukların ileride nasıl davranmasını bekliyorsak öyle davranmalıyız.

Özellikle okul öncesi dönem çocuğunun anne babasının dinî yaşantısının çocuğun din ve ahlak gelişimini önemli ölçüde şekillendirdiği hakikatinde Peygamber Efendimiz (s.a.s.); "Her doğan fıtrat üzere doğar, sonra anası ile ba-

bası onu ya Yahudi ya da Nasrânî yahut Mecûsî yaparlar." sözleriyle işaret buyurmuştur. (Buhârî, Cenâiz, 92.)

Rol model alma hususunda 11-15 yaş arası çocuklar ise hayran oldukları, bireysel başarı ve özelliklere sahip, başkaları tarafından saygı duyulan, attığı her adımı yakından takip edilen ve sahip olduğu özelliklerle başkalarından farklılaşan bireyleri rol model seçmektedir. Bu dönemde çocuklar doğrudan etkileşimde bulunulan aileden birini, arkadaşı, akrabayı vs. rol model alabilecekleri gibi doğrudan etkileşimde bulunulmayan ünlü kişileri de rol model alabilmektedir. Bu yaş grubu çocuklar, rol model aldıkları kişilerin yaşam tarzlarını ve davranışlarını taklit etmekte, tüketime yönelik kararlarını, tutum ve davranışlarını, hatta markalara yönelik algılarını onların etkisiyle belirlemektedirler. Bu amaçla; 11-15 yaş grubu çocukların rol model alabilecekleri kişiler ile tanışmaları ve arkadaşlık kurmaları sağlanmalı; Peygamber Efendimiz ve sahabe-i güzinin hayatları başta olmak üzere ahlaki kişilikleri ile temayüz etmiş, ilim irfan sahibi şahsiyetlerin biyografilerini ve hatıratlarını okumaları tavsiye edilmelidir.

Rol model seçiminin ahlakın ve karakterin inşa edilmesindeki önemine Allahu Teâlâ; "Andolsun, Allah'ın Resulü'nde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır." (Ahzâb, 33/21.) ayet-i kerimesi ile işaret buyurmuştur.

Çocuklar model alma yoluyla sadece toplumsal ve ahlaki kuralları öğrenmemekte, kişilikleri de model alma yoluyla şekillenmektedir.

ÇOCUK PENCERESİNDEN

ÖLÜM

HİLAL ÇORBACIOĞLU

12 yaş üstü çocuklar, ölümün geri dönüşü olmayan, tüm canlılarda yaşanan biyolojik bir süreç olduğunu algırlar. Haya-tı sorgulama eğilimdedirler ve "Niçin yaratıldık?", "Nereye gidiyoruz?", "Nasıl yaşamalıyız?", "Öldükten sonra ahiret var mı?" gibi sorulara cevap ararlar.

Hayatın zor gerçeklerinden biridir ölüm. Yakınlarından birini kaybetmiş bir yetişkinin; sırandığını, kalbinin derinliklerinde hissettiği bir gerçektir. Yetişkinlerde durum böyle iken çocuklarda kayıp neticesinde oluşan acı çok daha fazla olacaktır.

Ölüm olayını çocuk bilişsel ve duyuşsal olarak iki açıdan algılar. Bilişsel açıdan oluşan algı, görme veya şahit olma ile oluşur. Mesela çocuk ölü bir kuşa rastlar, akrabalarının ölen biri ile ilgili konuşmalarını duyar ve ölüm kavramını gündemine alır. "Ölüm nedir? Ölen nereye gider?" gibi sorular sormaya başlar. Bu

soruların cevapları çocuk için bilişsel düzeyde önem kazanır. Alacağı cevaplara göre ölümü anlamlandırır. Şayet yakını ölür ve acıyı daha derinlerinde hissederse o zaman duyguları da sorulara eklenir. Bu nedenle gelişim dönemi özellikleri dikkate alınarak çocuğun güven duyduğu bir yakını tarafından sorularının cevaplanması, ölümün bir son olmadığının vurgulanması çok önemlidir.

0-2 yaş döneminde çocuklar, ölümü tam olarak algılayamazlar fakat bağlandıkları kişiden ayrıldığında ayrılık anksiyetesi yaşarlar. Örneğin ebeveynini kaybederse kaygı duyar, huzursuzlanır lakin başka bir kişiyi onun yerine

koyup tekrar bağlanma gerçekleştirebilirler.

3-5 yaş döneminde çocuklar ölümün bayılma veya uyku hâli gibi bir durum olduğunu düşünürler. Sevdiği bir yakını kaybettiğinde onun cennette gittiğini, yarın döneceğini düşünebilir ve geri dönüp rahatlıkla oyununa devam edebilir. Fakat 4 yaş üstü çocuklar ölümü uzun süreli bir ayrılık olarak algılamaya başlayabilir. Bu yaş grubunda sorular zorlayıcı olmaz, cevaplar da detaylı olmamalıdır.

6-12 yaş döneminde çocuklar artık ölen kişinin geri gelmeyeceğini idrak ederler ve insanın nasıl doğup öldüğünü, öldükten sonra nereye gide-

ceğini, neden geri dönmediklerini sorgulamaya başlarlar.

12 yaş üstü çocuklar, ölümün geri dönüşü olmayan, tüm canlılarda yaşanan biyolojik bir süreç olduğunu algılarlar. Hayatı sorgulama eğilimdedirler ve "Niçin yaratıldık?", "Nereye gidiyoruz?", "Nasıl yaşamalıyız?", "Öldükten sonra ahiret var mı?" gibi sorulara cevap ararlar. Anlamli bir yaşam için bu soruların cevapları muhakkak izah edilmelidir.

BU İFADELERDEN UZAK DURALIM!

Derin bir uykuya daldı, sonsuz dek uyuyacak: Bu, çocuğu geçici olarak rahatlatan bir ifade gibi görülmesine rağmen çocuğun uykudan bir daha uyanamamaktan korkmasına neden olabilmekte ve uyku problemlerine yol açabilmektedir.

Allah yanına aldı. O iyi kullarını yanına alır: İyi bir çocuk olursa Allah'ın onu yanına almasından korkabilir ve Allah'ın sevmediği bir çocuk olmaya çalışabilir. Yahut yakını vefat eden bir çocuk "Neden onu aldı, başkasını alsaydı." şeklinde hislerle Allah'a öfke duyabilir.

Yolculuğa çıktı, biz de bir gün gideceğiz: "Bu nasıl bir yol ve yolculuktur ki geri dönüşü yok." diye düşünebilir ve kaybettiği yakınına geri dönmediği için öfke duyabilir. Her yolculuk kaosa dönüşebilir.

NASIL ANLATALIM?

Kısa, net fakat doğru cevaplar verilmelidir. Fazla ayrıntıya girmek çocuğun kafasını karıştırabilir. "Ben de ölür müyüm?

Sen de ölecek misin?" gibi sorular sorabilir. Bu sorulara da "Evet, bir gün hepimiz öleceğiz ama bu hemen olmaz, merak etme. Onun ciddi bir rahatsızlığı oldu ya da kaza geçirdi." diyebiliriz. Müsebbibe değil sebebe vurgu yapmak çocuğun hem kaygılarını azaltır hem de Yaradan'a öfke duymasını engeller. Her sebebin de herkesi aynı sonuca götürmediği belirtilmelidir. Mesela ölen kişi hastaysa, hastalığının son aşamasında olduğunu, vücudunun çok zayıf düştüğünü söylemek, her hastalığın öldürmediğini de ifade etmek gereklidir.

Özellikle küçük çocuklara ölümü bir bitkinin veya

6-12 yaş döneminde çocuklar artık ölen kişinin geri gelmeyeceğini idrak ederler ve insanın nasıl doğup öldüğünü, öldükten sonra nereye gideceğini, neden geri dönmediklerini sorgulamaya başlarlar.

hayvanın yaşamının sonlanmasından yola çıkarak açıklayabiliriz. "Bir gün bütün canlıların yaşamı sona erer, bu durum insanlar için de geçerlidir. Amcanın yaşamı da artık sona erdi ve bundan sonra bizimle olmayacak. Biz artık onun resimlerine bakıp onun hakkında sohbet edeceğiz, onu hatırlamaya ve sevmeye devam edeceğiz." gibi.

Ahiret inancı ile ilgili olarak 5 yaşa kadar sadece cennetten bahsedilmelidir. Cennetten bahsederken mübalağa yapmadan, cennetin güzelliklerini anlatmalıyız. Özellikle sevdiği yakını vefat eden küçük çocuklar onun peşinden gitmek isteyebileceği için abartılı cennet tasviriyle ölümü özendirici, teşvik edici hâle getirmemeliyiz.

Ölen kişiye dair sorularına net cevaplar vermeliyiz. "Şimdi onu toprağa mı gömeceksiniz? Oradan nereye gidecek? Orada acı hissetmez mi?" gibi sorularla karşılaşabilirsiniz. "Evet, onu yıkayıp, temizleyip toprağın altına gömeceğiz. Ama o hiç acı hissetmeyecek. Oradan cennete gidecek. Ama bizim onun için yaptığımız tüm duaları hissedecek." diyebiliriz.

Ölümün hayat kadar olağan karşılandığı, tüm soruların makul bir şekilde cevaplandırıldığı bir ailede, sessizce dökülen gözyaşı ve huzurla okunan Ku'ran-ı Kerim'e şahit olan çocuk; ölüme dair kaygı ve endişe duymayacak, içinde filizlenen sağlam bir ahiret inancıyla ölüme anlam verecektir.

Geride kalan

DR. HAFSA FİDAN VİDİNLİ

Sabah namazını acele ile kılmıştı Mehmet Bey. Birkaç dosya üzerinden hesap kitap yaptıktan sonra işe gitmek için hazırlandı. "Bugün arife. Arifeye erişti Rabb'ime şükürler olsun." diyerek dua ile adım attı kapıdan. İşe erkenden giderse işlerini toparlayıp hızlıca ayrılabilceğini, babasının mezarını ziyarete de erkenden gidebileceğini düşünüp yola koyulmuştu. Hem köyüne gitmişken akrabalarıyla da hasbihâl edebilirdi.

İş yerinde bir terleyip bir soğuyarak öğleyi zor etti. Sanki bütün işler bayramın bir gün öncesine kalmıştı. Sanki o gün o işler bitirilirse, üç gün sonra bayram nihayete erip iş hayatı başlamayacaktı. Sıkıntılı saatlerin arasında bir elinde iş telefonu, diğer elinde cep telefonu aramalara cevap verirken karşısındaki kişinin sözlerine göre hop oturup hop kalktı masadan. Nihayet öğle namazını kılmak için kalktığı masaya o gün bir daha oturmamaya karar verip alışverişe çıktı.

Markete girerken hanımının sipariş listesini cebinden çıkardı. Liste sol elinde, gelen mesajlara göz gezdirdiği telefonu sağ elinde, market arabasını dirseğiyle iterek ürünler arasında gezinmeye başladı. İş yerinden gelen mesajı okurken az kalsın küçük bir çocuğun itelemeye çalıştığı market arabasına çarpacaktı. Mesajda "Emin misiniz, bu kadar maydanoz mu sipariş vereceğiz?" yazıyordu. Ofisten siparişi verilecek malzemeler listesine "mantolama sıvası" yerine "maydanoz" yazdığını fark etmesi zaman aldı. "Şu maydanoz inşaat işlerine de maydanoz oldu!" diye geçirdi içinden. Bir yandan cevap yazarken bir yandan da demetler arasından ince saplı, küçük yapraklı taze maydanoz bulmaya çalıştı. "Bizim hanım da fazla titiz. Aldığım maydanozları on yıl sonra ancak beğenebilmeye başladım." diye düşündü. "Madem beğenmezsin, ne diye mutfak alışverişini de bana bırakırsın. Sen yapıversen." demek isterdi hanımı karşısında olsa. Ama diyebilir miydi, emin değildi.

Büyük Durna A.

Araya kırgınlık girince maydanozdan pahalıya mal oluyordu arayı düzeltme harcamaları.

Market alışverişi bitince mahalledeki fırına uğradı. Bir gün önce siparişini verdiği bir tepsi cevizli baklava, iki tepsi kıymalı ve peynirli böreği üst üste koyup arabanın bagajına taşıdı. Baklavanın mis gibi kokusu, çocukluğunda annesinin elceğiyle yapıp ağızlarına dolu dolu tıktığı baklavaları hatırlattı. "Ah annem! Şimdi sen bizim çocuğumuz gibi oldun. Ama biz sana baklava da yediremiyoruz. Doktorun yasaklamadığı yiyecek mi kaldı?" diye geçirdi içinden.

Direksiyona geçerken saatine baktı. Acele etmezse ikinci namazını köyde kılamayacağını hesapladı. Ne de olsa köy yolu bir saatini alırdı. Tam hareket etmişti ki gelen telefona bakmadan edemedi. Hanımı, evde pirincin bittiğini, eve gelmeden mutlaka alması gerektiğini söylüyordu. Dediğine göre aslında evde pirinç vardı ama sütlaca kırık pirinç lazımdı. "Bu bayram da sütlacsız olsun Ayşe Hanım!" derken daha "Olmaz." lafını işitince markete tekrar dönmek zorunda kaldı.

Alışveriş poşetleri elinde, kapıyı açan hanımına telaş içinde "Hazırlandın mı? Hemen çıkmazsak

geç kalırız." diye sordu. Poşetleri elinden alan hanımı, "Hazırlandım, sen de yardım et de anneni merdivenden beraber indirelim." dedi. Annesinin bir kolundan hanımı, diğer kolundan kendisi tutarak yavaş yavaş merdivenleri indiler. O esnada çocuklar yanlarından hızla geçip aşağıya koşarak inmişlerdi. Arifede köye gitmek, onların en çok bekledikleri sevinç zamanlarıydı.

Köy yolu uzadıkça uzadı sanki. Acele ettikçe uzar zaman, uzadıkça acele edersin ya işte öyle. Neyse ki Mehmet Bey cemaatle kılınan namaza yetişebilmişti. Camide kılınan namazın ardından yine topluca mezarlığa geçtiler. Birbirlerini uzun süredir göremeyen akraba ve komşular, yol boyunca hâl hatır sordular.

Mezarlıkta serviler arasından gelen esinti, ruhlarına da bir esenlik üflüyordu sanki. Hemen hemen her mezarın başında, küme küme aile fertleri vardı. Dillerden dökülen dualar, yaprakların hışırtılarına karışıyordu.

Mehmet Bey; o gün ilk defa, zamanın âdeta akmadığını, donup kaldığını, ama ruhuna da bir akış kazandırdığını hissetti. Fatihalar, İhlaslar bitmişti ama gönlü o anların bitmesini istemiyordu. Kızının okuduğu Yasin'den sonra oğlundan da Mülk suresini okumasını istedi. "Mülk elinde olan (Allah) ne yücedir!" diye geçirdi gönlünden, surenin daha ilk ayetleri okunurken...

"Dinlemek" ne güzeldi, hem de gönlü dinlendiren dinleme ne güzel... Ziyaret mekânından ayaklarını sürüye sürüye çıktı âdeta. "Hanım, düşündüm de ilk defa bu Ramazan'da, Kur'an hatmimi bitiremedim. Yani Rabb'imın sözlerini dinlemeyi ihmal ettim. Bu gün, son oruç günü. Ama orucu nasıl tuttuğumu da bilemedim." dedi. Ayşe Hanım da aynı düşünceler içindeymişçesine cevap verdi:

"Orucu nasıl tuttuğumu ben de anlamadım. Orucuz diye her zamankinden daha fazla yemek çeşidi koymaya çalıştım sofraya. Teravihlerin de hepsine katılmadım. Şimdi ise "Ramazan gidiyor." düşüncesinin hüznü çöktü içime. Galiba bu sefer biz ramazanın hakkını verip onu geride bırakamadık, o bizi geride bıraktı Bey."

Mehmet Bey, hanımının sözlerini tasdik etti: "Haklısın. Ramazan geçti. Bu yıl geride kalan biz olduk..."

İnternetin 'bulamaç' dinleri

PROF. DR. ADNAN BÜLENT BALOĞLU

Bulamaç hayatlar, bulamaç kimlikler, bulamaç fikirler, bulamaç ilişkiler ve nihayet internet üzerinden inşa edilen kes-yapıştır tarzı bulamaç dinler!..

"Bulamaç" tabirinin Anadolu'da aynı zamanda bir yemek adı olduğunu, şimdinin "fast food" nesli bilmez. Esasen sulandırılmış civık hamura denir. Kimi bölgelerde bir çeşit kavrulmuş un çorbasının, kimi bölgelerde ise süt ve yoğurtla yapılan aşın adıdır. Savaş, yokluk, kıtlık, fakirlik dönemlerinin bir icadı olsa gerek; bol, zengin

malzemesi yok. Bu sebeple "fakir aş" desek yanlış laf etmiş olmayız. Unla yağı kavur, üzerine su ilave edip tuzunu at, bulamaç kıvamına gelinceye kadar karıştırıp kaynat ve dumanı üstünde sür sofraya...

Çok suya az malzeme...

"Alışmış kursak bulamacını ister." deyişi boşuna değil; keza "Zengin yer baklava

güllaç, fakir yer bulgur bulamaç, sabah kalkar ikisi de aç." deyimi de...

Siverek'in şire üzümünden mamul bulamacı, Trakya bölgesinin 'kara' bulamacı, Nevşehir'in 'beyaz' bulamacı, Sivrihisar'ın bulamaç çorbası derken çorbasından tatlısına envaiçeşit bulamacımız var.

Oturup sizlere uzun uzun bulamaç kültürümüzden dem

vurmayacağım. Ayrıca bulamaçla bir derdim de yok, bulsam iştahla yerim.

İşler içinden çıkılmaz hâl alınca "İşler bulamaca döndü!", aklımız karışınca da "Beynim bulamaca döndü!" deriz.

Bulaya bulaya bulamaç kıvamına gelir pek çok şey: İşler, olaylar, ilişkiler, fikirler, ideolojiler... Tevekkeli, son zamanlarda sosyolojide "melez" kavramının moda olması boşuna değil.

İç içe girmiş, karmaşık, dolaşık, girift bir hayat örgüsünü çözmek; iç içe geçmiş hayatları anlamak, kelimelere, kavramlara dökmek öyle kolay değil.

Bulamaç hayatlar, bulamaç kimlikler, bulamaç fikirler, bulamaç ilişkiler ve nihayet internet üzerinden inşa edilen kes-yapıştır tarzı bulamaç dinler!..

İNTERNETİN DİN KAPİTALİZMİ

İnternetin, kapitalist zekânın en parlak ürünlerinden biri olduğu tartışma götürmez. Kapitalist sektörün her türlü zevk ve talebi tatmin hırısı, internet sektörünü sürekli büyütüyor. İnternet; 2017 istatistiklerine göre, kâr ve çıkar merkezli homojen bir dünya piyasasına yönelik hamlelerin önemli bir ayağını temsil ediyor; zira 4,1 milyarlık bir kullanıcısı var. Bu demek oluyor ki 7,6 milyarlık dünya nüfusunun yarısından fazlası internetin doğrudan nüfuz alanındadır. Öyle olunca, sanal endüstrinin ince hatla-

rında saatlerce çoğu zaman aç, susuz, uykusuz gezinen milyarlarca insan için ortak zemin olan internet; küresel sermayenin patronlarının iş-tahlarını ziyadesiyle kabartıyor. Bu bakımdan tıpkı diğer alanlar gibi din de dev sermayeleriyle gezegeni arşınlayan bu sermayedarlar için yalnızca bir tüketim maddesi hükmünde olup ciddi bir kazanç kapısıdır.

Kapitalizmi, varsayalım ki Max Weber başta olmak üzere bir grup iktisat tarihçisinin de iddia ettiği gibi püriten Protestan ahlâkın değerleri büyüttü. Ama şimdi daha doğru bir gerçek var: Eğer iktisatçıların tezi doğruysa aynı kapitalizm, diğer her

Amip misali sayıları sürekli katlanan yerli yabancı envaiçeşit dinî görünümü inanca, anlayış, grup, akım, klik, kült, yapı, hareket, organizasyon –adına ne dersek diyelim– internet üzerinde arzıendam ediyor.

şey gibi kavradığı dini ve ona ait olan her şeyi, kendi 'paragöz ruhu' ile altüst etmekle meşgul. Dahası, ondan din kisveli yeni yapılar üretiyor ve internet ortamında servis ediyor.

Bu esnada; modern seküler hayatın koridorlarında yolunu kaybeden, ruhsal dinginlik arayan, metafizik boşluğunu doldurmak isteyen, hayatlarına yeni bir çehre ve anlam vermeyi arzulayan milyonlar için internetin derin suları pek tekin değil. Zira bu sanal ortamda hakikati beraklaştırınlar ile hakikati bulandıranlar ve dahi onu toptan reddedenler ile hakikat tekelleri yan yana ve piyasanın rekabet kuralları gereği aralarında kıyasıya bir yarış var. Amip misali sayıları sürekli katlanan yerli yabancı envaiçeşit dinî görünümü inanca, anlayış, grup, akım, klik, kült, yapı, hareket, organizasyon –adına ne dersek diyelim– internet üzerinde arzıendam ediyor.

İnternet üzerinden okunmuş Yasin, yanmaz kefen, Yasin okunmuş balon ve -sözdepeygamber terliği satarak kapitalist fırsatçılığı paraya tahvil eden din istismarcıları var! Bu fırsatçı tacirler eskiden türbelerin etrafında kümelenirlerdi; belediyenin beleş suyunu pet şişelere doldurup okunmuş su diyerek gelenlere satar, mezar sulatırlardı. İzmir yıllarımda Göztepe semti sırtlarındaki Susuzdede benim için iyi bir gözlem yeri idi. Denize nazır bu tepeciğe çıkar, oturup bu sahtekârları seyredirdim. Zabıttadan korkularına çeş-

meden doldurdukları pet şişeleri çalıkların arasına zula ederlerdi. Şimdilerde internet sayesinde işi epey büyütüklerine ve ürün yelpazesini alabildiğine genişlettiklerine adım gibi eminim. İnanmayanlar interneti şöyle bir turlasınlar.

İnternetin zengin "kafeterya"sında "din" etiketi altında aktif, bol çeşnili, milyon dolarların döndüğü devasa bir sektör mevcut. Başka bir zaviyeden bakarsanız internetle birlikte ciddi bir ivme yakalayan din istismarı, kendi zengin kapitalist sınıfını üretmiştir.

Her konuda serbest pazarı savunanların dini bundan azade tutacaklarını düşünmek tam bir safdillik olurdu. Pazarın sahipleri din adına ne varsa tamamının piyasaya arz edilmesinden yanalar. Onlara göre bu, 'açık toplum' olmanın bir gereğidir. Kültür, siyaset, ekonomi ve nihayet din adına ne varsa görücüye çıkmalı ve insanlar da istediğini özgürce seçebilmelidir. Amaç, pazarda mümkün olan en fazla sayıda ürünle mümkün olan en fazla müşteriyi buluşturmadır.

Amaç, kapitalizmin hayatın bütün kılcallarına nüfuzunu sağlamak; keza amaç; onun nüfuz edip de tahrip etmediği, yozlaştırmadığı, sulandırmadığı, bulamaç kıvamına getirmediği hiçbir şey bırakmamaktır. Buna din dâhil...

Diğer taraftan, sorularına cevap arayan bir gençlik var... Ruhunda filizlenen ümitsizlik ve karamsarlığı, kavramlarla

Gerçek şu ki; doğruluğu test edilmiş, sahih olmayan bilgilerin de din adına dolaştığını biliyoruz. Bilginin yayılım hızı arttıkça ve yayılım yöntemleri çeşitlenip kolaylaştıkça içeriğin doğruluğu üzerindeki denetim zayıflıyor.

ve kelimelerle ifade edemediği ama derinlerde yakıcı biçimde hissettiği eksiklik ve yalnızlığı yakıcı bir telaşla oradan oraya koşarak yok etme çabası içinde olan bir gençlik... Din istismarcılarının aradığı da işte tam bu gençler...

Varsayalım ki siz, internet üzerinden metafizik yolculuğa çıkan, arayış içinde olan bir gençsiniz. Her türden zevk, beğeni, meşrep, arzu ve talebe hitap eden geniş bir yelpaze var. Kimin sunumu, ambalajı, içeriği, vaatleri sizi cezbederse oraya takılma ihtimaliniz yüksek! Gönünüz, kalbiniz, zihniniz kime meylederse, sorularınıza kimin

daha iyi cevap verdiğini düşünüyorsanız oraya demirliyorsunuz...

Pazarlama mantığının tüketim kültürünü bire bir yansıtan, ibadet ve inanç kısmı düşük yoğunluklu, dinî hassasiyetleri gevşek, sözde ahlak vurgusu yüksek, saygı, eğitim, paylaşım gibi değerleri önceleyen dinimsi yapılarından, lafızcı, sert, tavizsiz ve hatta şiddet yanlılarına kadar envaiçeşit din anlayışı internette boy gösteriyor. Bu anlayışlardan birinin oltasına gencin yakalanma ihtimali yüksektir.

Gerçek şu ki...

Kullan-at, üret-tüket, öğren-unut, tut-bırak, ele geçir-terk et, kazan-harca, yap-boz, kes-yapıştır cinsinden olanlar, yani hakikati bulandıranlar çoğunlukta; zira kapitalist sistem onlara her gün yenilerini ilave ediyor, listeleri tahminlerin ötesinde kabarık...

Biraz oradan biraz buradan, biraz ondan biraz bundan derle topla, birbirine boca edip bulamaç kıvamında karıştırır, sonra kes ve yapıştır. Biraz eski biraz yeni, biraz geleneksel biraz modern olsun. İçine önemli şahsiyetlerden alıntı birkaç özlü söz serpiştir. Seküler, hümanist kıvamda olsun. Ne tam o, ne tam bu olsun; ama sunumu güzel, söylemleri cafaçlı olsun.

Prefabrik dinler! Modern piyasa mantığına ve ruhuna uygun!

İnternetin uçsuz bucaksız dünyasında sığ, yapay, sah-

te, geçici, uçucu, kopya olanlarla, gerçek, samimi, hakiki, deruni olan yan yana...

Görünen yüzü, görünmeyen yüzünü örten; manevilik kisvesi altına şeytani arzuları gizleyen; hayatın manevi, deruni, ahlaki vasıflarını modern hayatın saçmalıklarına yem eden din istismarcıları için de internet ciddi bir kazanç kapısı...

Şimdiki gençlerin işi gerçekten zor, zira internet aynı zamanda modernitenin seküler aklının Tanrısız ütopyasına da hizmet ediyor.

İnternetin sosyal medya çağında bir klavye Müslümanlığının, klavye âlimliğinin, sosyal medya üzerinden bir

mesaj/kes-yapıştır dindarlığının türediğini de söylemeden edemeyeceğim. Bütün bunların iletişim endüstrisinin yan sanayii olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Biz tebrikleşirken birileri kârını katlıyor. Mesajın her bir harfi, kelimesi, her bir tıklama bir paraya tekabül ediyor. İtirazı olan var mı? Bizleri mesaj fetişisti yapanların ağızları kulaklarındadır herhâlde...

Telefonlara mesajlanan Kur'an ayetlerini okumadan çöp sepetine yolluyoruz ya; bu bir nevi algının gevşemesi, duyarlılığın azalması anlamına da geliyor. Zaten asıl bedel bu! Katı olan elimizde buharlaşıyor diyelim.

İnternetin zengin "kafeterya"sında "din" etiketi altında aktif, bol çeşnili, milyon dolarların döndüğü devasa bir sektör mevcut. Başka bir zaviyeden bakarsanız internetle birlikte ciddi bir ivme yakalayan din istismarı, kendi zengin kapitalist sınıfını üretmiştir.

Kendini olduğundan fazla gösterme veya dindarlık gösterisi ya da takvada riya desem ağır kaçır mı?

Gerçek şu ki; doğruluğu test edilmemiş, sahih olmayan bilgilerin de din adına dolayıştığını biliyoruz. Bilginin yayılım hızı arttıkça ve yayılım yöntemleri çeşitlenip kolaylaştıkça içeriğin doğruluğu üzerindeki denetim zayıflıyor.

Sözün özü şu ki...

Mütevazı bulamaç aşu bir zamanlar fakirin sofrasının vazgeçilmeziydi; şimdilerde ise kapitalizmin kof, süslü, bol çeşnili ürünleri ve biz, bu bulamaç ürünler için paha biçilmez bedeller ödüyoruz...

Âlemin temeli merhamet

EDA SAKLI KÖKSAL

Sokakta kendi hâlinde giden bir hayvanın, insanların gayriihtiyari yürüyüşünden ve bakışından etkilenip ürkmesi bir tesadüf olamaz.

1 998 yılının Ağustos ayıydı. Gözlerimi açar açmaz her sabah sesindeki neşeyle evimizi aydınlatan muhabbet kuşundan o sabah hiç ses gelmediğini fark ettim. Kafes tellerinin ardında sağa sola meraklı bakışlarla çevirdiği güzel başı görünmüyordu. Kafesinde hareketsiz yattığını gördüğümde uyuyor olmasını diledim fakat olmadı, o artık bizimle değildi. Kur'an kursunda hocamızın anlattığı kuşu ölen çocuğu o an çok

iyi anlamıştım anlamasına da onun yerinde olmayı da isterdim doğrusu. Bana taziyeye vermeye Efendimiz (s.a.s.) gelememişti. Hatta onu top-rağa gömerken annem ve kardeşim dışında ne hissettiğimi anlayan da olmamıştı. Çünkü tüm kuşu ölen çocuklara yetecek kadar merhamet ve empatiye ancak o sahip olabilirdi.

O zaman çocuktum ve bu, benim bedenime göre büyük bir acıydı. Şimdi düğmesine basmaktan imtina ettiğim

TV kutusu, türlü türlü acılar ve ölümlerle dolu. En büyük ölümü de insanlık yaşarken acaba diyorum özü sözü merhamet olan Efendimiz (s.a.s.) yaşıyor olsa kime taziyeye giderdi?

Bahsi geçen haberlerin birinde ayakları kesilen bir köpekten, diğerinde camdan atılan iki kediden bahsediyor. Bir başka kanala geçiyorum. Orada da bir kediye yapılamayacak ama maalesef vuku bulmuş bir sürü eziyet yer alıyor. Her şey olmayı başaran insan,

bir tek insan olmayı başaramıyor. Bir başka haber, ortaokul öğrencilerinin icat ettiği bir robotla ilgili. Bu robotun özelliği, önüne bir hayvan çıktığında durması ya da yönünü değiştirecek şekilde programlanmış olması. Çocuklar insanlıktan ümidi kesmiş görünüyorlar. Başarılarına bile sevinemiyorlar. O esnada bilimin bir başka kolu, alerji yapmayan kedi üretmekte; tatmin olmayan, bencil insanlık için...

Mobeselerde, yoldan geçen bir hayvanın ölümüne sebep olan şoför, arkasına bakmadan yoluna devam ederken görülüyor. Üstelik her an izlendiğimizi bilmek için kameralara ihtiyacımız yokken... Yavrusunu emziren bir kedi gören ve kervanı durduran Efendimiz'in inceliğine ve merhametine ihtiyacımız her geçen gün artıyor. "Yeryüzündekilere merhamet edin..." (Ebû Dâvûd, Edeb, 58.) hadis-i şerifini hayatımızdan uzaklaştırdıkça merhamet bize uğramaz, unutuyoruz.

Efendimiz (s.a.s.) "Allah, senin kalbinden merhameti çekip almışsa ben senin için ne yapabilirim ki?" (Buhârî, Edeb, 18.) demişti gönlü katılmış olan için. Peki; merhamet kuşanmış, âleme merhem edilmiş kalplerin bulunamadığı yerde rahmete ulaşmak nasıl mümkün olacak diye düşünürken Üstat Necip Fazıl, "Merhamet; hava gibi su gibi muhtaç olduğumuz ikisidir. Baş aşağı bir cemiyeti baş yukarı edecek bir kuvvet." diyerek kalpleri yumuşatacak merhametin ehemmiyetini bir kez daha vurguluyor.

Şiddetin her türlü saat başı haberlerle karşımıza çıkıyor. Yine aynı medya diliyle bir şiddet algısı oluşturulup örnekler çeşitlendirilerek dizilerde yerini alıyor.

Saatlere böldüğümüz zaman için biri geçmişte kalan diğeri geçmişten gelen iki tanım var. Cahiliye Dönemi ve ahir zaman. Cahiliye Dönemi'ndeki fenalıkları içimiz almayarak okuduk ve dinledik. Ahir zamanın içinde ise her kötülüğü, dahası olamaz diyerek yaşıyor fakat her yeni gün onları unutturan daha fena durumlar ile sınanıyoruz.

Aslında tüm hastalıklarımızın reçetesi hazırken müdahale etmekte geciktiğimiz sıkıntılar, birer kangren olarak çıkıyor karşımıza. Şiddetin her türlü saat başı haberlerle karşımıza çıkıyor. Yine

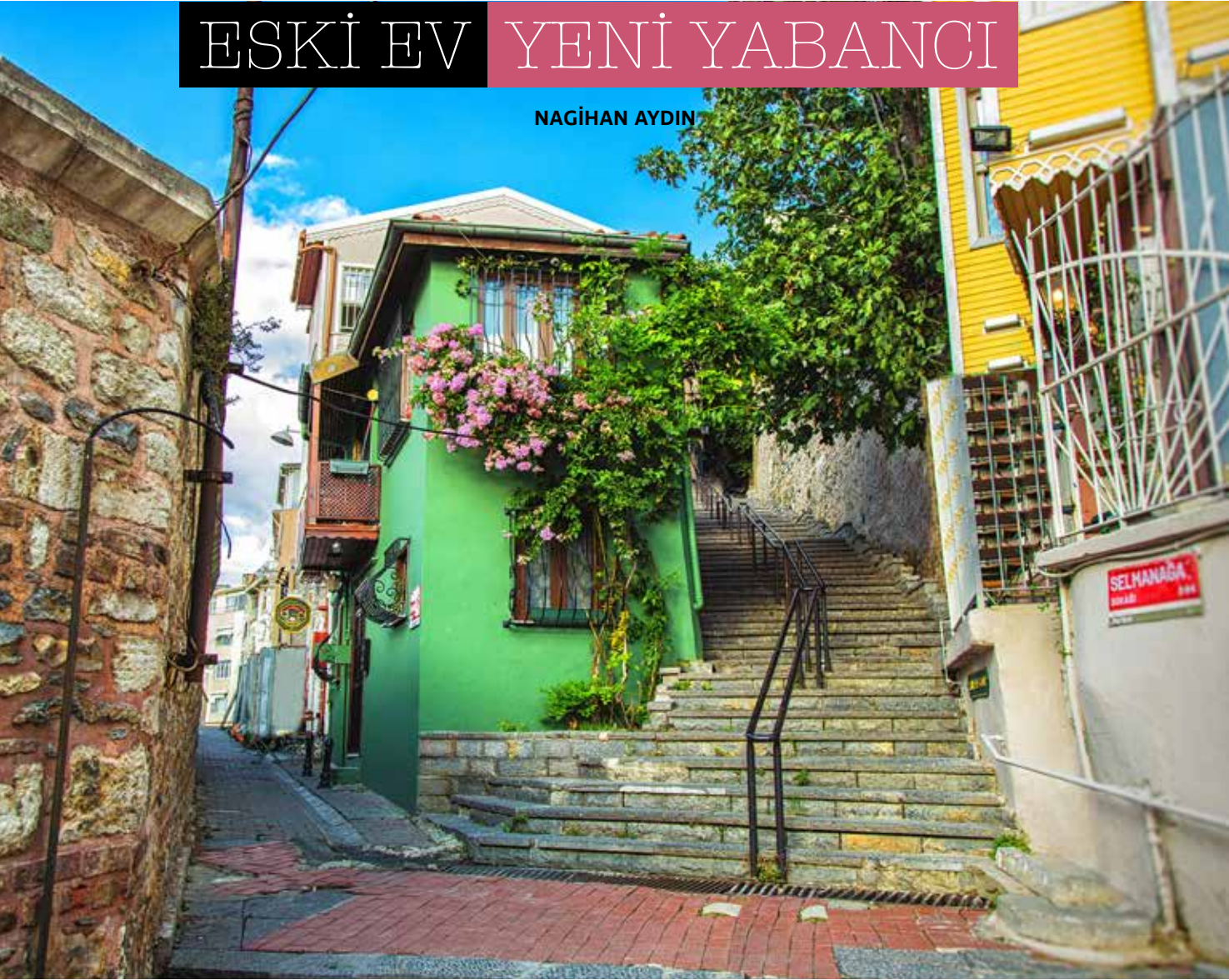
aynı medya diliyle bir şiddet algısı oluşturulup örnekler çeşitlendirilerek dizilerde yerini alıyor. "Gerçek hayattan uyarlanmıştır..." ön bilgisi ile sahneye çıkan programlar, aslında yaşamlarımızın içinde gördüklerimizden daha korkunç tablolarla karşı karşıya bırakabiliyor bizleri. Sonrası mı? Sonrası malum; kalbi katılaştıranlar için yeni bir kötülük yolu açılıyor, merhamet sahipleri için ise bir korku kültürü oluşuyor.

Maneviyat eksildikçe insan sahilin duygulardan uzaklaşıp sonsuz fasit döngüsüne giriyor. Meylettiğini sevmeye, ardından sevdiğine benzemeye başlıyor. Kendine çizilen sınırları beğenmeyip merkeze kendisini koyarak çizdiği sınırsızlıkta, her şeyin, kendi kontrolünde gelişebileceğine ve yapmak istediği her neyse o hakka zaten sahip olduğuna inanıyor. Bu kibrin ve egonun üstesinden ancak birey olarak üzerimize düşeni yaparak gelebileceğimiz aşıkâr. Özellikle gelecek nesillere canlı ve cansız her şeye, sevmese bile, saygı duyması gerektiğini aşılamanız gerekiyor.

Sokakta kendi hâlinde giden bir hayvanın, insanların gayriihtiyari yürüyüşünden ve bakışından etkilenip ürkmesi bir tesadüf olamaz. Yaşadığı mahallede iyi muamele görmemesi, tacizlere maruz kalması (korkutma, cisimlerle dürtme vb.) bu korkunun yersiz olmadığını işaret ediyor olabilir. Doğanın dengesine kulak tıkamak yerine, "Halik'a taat, mahlûka şefkat" anlayışını benimsememiz ve benimsetmemiz gerekiyor.

ESKİ EV YENİ YABANCI

NAGİHAN AYDIN

Kent yerleşiminin hoyrat yapıları arasında sıkışıp kaldı eski evler. Görünürde iç içe aslında birbirine oldukça uzak olan bu yapıların oluşturduğu düzene alışamamış buruk bir yabancı gibi.

B ulduğu her gözetekten bize doğru koşar, nahif hareketlerle gelir, bizi tutup kendine çeker manevi güzellikler. Madde ile kol koladır fakat sadece maddi yanını görmemizle yetinmez, ardında getirdiği manevi güzelliklere de nüfuz etmemizi ister zarif uçlarıyla. Eski evlerin de en etkileyici yönü bu olmalı. Yoksa neden eski bir yapı gördüğümüzde

dakikalarca yamalı köşelerini izleriz ki hayranlıkla.

Bahçesinde erik, incir, kayısı ağaçları, balkon tellerinin yâreni üzüm dalları, duvarlarını ören sarmaşıkları, ahşap oymalı kapı ve pencereleriyle yaşanmışlığı dışa vuran yapılardır eski evler... Çatısı telaştan uzak akıp giden bir gölgelik. Avlusunda çocuk ve ağırlanan misafirlerin huzurlu sesleri, sokak kapısına

değmiş köpek ve kedilerin telaşlı yolcu nidaları.

Gece karanlığında yıldızları ve ayı, gündüz güneşi içeri buyur eder eski sokak kapısı. Tahta gövdesi ve kulpu, paslı demir kilidiyle yılların heyecanını sokağa kapatan hudut. Gelmek ve gitmek arasında geçen en güzel hatıraları saklayan perde. Komşunun güven makamı, ev halkının mahrem örtüsü.

Kapılar, uğurlar ve kavuşturur. Arasında kalansa koca bir ömürdür. Tokmağına vurulunca temelinden çatısına kadar bütün parçalarıyla kulak verir ev bu sese. Davetkâr bir çehre, tanıdık bir hoş geldin yazılıp durur kapı her açılıp kapandığında odalara ve duvarlara...

Odaların her biri birer isimdir. Evin içi, içinde yaşayanların aynasıdır. Aynanın ışıkla buluşması da evden avluya oradan da sokağa yol alan kervandır. Yükleri sevinç, hüznün, sevgi, huzur, gözyaşı, sıcak ekmek, zeytin, taze vişne reçeli, yaprak sarması, demli bir bardak çay, yorgun ve dikenli anne elleri, baba gölgesi... Çokça merhamet, çokça kanaattir. Dizginleri ise pencerelerin elindedir.

İnce bir zar, ses geçirmez dağdır pencere. Aynı anda içe ve dışa dönük olmanın adı, samimiyetin nüvesi, tek olmanın imzasıdır... Dantel tül ve perdesi zarafetin kalesi olmasının yanında düzen ve huzura konulan küçük bir virgüldür. Kimine göre buğulu gözlerle yağmuru izlemek, kimine göre de kar tanelerine avuç açmaktır. Akşam olduğunda yanan lambalar hayatları buluşturur sokakta. Gündüz ise temiz havayı içeri almanın tek yoludur pencereyi aralamak. Komşu davetine, çocuk oyunlarına, sokak satıcılarına, mahalle caminden süzülen ezan sesine, kuş cıvıltılarına, kaldırıma vuran ayak izlerine, ağaç dallarını ve elektrik tellerini kıpırdatan rüzgâra kulak vermektir. Göz ucuyula icitme-

Odaların her biri birer isimdir. Evin içi, içinde yaşayanların aynasıdır. Aynanın ışıkla buluşması da evden avluya oradan da sokağa yol alan kervandır.

den âlemi sığdırmaktır dört köşesi çevrili küçük ahşap bir kutuya. Geçiyor olmanın adını ilmek ilmek dokumaktır pencere önündeki her bir saksıyla. Atılan düğümler çiçek olup açınca neşe ve mutluluğu akıtmaktır avluya. Evrene ait olmanın en güzel takdimidir belki de.

Kent yerleşiminin hoyrat yapıları arasına sıkışıp kaldı eski

evler. Görünürde iç içe aslında birbirine oldukça uzak olan bu yapıların oluşturduğu düzene alışamamış buruk bir yabancı gibi. Bağına yaban eli değmiş hüzünlü ve bir o kadar da çaresiz. İçinden yaşamak geçmiş, dışı yıllara direnen pürüzlerle dolu eski bir evin tanıklığını, nefes alıp vermelerini, yeni evlerin üst üste yığılı duvarlarına, birbirine hayâsızca göz diken cam çerçevelerine, bir bütüne yerleştirilen onlarca soluksuz bedenlere, sükûtun sadece kat aralarında merdiven boşluğuna kaçmış ağlamaklı hâline, yabancılaşan yakınlığına terk ediyoruz. Sığmıyor kaçtıkça kaçıyoruz katlı evlerin üzerimize sinen toplu etiketinden. Ait olmak yerine geçiştiriyoruz anılarımızı. Ardımıza bakmadan birinden diğerine uçup duruyoruz. Heybemizi açmadan evvel bizden öncekilerin hayat artıklarını temizliyoruz. Cisimlerden kiri pası arıtıyoruz da duvarlara yazılan kim bilir kaç hayatla birlikte çoğalayım derken azalıp bitiyoruz.

Bir hayalet sessizliğinde kollarını sokaklara, kaldırım taşlarına geçirmiş her dönüşümde biraz daha çabuk gitmeye zorlanan bu yapıların tırnak izlerini ruhumuzdan nasıl sıyırıp atacağız. Sizi bilmem ama ben hâlâ aile efradına, konu komşuya, sokakta oynayan çocuklara, kuşlara, kedilere, hakkını vermiş bir hayatın suladığı ve büyüttüğü kahverengi saksıdaki çiçeğin başıma düşeceği günü bekliyorum...

OKUMAYI HAYATIN MERKEZİNE ALMAK

NURETTİN MİDİLLİ

Akşam yemeklerinin ayrı bir önemi vardı. Ailenin bireyleri bir arada olur, günlük anılar yemekte kısa anekdotlarla paylaşılır, yaşanan müspet gelişmeler herkesi mutlu ederdi.

Yemekten sonra her akşam olduğu gibi okuma saati için tekrar salonda bir araya gelinirdi. Öyle ki misafir bile gelse bu program bozulmaz, misafirlerin de iştiraki sağlanarak kısa da olsa aynı şekilde devam ederdi. Önce hayat rehberimiz Kur'an-ı Kerim'den bir bölüm okunur, meali ve özet tefsiri yapılırdı. Sonrasında o ay için hangi kitaplar belirlenmişse, onlar okunur ve kısaca kritiği de yapılırdı.

Abdullah Bey, okuma saatinde önce Kur'an-ı Kerim

meal ve tefsirinin okunmasını şöyle izah ederdi: "Bütün kitaplar ilahi mesajın daha iyi anlaşılması için okunmalıdır."

Bu ailenin bireyleri, boş zamanlarınızda neler yaparsınız sorusuna hiçbir zaman kitap okurum şeklinde cevap vermedi. Onlar için kitap okumak bir boş zaman uğraşı olmaktan ziyade hayatın merkezinde olması gereken önemli bir aktiviteydi. Bedenimizin işlevini sürdürebilmesi için yemeğe, suya ihtiyacı olduğu gibi, bir insanın, bir Müslüman'ın da Allah'a olan inancını pekiştirmesi ve O'nun yarattıklarını idrak edebilmesi için okumaya odaklı ihtiyacı vardı.

Abdullah Bey sıklıkla şöyle derdi: "Okumak Kur'an'da ilk sırada fakat bizim hayatımızda kaçınıcı sırada yer alı-

Bu ailenin bireyleri, boş zamanlarınızda neler yaparsınız sorusuna hiçbir zaman kitap okurum şeklinde cevap vermedi. Onlar için kitap okumak bir boş zaman uğraşı olmaktan ziyade hayatın merkezinde olması gereken önemli bir aktiviteydi.

yor!" Hakikaten de öyleydi; ilk emri 'oku' olan bir dinin mensupları nasıl olur da okuma alışkanlığından uzak bir hayat yaşardı. Bu nedenle ulaşabildikleri herkese okumanın dünya ve ahiret kazanımlarını her fırsatta anlatıyorlardı.

Elif Hanım ise, büyüklerinin anlattığı ve okuduğu hikâyelerle büyümüştü. Bu hikâyeler onun hayal dünyasını geliştirmiş, duydukları, öğrendikleri bütün hayatına olumlu etkiler bırakmıştı. Kitaplardan okuduğu ve anlatılanlardan dinledikleri sayesinde hayatında başarılı olmuş, belirli idealler ekseninde hayaller kurmuş ve bu hayallerine ulaşabilmek için çabalamıştı. Okumak, sadece eğlendiren ya da düşündürülen bir aktivite değil,

Onlar okumayı hayatın merkezine almışlardı. Siz de nice bereketli kazanımlar için ailece okumayı hayatın merkezine almak ister misiniz?

insanı hayata hazırlayan ve başarı merdivenlerini bir bir çıkmayı sağlayan bir eylemdi.

Okumanın önemini kavramış olan Elif Hanım ve Abdullah Bey, kitap okuma saatlerine ayrı bir önem veriyorlardı. Yaptıkları okumalar, çocuklarının gelişimi üzerinde büyük bir etkiye sahip olmuştu ve olmaya da devam edecekti. Bunu bütün hayatlarında çok net bir şekilde görüyor ve yaşıyorlardı. Elif Hanım; Yusuf ve Sümeyye'ye hamileyken bile sesli bir biçimde Kur'an okumuş, daha ilk nefeslerini ciğerlerine çekmeden Allah'ın kelamına çocuklarını aşına etmişti. Öyle ki Sümeyye ve Yusuf, Kur'an sesini duyar duymaz sakinleşirler ve uykuya bu şekilde dalarlardı.

Çocukların uyku saatinde kitap okuma görevini sırayla paylaşan Elif Hanım ve Abdullah Bey, henüz birkaç aylık olduktan sonra ilerleyen yaşlarına kadar çocuklarını kitap okumadan uyutmadılar. Bu okumalar çocukların erken konuşmalarına ve çok çabuk anlamlı cümleler kurmalarına katkı sağladı. Kitap okuma alışkanlığını bebekliklerinde kazanan Yusuf ve Sümeyye, okumayı söktükten sonra da kitap okuma saatlerine bizzat katılarak sadece anlama yetilerini değil; sabretmeyi, düşünmeyi ve kendilerini daha iyi bir şekilde ifade edebilmeyi öğrendiler.

Yusuf ve Sümeyye; uyumadan önce anne ve babalarının anlattıkları hikâyeler ve bilgiler sayesinde peygamberlerin ve ashabın hayat hikâyelerini, karşılaştıkları zorlukları öğrendiler ve kendilerine rehber edindiler. Kitap okumak, tıpkı annelerinde olduğu gibi, hayal dünyalarını geliştirmiş ve öğrencilik hayatlarında onları daima beklentilerin üzerinde başarılı kılmıştı.

Her ay belirlenen en az bir kitap okunurdu bu evde. Evin çocukları Yusuf ve Sümeyye de okunan kitapların özetlerini yazardı. Okunan kitaplarla ilgili yazılan özetler 'Kitap Özetleri' klasörlerinde muhafaza edilirdi. Bu özetler ise yıl içinde birkaç defa tekrar edilir, okunan kitaplarla ilgili bilgiler tazelenirdi.

Düzenli kitap okuma programları; bu ailenin saygın bir aile olmasına; bilgi, hikmet ve irfan sahibi bireyler olmalarına katkı sağladı. Komşuları, akrabaları herhangi bir konuda bilgiye ihtiyaçları olduğun-

da ilk arayacakları kişiler bu aileden olurdu.

Kitapları yalnız okumak değil aynı zamanda kitapla ve okumakla yaşamı bütünleştirmek bir hayat prensibi hâline gelmişti onlar için.

Bir düğüne gideceklerinde evlenen çiftte mutlaka kitap da hediye ederlerdi. Bir ev ziyaretinde, hasta ziyaretinde en anlamlı hediye bir kitap takdim etmekte onlar için.

Tatile veya bir seyahate çıkarırken, hatta pikniğe giderken yanlarına mutlaka kitap da alırlardı. Kitap hayatın vazgeçilmeziydi onlar için.

Evlerinin bir odasını ilmî çalışma odası olarak tanzim etmişlerdi. Bu oda; aile bireylerinin ve eve gelen misafirlerin huzur bulduğu, ilim irfan mektebi gibiydi. Aynı zamanda oldukça zengin bir kütüphane koleksiyonuna da sahiplerdi. Herhangi bir konuda ödevi olan, bilgi sahibi olmak isteyen mahalledeki öğrenciler, gençler için de önemli bir uğrak yeri bu ailenin kütüphanesi ve çalışma odası.

Abdullah Bey ve Elif Hanım kurdukları huzur dolu yuvada kitapla, ilim ve irfanla bütünleşmiş bir hayat yaşıyorlardı. Kitap okumak onlar için bir boş zaman aktivitesi değil; Allah'ı, Peygamberimizi, yaşadığımız dünyayı anlamak için çok önemli ve anlamlı bir vesileydi. Dünyadan ebediyete uzanan yolculuğun güçlü bir köprüsünü kitaplarla, okumakla kurmaya çalışıyorlardı.

Onlar okumayı hayatın merkezine almışlardı. Siz de nice bereketli kazanımlar için ailece okumayı hayatın merkezine almak ister misiniz?

TÜRK TARİH KURUMU BAŞKANI PROF. DR. REFİK TURAN İLE TARİH ÜZERİNE

Kimliği oluşturan üç alan vardır: İnanç ve ahlak, dil ve edebiyat, tarih. Vatan sathındaki bütün insanlarımız için tarihi çok seven biri olarak özellikle Türk tarihini okumayı içtenlikle tavsiye ediyorum.

Kendi ifadesi ile "tarihi çok seven bir tarihçi" olan Prof. Dr. Refik Turan; 1956 yılında Isparta'da dünyaya geldi. 1978'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. 1980 yılında aynı fakültenin Genel Türk Tarihi Kürsüsünde yüksek lisansını, 1983'te "Türkiye Selçuklu Devleti'nde Vezirlik Müessesesi" konulu doktora tez çalışmasını tamamladı. 1984 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalına Yardımcı Doçent olarak atanan ve aynı yıl Bölüm Başkanı olan Refik Turan; 1989'da Genel Türk Tarihi Bilim Dalında Doçent, 1995'te ise Profesör oldu. Kaleme aldığı pek çok ilmî eser ve akademik makale ile Türk Tarih Bilimi'ne uluslararası ölçüde önemli katkılar sağlayan Prof. Dr. Refik Turan; Mart 2015'ten bu yana Türk Tarih Kurumu Başkanlığı'nı sürdürmektedir.

S

öyleşimizin başında, Başkanlığını yaptığınız Türk Tarih Kurumunu sizden dinlemek isteriz. Türk Tarih Kurumu'nun görev alanları nelerdir?

Türk Tarih Kurumu, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel kurumlarından biridir. Kurumumuz; bilim, eğitim ve kültürle ilgili kamuoyuna yönelik faaliyetler yürüten ve temel alanı Türk Tarih Bilimi olan bir kuruluştur. Malum olduğu üzere Atatürk tarafından 1931'de kurulan Türk Tarih Kurumu, Cumhuriyetin ilk kurumlarından birisidir.

Türk ve Türkiye tarihini araştırmak, geliştirmek, basmak, kamuoyuyla paylaşmak şeklinde bir görev alanımız vardır. Bu çerçevede Türk ve Türkiye tarihini ilgilendiren kaynak, araştırma ya da eser, Türk Tarih Kurumunun görev ve gözlem alanındadır. Kurumumuz, çalışmalarını bu minval üzerine sürdürmektedir.

Bu çerçevede kurumun birinci görevi tarih alanında yayıncılık faaliyetleridir. Kurumumuzun 1931'den günümüze kadar yayımladığı kitap çeşidi iki binin üzerindedir. Şunu söyleyebilirim ki devlet kurumları içerisinde en çok kitap bastıran kurum Türk Tarih Kurumudur. Kurumumuzun süreli yayıncılık faaliyetlerini de bu çerçevede ele alabiliriz. Belleten, Höyük ve Belgeler isimli üç süreli yayınıımızı da düzenli olarak yayımlıyoruz.

Türk Tarih Kurumu yayıncılık faaliyetlerinin dışında bilimsel toplantılar da organize etmektedir. Bu bilimsel toplantıların başında sempozyumlar yer almaktadır. Bu sempozyumlar bir yönü ile güncel hayatı da ilgilendiren konuları ele almaktadır. Örnek vermek gerekirse Adalar, Suriye, Kudüs, Sultan II. Abdülhamid, Ayasofya, Birinci Dünya Savaşı -ki yeri gelmişken belirteyim dört yıldır süregelen bir sempozyum dizisidir. Bu yıl "Savaşın Son Yılı" teması ile gerçekleştireceğiz ve bu diziyi nihayete erdireceğiz- ve benzer pek çok konuda sempozyum düzenledik, düzenlemeye de devam edeceğiz.

Bu bilimsel toplantıların en önemlilerinden biri olan ve dört yılda bir düzenlediğimiz Uluslararası Tarih Kongresi'ne de değinmek isterim. Kurumumuz şu sıralar bu yıl içerisinde Ankara'da, bin civarında ka-

tılımcının iştirakiyle gerçekleştireceğimiz 18. Uluslararası Tarih Kongresi hazırlıklarını sürdürmektedir.

Tüm bu faaliyetlerin dışında tarihî projeler üretmek, bu projelere kaynak sağlamak, Anadolu coğrafyası üzerinde gerçekleştirilen arkeolojik kazılara destek vermek ve lisansüstü eğitimlerini sürdüren yeni nesil tarihçilere burs vermek gibi pek çok farklı alanda çalışmalarımız mevcuttur.

Tarih, bir millet için olmazsa olmaz değerlerin bileşkesini içeren çok büyük bir kavram. Buradan hareketle Türk Tarih Kurumunun Türkiye Cumhuriyeti açısından önemine de değinmek isteriz.

Az önce de belirttiğim gibi, Türk Tarih Kurumu, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel kurumlarından birisidir. Dolayısıyla kurumumuzun Türk tarihi ile ilgili yapılan, bastırılan, yayımlanan eserleri takip etme gibi bir görevi de vardır. Tabii bu eserlerin hepsi her zaman bilimsel gerçeklere tam uyan eserler olmayabiliyor. Kimi eserlerde tarih, aslına uygun olmayarak anlatılabiliyor. Kurumumuz öncelikli olarak bu tarz hatalara uygun bir dil ve üslupla kaynak göstermek suretiyle cevap veriyor. Bir de tarihin kasıtlı bir şekilde tahrifi var. Buna misal olarak da Osmanlı'nın son dönem Amerikan elçilerinden olan Henry Morgenthau'ya atfedilen bir kitap var. Ama gerçek ortaya çıkıyor ki bu kitap onun eseri değil. Bir grup kişi tarafından kaleme alınmış kasıtlı bir kurmaca.

Dolayısıyla kurumumuz, bu tarz kara propagandalara kendi imkânı ve gücü dâhilinde cevap vererek ülkemizin hem içeride hem de dışarıda maruz kaldığı/kalabileceği sıkıntıları önlemeye çalışmaktadır. Türk Tarih Kurumu, geçmişteki tecrübelerimizden hareketle geleceğe daha muntazam bir şekilde bakmamıza yardımcı olacak bir kurumdur.

Söyleşimizin asıl konusuna gelelim isterseniz... Tarih bilinci nedir, bir millet için tarih bilincine sahip olmak neden önemlidir?

Fransız düşünür Ernest Renan millet kavramını "Aynı tarihe sahip olan ve beraber yaşamak arzusu gösteren insan topluluğudur." sözünü anlatır. Millet olmak gelişmişliği ifade eder. Eğer siz bir

Türk Tarih Kurumu, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel kurumlarından birisidir. Dolayısıyla kurumumuzun Türk tarihi ile ilgili yapılan, bastırılan, yayımlanan eserleri takip etme gibi bir görevi de vardır.

milletmeniz bazı hususlarda gelişmiş bir toplum düzeyine erişmişsiniz demektir. Devletleri büyük kılan da milletleridir. Büyük millet olabilmek için de tarih sahibi olmak lazımdır. Tarih sahibi olabilmek için toplumsal başarı, gelişme, yükseliş, dil, sanat, gelenek ve ekonomik üretim gibi faktörlere ihtiyaç vardır. Bu çerçevede dünya tarihine baktığımızda Türk milleti olarak çok ileri bir noktada olduğumuzu söyleyebiliriz.

Millet olmanın bir üst aşaması ise medeniyettir. Büyük milletler, medeniyet doğduran veya bir medeniyete mümessillik yapan milletlerdir. Bu her millete has bir şey değildir. Hz. Peygamber'in ilk vahye muhatap olmasından itibaren gergef gibi işlene işlene, dokuna dokuna doğan İslam medeniyeti, son 1500 yıllık dünya tarihi içerisinde inkişaf etmiş ve pek çok alanda kendisini ispatlamış bir medeniyettir. Bunu teşekkül ettiren millet, Müslüman Araplardır. Araplar, başlangıçta üç yüzyıl bu medeniyete mümessillik etmişlerdir. Arkasından İslam medeniyetinin mümessili Türkler olmuştur. Bin yılı aşkın bir süredir bu mümessillik devam etmektedir.

Sorunuza böyle bir cevapla başlayarak genel bir çerçeve oluşturmak ve bu çerçeveden hareketle medeniyet mümessilliğimize özellikle değinmek istedim. Çünkü bunu bilmekle başlıyor her şey. Tarih bilincinin temelinde de bunu bilmek yatıyor. Geçmişini bilmek, geçmişindeki tecrübeleri görmektir aslında tarih bilinci.

Çok zengin bir mirasın üzerinde olduğumuzu bilmemiz lazım öncelikle. Ve bunu nesillerimize aktarmak gerekiyor. Her şeyden önce bunu öğretmek lazımdır. Selçuklu'dan itibaren mümessili olduğumuz medeniyetimizi bilmemiz ve öğretmemiz lazımdır. Tarihimizde, başka milletlerin tarihinde emsali görülmemiş askerî zaferleri bilmemiz kadar önemlidir, bu medeniyeti bilmek. Çünkü askerî zaferler aslına bakarsanız yalnızca bir sonuçtur. Siz medeniyet olarak zirvede iseniz askerî alanlarda da başarı kazanmanız kaçınılmazdır.

Peki, tarih bilincini doğru bir şekilde konumlandırmanın ve bu bilinci yeni nesillere usulüne uygun bir biçimde aktarabilmenin önemi nedir?

Az önce de belirttiğim gibi bu tarih konularını, bileşenlerini bilmek; bize öncelikle "güven" kazandırır. "Ben güçlüyüm!", "Ben yaparım!", "Ben sağlam bir temel üzerinde oturuyorum!" bilinci sizi doğal olarak öne geçirir. Tarih bilincini idrak etmek ve yeni

nesillere aktarmak, bize her şeyden önce bu nitelikleri kazandırmaktadır. Siz kendi tarihinizi ne kadar iyi bilerseniz fikrî altyapınızı da o denli sağlam bir temel üzerine inşa edersiniz. Hayatta başarılı olmak, hedeflenen noktalara varabilmek için öncelikle bu güven duygusunu edinmeniz gerekmektedir.

İkinci olarak "başaracağım azmi" verir tarih bilinci. Üçüncü husus olarak bu bilinç; bizim yakamızı hiçbir zaman bırakmayacak olan devletlerarası münasebetlerdeki ağır meselelerde size çözüm sunar. Günümüz meselelerinin benzerlerini ve çözümlerini tarihte görebiliriz. Güncel bir örnek verelim: Münbiç olayını ele alalım. 1120'lerdeki mücadeleyi bilerseniz bugün o toprakların bizim için neden önemli olduğunu görürsünüz. Tarih, bugün çözüm bekleyen pek çok uluslararası meselenin çözümünde en önemli yardımcılarından birisi hüviyetindedir. Tarih bilincine sahip olmak ve bu bilinci sağlıklı bir şekilde aktarabilmek sizin tahmin edemeyeceğiniz kadar güçlü olmanıza yardımcı olur.

Bu kazanımlardan bir başkası ise “vatan duygusu”-dur. Bu çok önemli bir vatandaş niteliğidir. Vatan duygusu, bir insanın var olma azmidir. Toplumsal var olma azmidir. Yaşama arzudur. Tarih bilinci bize vatan duygusunu verir. Vatanın kıymetini bilme yetisi kazandırır. Bu azmi yalnız ve ancak tarihsel kodlarla kazanırsınız ki başka hiçbir şey size bunu vermez. Vatan sevgisini gidip parayla satın alamazsınız ya da arkeolojik kazılarla yerden çıkaramazsınız. Ve bu her millete ait bir özellik değildir. Büyük millet olmanın temelinde yatan özelliklerden biridir vatan sevgisi. Vatan duygusu olursa insanlar vatan müdafaası yapar. Vatan Savunması, Millî Mücadele, İstiklal Savaşı gibi anılan mücadele örnekleri kendiliğinden ortaya çıkar. Ve bunu da biz tarihe borçluyuz. Bu duyguyu size hiçbir teknolojik gelişme kazandıramaz. Yanlış anlaşılmasın, teknolojik gelişmeleri hedef almıyoruz ya da bu gelişmeleri küçümsemiyoruz. Bu sahalarda da sürekli yarış içerisinde olmalıyız ama vatan duygusunu size hiçbir bilgisayar kazandıramaz. Bu duyguyu kazandıracak yegâne değer tarihtir. Tarih bilincidir.

Bunun yanında paylaşma duygusu, bir arada yaşama ülküsü, erdemli ve etik değerlere sahip olma gibi pek çok hususta doğru ve nitelikli kişi olmaya yardımcı olur tarih bilinci.

Tarih bilinci insana barış duygusu verir. Tarihi bilen kişi barışı da iyi bilir. Çünkü barışa giden yollar çok zordur ve pek çok tecrübe sizi barışa ulaştırır. İç barış da dış barış da ve hatta kişinin kendi ile olan barışı da tarihi bilmekle mümkün olur.

Dünya hızlı bir gelişim ve dönüşümün içinde. İnsanlık; teknolojinin getirileri, sosyal medya ve bilgiye hızlı ulaşım gibi pek çok yenilikle karşı karşıya. Ama bu baş döndürücü gelişmeler insanları birbirine yakınlaştırdığı hızda birbirinden uzaklaştırıyor da. Bu hususlar tarih ve tarihe bağlı konuları nasıl etkiliyor?

Şunu baştan belirtmek isterim: Teknoloji, insanları birbirlerinden uzaklaştıran bir şey değildir. Peygamberimizin bir hadisi bu noktada çok önemlidir benim için. Onun her sözünü çok severiz ama: “Titremeyen kalpten, kabul olmayan duadan, faydasız ilimden sana sığınırım...” şeklinde olan bir duası var Efendimizin. Beni burada en çok etkileyen, ilmin faydalı olmasıdır. Bizim medeniyetimizde faydalı ilim ve faydasız ilim farkı vardır. Ancak bu fark Batı’da yoktur. Ve Batı medeniyetinin zora girdiği, saplandığı

husus da burada kendini gösterir. Telefon, elektrik, bilgisayar nasıl bir ilmî mahsül ise keyif verici ya da uyuşturucu maddeler de bir ilmî üründür. Ama bu ürünlerin insanlığa faydasından ziyade zararı vardır.

İlmi faydalı olarak kullanma hususu işte burada devreye giriyor. Bilimsel felsefe gerektiren çok önemli bir husustur bu. Bilim adına ortaya atılan bu kirliliği çok iyi süzüp temizlememiz gerekmektedir. Bu teknolojik ürünleri, doğru bir şekilde kullanabilmek, berrak bir akarsu hâline getirmek ise yine bizim elimizde. Thomas Carlyle: “Tarihi, önderler ve kahramanlar yapar.” diyor. “Tarihten liderleri alın geriye fazla bir şey kalmaz.” diyor. Sanat, ilim ve tefekkür adamlarının devreye girmesi ile bu yönlendirmenin sağlıklı olması gerekmektedir. Önderlerden kastettiğim bir bakıma da bu. Toplum nezdindeki önemli kişilerin doğru ve düzgün olması sizin bu konuda kalitenizi de arttıracaktır.

Kıymetli hocam; söyleşimizin sonunda bir bilim insanı ve Türk Tarih Kurumu başkanı olarak hal-kımıza ve özellikle de genç kardeşlerimize ne-leri öğütlersiniz?

Her şeyden önce bir meslek sahibi olmalarını öğütlerim. Eskilerin “altın bilezik” dedikleri niteliğe sahip olmalarını söylerim. Öncelikle insan hayatındaki zaruretlerini karşılamak için bu gerekli. Yeri gelmişken şunu da belirteyim. Eskilerin dediği gibi “İyi meslek yoktur. Mesleğinde iyi olmak vardır.” Meslek sahibi olmalarından ziyade mesleklerinde de iyi olmalarını öğütlerim. Çünkü bir mesleğe sahip olmaktan mesleğinde iyi olmak, kimi yönleri ile daha fazla öneme sahiptir.

Onun ötesinde klasik olacak ama iyi bir insan olmalarını öğütlerim. İyi bir insan olmak için de ben tarihçi kimliğime biraz iltimas tanıyarak şunu söylemek isterim: Türk tarihini öğrensinler. Bunun için çok kıymetli kaynaklarımız da var, model şahsiyetlerimiz de var. Oğuz Ata’dan başlasınlar; Dede Korkut’u, Sultan Alparslan’ı merak etsinler; Selçuk Bey gibi bir derya şahsiyetimiz var, onu bilsinler; Mimar Sinan ile övünsünler; Fuzûlî’nin şiirlerine bir baksınlar; bu aziz vatan nasıl doğdu bunu bir araştırınlar, Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşlarını bir okusunlar...

Diğer bilim dalları elbet kıymetlidir. Ama kimliği oluşturan üç alan vardır: İnanç ve ahlak, dil ve edebiyat, tarih. Vatan sathındaki bütün insanlarımız için tarihi çok seven biri olarak özellikle Türk tarihini okumayı içtenlikle tavsiye ediyorum.

Masum bir çocuk

ZEYNEP DEMİR

Bu, 130A'yı ikinci bekleyişim. Üsküdar'da oturmama rağmen Anadolu Yakası'nı pek de bildiğim söylenemez. Sahil şeridinde, Suadiye'den ötesine adım atmışlığım çok nadirdir. Pendik, ismini otobüs duraklarında okuduğum uzak bir semtti sadece. Koca şehir... Her semti, her ilçesi öyle devasa geliyor ki insana, kimi zaman sadece ismi-

ni duyuyorsunuz böyle, işiniz düşmedikçe İstanbul'un hengâmesinde çıkıp bir göreyim demiyorsunuz. Dedğim gibi bu, 130A'yı ikinci bekleyişim. İlki iş görüşmesi içindi, inşallah bu da ilk günüm için olacak. Bir özel okulun halkla ilişkiler bölümüne kabul edildim. Henüz okullar açılmasa da yeni dönem kayıtları, veli görüşmeleri sürüyor, okulun tanıtımı için de hummalı bir çalışma

var. Pazartesi 10.00'da bekliyoruz, dediler. Saat daha sekiz buçuk ama içimde bir telaş, hayır hayır geç kalmak değil korkum, sanırım ilk gün heyecanı.

Nihayet otobüse bindim. Sote bir yeri gözüme kestirmeye çalışıyordum ki biri elimi tutup çekti. Önce irkildim ama karşımda yedi sekiz yaşlarında bir çocuk görünce gülümseyerek işaret ettiği yere,

tam karşısına oturdum. Hani şu ikili, yüz yüze bakan kol-tuklar, bilirsiniz... Yanında bü-yükannesi olduğunu tahmin ettiğim, çemberinin uçlarını boynunda sıkıca bağlamış, sevimli, ihtiyar bir kadıncağız vardı. Oturdum ama çocuğun elimi bırakmaya niyeti yoktu. Kadın mahcup bir ifadeyle gülümsedi, rahatsız da biraz, dedi. O an biraz önce alelade yönelttiğim bakışlarımı derinleştirip çocukla bir kez daha göz göze geldim. Sevecen bir yüzü vardı. Saçları açık kahve, uzun kirpiklerinin ardında bir çift boncuğu andıran gözleriyle kıpır kıpırdı bakışları. Yolculuk boyunca kâh eşarbımın ucunu çekiştirdi kâh çantamı inceledi. Pek konuşmadık. Anlaşıklı davranıp bana sarılmasına hatta yanağıma minik bir buse kondurmasına izin verdim. Yanındaki kadın anneymiş, torunu dün akşam onunla kalmak istemiş, annesi rıza göstermemiş pek ama çocuğun ısrarına dayanmamış. Birazdan onunla buluşacaklarmış. Annesi, sabah duraktan alır doğruca rehabilitasyon merkezine götürürüm, randevusu var, demiş. Tesadüf ki aynı durakta indik. Ufaklık elime eteğime yapışmış vaziyette hep birlikte beklemeye başladık. Çok geçmeden bu melek yüzlü çocuğun annesi geldi. Beni şöyle bir süzdü. Varlığımdan rahatsız olduğu her hâlden belliydi. Kadıncağıza sitemlerini ardı arkasına sıralamaya başladı. Neden çocuğun yabancılarla bu şekilde iletişim kurmasına izin vermişmiş, önünü almazsa hiç tanımadığı birine kolayca kanabilmiş,

böyle yaparak aslında çocuğa kötülük ediyormuşuz...

İzaha çalıştım ama muvaffak olamadım. Payıma düşen ikazları dinledikten sonra sessizce ayrıldım yanlarından. İyi ama anneanesi yanında olan bir çocukla geçirdiğimiz masum dakikalar neden bu kadar rahatsız eder ki annesini? Engelli çocuk annesi olmak zordur muhakkak fakat böyle davranarak, çocuğunu uzak tutarak ne yapmaya çalışıyor ki bu anne? Karşımda okul binası, önümde beni bekleyen ilk iş günü ve kafamda bütün heyecanımı bastıran çetin sorular...

ENGELLER...

Evet, ben zihinsel engelli bir çocuk annesiyim. Rabb'ime hamdolsun bana annelik duygusunu bu melek yavru ile tattırdı. Bütün çocuklar öyle değil midir, yeryüzünün melekleri değil midirler? Aneler de bu masum bedenlerin en hakikatli koruyucusu ve kollayıcısı değil midir? Engelli annelerinin bu anlamda çok daha çetindir imtihanı. Çünkü onlar aslında yavrularını sadece hayallerinde bü-yütürler, gerçekte ise koca koca bebekleri olur onların.

İşte bu yüzden kimi zaman alışılmışın aksine tepkiler verdiğimin, işi biraz abarttığının farkındayım. Fakat dinleseniz inanın hak vereceksiniz bana. Pek çok kadın, evladının dilinden o mucizevi kelimeyi, "anne"yi daha ilk yıllarda duyarken ben bunun için çok ama çok uzun bir zaman bekledim. Yaşıtı diğer çocuklar parklarda, bah-

Zihinsel engelli çocuklar ihmal ve istismar karşısında korunmaya çok daha muhtaç. Bunu düşünmek bile kanımı donduruyor. Yine de bu durumu insanlara açıklamakta zorlanıyorum.

çelerde koştururlardı, bense evladımın minik adımlarına dünyalar kadar sevinirdim. Bunları şunun için anlatıyorum, engelli bir çocuğu hayata hazırlamak çok daha zordur. Üstelik onu bu hayatın kötülükleri karşısında korumak ve gelebilecek tehlikelere karşı da eğitmek zorundasınızdır. Evladım insanlara safça yaklaşır, onlarla fiziksel iletişim kurmaya meyillidir, sevgi doludur çünkü. Peki, ya bu tavrını kötü niyetli insanlar kullanırsa. Maalesef ki bu konuda yapılan istatistikler kaygılarımda haklı olduğunu gösteriyor. Öğretmenleri de sık sık beni bu konuda uyarıyor. Zihinsel engelli çocuklar ihmal ve istismar karşısında korunmaya çok daha muhtaç. Bunu düşünmek bile kanımı donduruyor.

Bu yüzden epey bir zamandır yapancılarla iletişimine bazı sınırlamalar getiriyoruz. Özel eğitim merkezindeki öğretmenleri de bunu destekliyor. Yabancılarla kolayca iletişime geçmemesini, insanlara istediği gibi sarılmaması gerektiğini anlatmaya çalışıyoruz. Yine de bu durumu insanlara açıklamakta zorlanıyorum. Pek çok insan, ne var canım çocuk sarılmak istemiş diye benim tavrımı yadırgıyor. Daha bu sabah genç bir kıızı ve maalesef onun çocuğuma yaklaşmasına izin veren annemi istemeyerek de olsa kırdım biraz. İyi de herkese her defasında uzun uzun meramımı anlatmaktan yoruldu. Ben bir anneyim, engelli bir çocuk annesiyim ve evladımı olası tehlikelerden korumaya çalışıyorum. Başka ne yapabilirim?

BOZKIRIN ZİRVESİNDE BİR GÜZEL İSHAKPAŞA SARAYI

"Bu gezip görme isteği nereden geliyor? Bir yolculuktan döner dönmez hemen gözün niye yola bakıyor?" diye soranlar hep oldu ve oluyor. Anlatayım. Hani televizyonun tek kanallı ve siyah beyaz olduğu zamanlar vardı ya. İşte o zamanlar çocuk aklıyla seyretmekten en çok zevk aldığım şey çizgi filimler değil belgesellerdi. Özellikle "İpek

Yolu" isimli bir belgesel.

Hele bir jenerik müziği vardı. Beni benden alırdı. Kitaro'ya aitti. "İpek Yolu" belgeseli başladığında evdekilerin susması için her şeyi yapardım. Televizyonun önüne bağdaş kurup otururdum. Tek kelime etmeden anlatılanların hepsini aklıma yazardım. Bu uzun yolculukta bazen çöllerden bazen dağlardan geçilirdi. Televizyon siyah beyaz

olsun varsındı, ben renkli görüyordum her şeyi.... İçimden "Allah'ım ne olur birgün ben de böyle gezeyim." diye dua ediyordum. Evliya Çelebi misali...

Hikâyeyi bilmeyenler için anlatıvereyim. Evliya Çelebi, Seyahatname'nin girişinde seyahate duyduğu ilgiyi anlatırken bir gece rüyasında Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed (s.a.s)'i gördüğü-

nü, ondan "Şefa'at ya Resulallah" diyerek şefa'at isteyecek yerde şaşırıp "Seyahat ya Resulallah" dediğini; bunun üzerine duasının kabul olduğunu yazar.

Böyle bir başlangıçtan sonra, şöyle mesafe olarak uzak ama gönlümüze çok yakın bir mekân anlatmaya karar verdim. Ve sizlere son dönem Osmanlı mimarisi şaheserlerinden olan İshak Paşa Sara-

yı'nı anlatayım istedim. Bu sarayın fotoğraflarını daha önce görmüştüm. Ama kendisini ilk defa gördüğümde hakikaten çok etkilendim. Sanırım söze birden girdim. Bu sarayı görebilmek için öncelikle Ağrı'nın en büyük ilçesi Doğubeyazıt'a gelmeniz lazım. Günümüz ulaşım araçlarıyla inanın artık çok kolay. Ben bu yolculukta uçağı tercih ettim. Saray, şehrin her hareketini izler gibi tam

dağın tepesine yapılmış. O dönemler nasıl inilip çıkılıyormuş bilemem ama şimdi yollar muhteşem. En ufak bir sarsıntı bile yaşamadan asfalt yoldan İshak Paşa Sarayı'na ulaşıyoruz.

Saat daha dokuz olmadan ulaştığımız için kapının önünde biraz bekliyoruz. Beklemek insana keyif verir mi, inanın veriyor. Hele önünde beklediğiniz kapı

İshak Paşa Sarayı'nda kendimi binbir gece masallarını anlatan Şehrazat gibi hissettim.

İshak Paşa Sarayı'na adımımı ilk attığımda oldukça geniş bir avlu beni karşıyor. Kapının hemen sağında o dönemde yapılmış bir çeşme var. Bunda ne var ki demeyin. Çünkü iki musluk bulunan bu çeşmeden süt ve su akıyormuş.

bir saray kapısıysa... 1685 yılında, İshak Paşa'nın babası Çolak Abdi Paşa zamanında yapımına başlanan Saray, 1784 yılında II. İshak Paşa'nın eklemeleriyle günümüzdeki hâlini almış. Yani anlayacağınız yapımı 99 yıl sürmüş. Eee o günkü şartlara göre değerlendirmek lazım elbet. Anlatılanlara göre bu önünde beklediğim kapı altın kaplamamış zamanında. Daha sonra Ruslar tarafından sökülüp götürülmüş.

Fas'ın eski şehir kısmında dolaşırken kendimi Denizler Fatihî Sinbad gibi hissetmiştim. Endülüst'e El Hamra Sarayı'nda ise bir sultan gibiydim. Ama İshak Paşa Sarayı'nda kendimi binbir gece masallarını anlatan Şehrazat gibi hissettim. Belki de bu masalların doğum yeri olan

İran'a yakın olduğum için ya da sarayın eteklerinde Kerem ile Aslı'nın hikâyesinin geçtiği "Keşiş'in Bahçesi" denilen vaha görünümünde meyvelik bulunduğu için. Kim bilir...

İshak Paşa Sarayı'na adımımı ilk attığımda oldukça geniş bir avlu beni karşıyor. Kapının hemen sağında o dönemde yapılmış bir çeşme var. Bunda ne var ki demeyin. Çünkü iki musluk bulunan bu çeşmeden süt ve su akıyormuş. Şaşırdınız değil mi? Ben de... Çevre sakinleri bu kaynaklardan faydalanırmış. Saray sahiplerinin kudretini yansıtan bu çeşmelerden içen hamile ya da lohusa kadınların sütünün arttığı, rivayetler arasında.

Üstü açık geniş avluda dolaşıyorum. Hava o kadar güzel

ki üzerimizde bulutlar bembeyaz pamuklar gibi rüzgârın nefesiyle hızla akıyor. Elimden geldiği kadar fotoğraf ve video çekiyorum. Mekân heyecan verici. Yapıldığı dönemde çevre köylerden insanlar ve hayvan gücüyle beyaz taşlar ve Ağrı Dağı'ndan da siyah taşlar getirilmiş.

Unutmadan; günümüzdeki kalorifer tesisatına benzer bir ısıtma sistemi, kanalizasyon ve su sistemi bulunuyormuş. Aslında neden burada bir belgesel ya da şöyle iyi bir prodüksiyonla film çekilmiyor diye düşünmeden edemiyorum. Kafamda sorular. Ana avlunun hemen sonuna doğru sağda "Zindanlar" tabelasını görüp hemen içeri dalıyorum. Ama biraz sonra bunun pek de iyi bir fikir olmadığını anlıyorum. İlerledikçe etraf kararıyor. Cep telefonumun ışığını açıyorum. O nasıl bir zindan öyle, yapılan onarımlardan sonra bile insanda bir ürperti hissi uyandırıyor. Yüksek tavanlı, oldukça karanlık ve sadece tam tepede eğimli küçük bir alandan ışık alıyor. Rivayete göre suçlu, işlediği suçun oranına göre, çok ışıklı veya az ışıklı bir zindanda cezasını çekiyormuş. Burada daha fazla kalmadan yüksek merdivenleri bir nefes çıkıp gökyüzüne kavuşuyorum.

7600 metre karelik bir alanı kaplayan İshak Paşa Sarayı iki avludan oluşuyor. İçinde bulunduğum birinci avluda taç kapı, muhafız koğuşları, çeşme, nöbetçi odaları, at-araba koymak için yerler, zindan ve misafirlerin ağır lanacağı odalar yer alıyormuş.

Zindandan aydınlığa tekrar ulaştıkça hiç oyalanmadan ikinci avluya doğru yöneliyorum. İlk olarak ikinci avluya açılan on metrelik kapının kenarlarında yer alan ince işleme örneği servi motifleri beni Selçuklu mimarisine buluşturuyor. Bir süre sessizce izlediğim servilerin izinden devam edip ikinci avluya geçiyorum. Bu avlunun içinde ufak bir avlu daha yer alıyor ki buraya "Selamlık Avlusu" deniliyormuş. İşte buradan sonrası harika. Sarayın büyüleyici iç yapılarıyla da bir bir karşılaşıyoruz. Sanki daha önce saklanmışlar ve onları

Belki de en etkileyici bölüm, Harem. Taç kapısı diğer taç kapılardan hem süsleme hem inşası bakımından oldukça farklı. Çok özel bir bölümde olduğunuzu size hissettiriyor.

ziyarete gelenlere kendilerini gösteriyorlar. Sarayın camisi ve Çolak Abdi Paşa ile eşi Habibe Hanım'ın türbesi oldukça zarif bir mimariye sahip. Sade mimarisi, etkileyici işlemleri ve yüksek tavanıyla insanı kendine çeken bu camide iki rekat mescit namazı kılıp gezmeye devam ediyorum.

Bu sarayın aslında bir külliye olduğunu söylemedim sanırım. İçinde aşevi, misafir ve çalışanların odaları, kütüphane ve mahkeme bile bulunuyormuş. O ihtişamlı günleri gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz?

Belki de en etkileyici bölüm, Harem. Taç kapısı diğer taç kapılardan hem süsleme hem inşası bakımından oldukça farklı. Çok özel bir bölümde olduğunuzu size hissettiriyor.

İshak Paşa Sarayı'nın çok konuşulan camdan yapılan koruma örtüsünden de bahsetsem iyi olacak. "Niye böyle birşey yapıldı ki?" diyenlere bir cevap olsun. Bu cam oldukça özel, kırılmaz olmasının dışında zararlı ışınları önleyici filtrele de sahip.

Ben ne kadar anlatsam bir şeylerin hep eksik olacağını biliyorum. Artık sizler de biliyorsunuz, malum bana ayrılan yer bu kadar. Herkesin gittiği o istiflenmiş kalabalık insan topluluğunu bırakıp buraların, atalarımızın Anadolu'ya ilk girdikleri bu toprakların havasını koklayıp suyunu içtikten sonra neden bu vatan topraklarına hainlerin göz diktiğini anlayacaksınız.

Muhabbetle kalın...

NASIL KONUŞMALI?

MONTAIGNE

Sözümün akışını bozup güzel tümceler aramaktansa güzel tümce-leri bozup sözümün akışına uydurmayı daha doğru bulurum. Bir sözün ardından koşmamalıyız, söz bizim ardımızdan koşmalı, işe yaramalı. Söylediğimiz şeyler sözlerimizi almalı ve dinleyenin ka-fasını öyle doldurmalı ki artık kelimeleri hatırlayamasın. İster kâğıt üstünde olsun, ister ağızdan, benim sevdiğim konuşma, düpedüz, içten gelen, lezzetli, şiirli, sıkı ve kısa kesen bir konuşmadır. Güç olsun, zararı yok ama sıkıcı olmasın; süsten, özentiden kaçsın, düzensiz, gelişigüzel ve korkmadan yürüsün. Dinle-yen, her yediği lokmayı tadarak yesin. Konuşma, Sueton'un, Julius Casear'ın konuşması için dediği gibi, askerce olsun; ama ukalaca, avukatça olmasın.

Söylev sanatı, insanı söyleyeceğinden uzaklaştırıp kendi yoluna çeker. Gösteriş için herkesten başka giyinmek, gülünç kılıklara girmek nasıl pısrıklık, korkak-lıkta, konuşmada bilinmedik kelimeler, duyulmadık tümceler aramak da bir medreseli çocuk çabasıdır. Ah, keşke Paris'in zerzevat çarşısında kullanılan ke-limelerle konuşabilsem!

Denemeler, Kitap I,
Bölüm XXVI.

Eser "Bugünkü dünyayı şekillendirmede İslam'ın nasıl bir rolü vardır?" sorusuna cevap için yazılmıştır. Yazarın ifadesi ile "Bu kitap bir teoloji kitabı değil ve yazarı da bir teolog değildir. Aslında kitap daha çok İslamiyet'i bugünkü neslin konuştuğu ve anladığı dile 'çeviri' çabasıdır."

A

liya İzzetbegović; birkaç kelime ile anlatılamayacak kadar değerli, XX. yüzyılın önemli fikir ve devlet adamı, aynı zamanda güçlü bir kalem. Hukukçu kimliğinin yanı sıra, sanat, felsefe ile hemhâl bir münevver. Ve en çok da onunla özdeşleşen ünvanıyla Bilge Kral.

İgman Dağı eteklerindeki küçük dünyasından hapisane köşelerine, üniversite kürsülerinden savaş meydanlarına kadar uzanan hayatında, imkânsızlıklar içinde dahi ülkesini, devletini, milletini düşünen ve onlara bir gelecek inşası için cesaretle yürüyen Aliya, düşünce dünyasına da kıymetli eserler katmıştır. Dünyaya kazandırdığı bakış açısı Bosna Hersek'in sınırlarını fersah fersah aşmış, *Doğu ve Batı Arasında İslam* eseri yayınlandığında büyük yankı uyandırmış ancak yazarına maalesef yeniden hapisane yolunu göstermiştir. Kitabın içeriği siyasi, dinî ve fikrî konular etrafında döner.

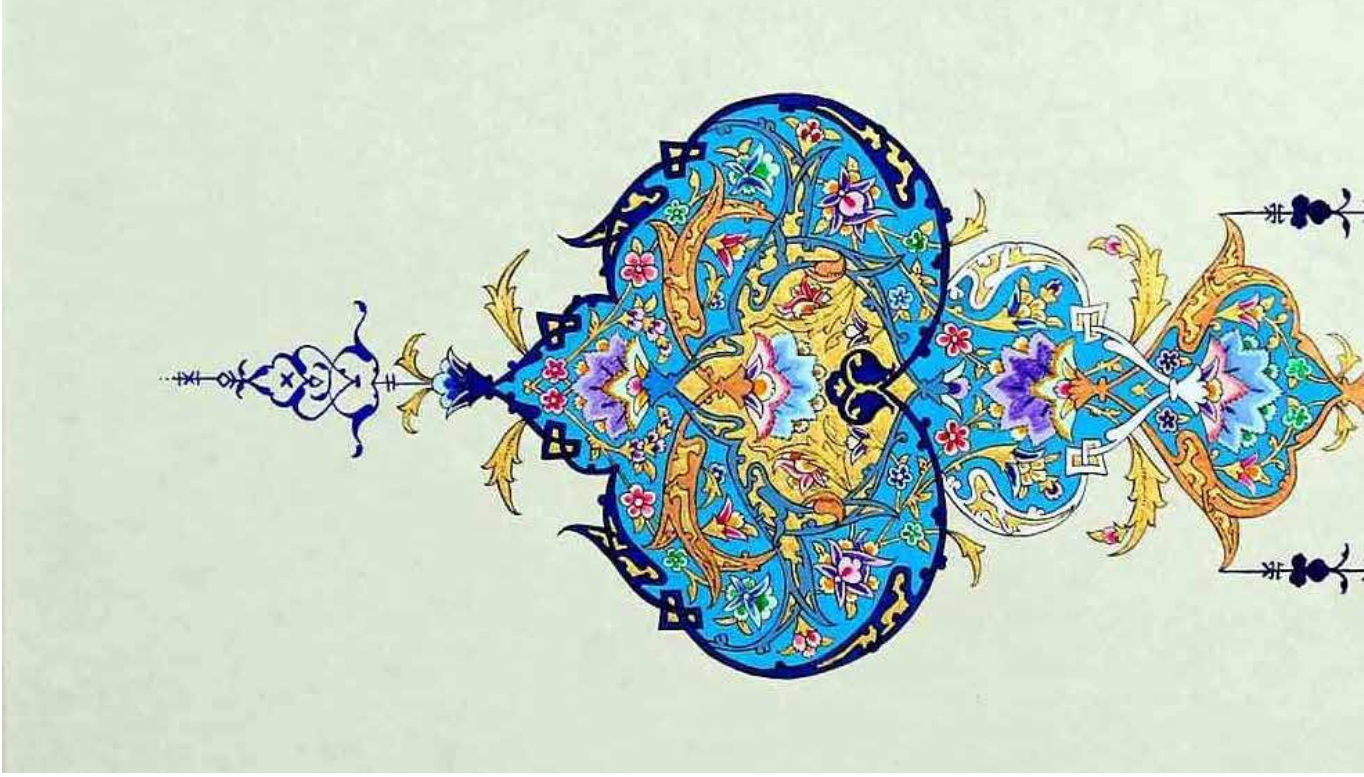
Birinci kısımda Doğu ve Batı'nın binlerce yıldır biriktirdiği düşünceler, felsefeler, dinler ele alınır. Coğrafi bir kavramla kullanılmamakla birlikte Doğu ve Batı'nın düşünce dünyası irdelenir. Batı düşüncesinin temelleri, din, kültür, uygarlık, sanat, tarih, ahlak ekseninde ideolojik çatışmalar, felsefi yanılsamalar, etik problemler cesurca eleştirilip protesto edilir ve alternatif olarak özgün düşünceler aktarılır.

Bu bölüm yazıldığı dönemin fikir dünyasını keşfetmek açısından önemlidir. Eserde kapitalist Batı ile sosyalist Doğu'nun birbirine uzak düşünce dünyalarını birleştirebilecek yegâne güç olarak İslam gösterilir.

İkinci kısımda ise söz, yazarın "bütün iyi ve güzel şeylerin adıdır" diyerek tanımladığı İslam'a gelir. İzzetbegović'e göre tek kutuplu görüşlerin dünyayı sürüklediği kaostan insanlığı kurtaracak olan, İslam'ın öngördüğü terbiye, ahlakla bezenmiş yaşam ve Allah'a teslimiyettir. *Doğu ve Batı Arasında İslam*, savaş yılları ve devlet başkanlığı dönemlerinden önce yazılmış olduğu unutulmadan okunmalıdır.

DOĞU VE BATI ARASINDA İSLAM

SÜMEYRA ÇELİK

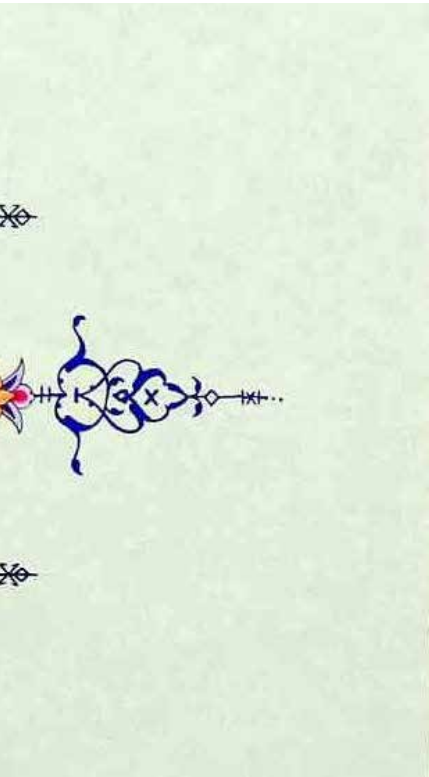
FIRÇADAN KALEME ÇEKİLEN TAHRİR

FATMA NUR ÜNLÜ SÜRER

L evhalardeki hüsnühatlar, müstesna bir güzellikte nakış nakış bezemeye mevsuf altın varaklarda gizli bir hakikati işaret ediyordu. Böylece fırçalarda okunan güzellikte temaşa edilen zarafetin davetine icabet ederek insan elinde ruhun inkişafına vesile olacak nice sırlar fısıldıyordu.

Tezhip... Altının değerini izhar edip ait hissettiği yerde vücut bulması... Kimi yerde bir hatâyinin meşimesinden, bir pençin can noktasından dalga dalga yayılırken kimi yerde de sadberkin sırtında uzanır en güzel hattın özüne doğru. Her zeminde sanatın ruhunu okşarken yaratılmışların hakikatini Yaradan'a atfederek asıl gayesini icra eder. Fırçanın ucundan kayan kâinatla ders alır insan.

Arapçada süslemek, altınlamak, yıldızlamak anlamlarına gelen tezhip, "zeheb" kelimesinden türemiştir. Mazisine baktığımızda yüksek ve ince bir zevkin süzgecinden geçerek Hakk'ın tabiatta yarattığı varlıkların üsluplaştırılarak aharlanmış kâğıtlarda, murakkalarda, serlevha ve zahriyelerde, el yazmalarında, divanlarda yer alan beyitlerin başucunda, padişah tuğralarında, fermanlarda, nağmeler ve beratlar gibi pek çok alanda vücut bulduklarına şahit oluruz. Bu eserler müzehhibe ilham kaynağı olmuş, feyiz vermiş, ellerinde ziynetlenerek geçmişten günümüze aktarılıp muhafaza edilmiş, böylece gelenek hâlini almıştır.

Kalpler, okunan Kur'an-ı Kerimlerde lafz-ı ilahinin güzelliklerinde mührelenirken Yüce Kitap'a verilen değere nispetle gözler de ayet sonlarında tezhiplenerek süslenen çiçeklerle donanır. Göğe her baktığında şekillenen bulutların akışından ilham alırken bir kuşun kanadından esinlenerek yerleştirdiği rûmî desenlerle paf-talara aşına olur müzehhib(e)...

Gökyüzünden tutup da yerdeki salyangoza kadar her şey tasarımdaki yerinde mahfuz, fırçanın ucunda renklerin gerçekliğine ve coşkusuna sığınır. Âdeta ilk fırça ile dünya siyah beyazın teknik orantı basamağından sıyrılıp tasdiklenirken vurulan renklerin soft ikliminde yaratıcının kusursuzluğunu imler.

Tezhip, benlik duygusuyla gelen gösteriş ve çığırkanlığı sevmez, kendini oradan oraya savurmaz ve bunu gerek kullanılan renklerin mütevazılığıyla gerekse motiflerdeki incelik ve zarafetle açık eder. Göz yoran öğeleri daima kendinden uzak tuttuğu gibi müzehipten de bu tavrı benimsemesini bekler.

Bu anlayışla gelişerek geleneksel sanatlarımızın arasında müstesna bir yere sahip olan tezhip, zamanla kendi içinde bazı form ve kuralları korumuş olmasına rağmen değişen şartlar ve dönemler karşısında estetik duruşunda eksilme olmadan üslubunda yeniliklere kapı aralamıştır. Osmanlı Devleti'nin Yükselme Dönemi'nde Fatih Sultan Mehmet tarafından saraya yerleştirilen Baba Nakkaş ile devletin en parlak zamanı olan Kanuni Sultan Süleyman döneminde ser-nakkaş olan Şahkulu ve talebesi Kara Memi bu minvalde çığır açarak ileri düzeyde eserler vermişlerdir. İlerleyen dönemlerde Ataullah Efendi Ali Üsküdâr gibi mühim müzehhiplerle sanat anlayışı gelişmiş, ardından Muhsin Demironat, Rikkat Kunt, A. Süheyl Ünver, Çiçek Derman gibi üstatlar tezhip alanındaki çalışmalara ışık tutarak bizleri kendilerine hayran bırakmaya devam etmişlerdir.

Şahkulu'nun başlattığı ve sonradan da devam ettirilen saz yolu üslubuyla geniş bir muhayyilenin ürünleri içinde âdeta masalımsı bir dünyanın kapılarını aralamışlardır. Büklüm büklüm kıvrılan dilimli yaprakların geçkisinde kaynaşan dünyada türlü çiçeklerle birlikte ejder, Simurg, kanatlı atlar ve yanı sıra çeşitli kuş motiflerinin ilintisi büyüleyelmiştir bu yolun yolcularını. Zamanla farklı tarzların kaynaşmasından doğan motiflerdeki bezmelerde kullanılan altına ek, ana renk olan lacivertle birlikte sülyen, yeşil, bordo, turkuaz ve tonlarıyla oluşan renk kuşağı, uyum arz ederek göz ve kalpleri oksamaya devam etmiştir. Bilhassa stilize edilerek karma renklerle olgunlaştırılan tonlarda fırça yardımıyla tarama yöntemine göre boyanan lale, gül, süsen çiçeği, küpeli, nergis, sümbül gibi çiçekler vazolardan taşmış, bazen de kurdeleli buketler şeklinde levhalarda yerini almıştır.

Buket hâlinde kurdelelerle fiyonk şeklinde bağlanmış veya vazolardan taşan kucak dolusu çiçek şeklinde üsluplaştırılan eserler, tezhip sanatının değişim devreleri içinde diğer akım ve kültürlerin tesirinden nasibini aldığını fakat estetik ve görsel zenginlikten ödün vermediğini göstermiştir bizlere. XVIII. yüzyılda ayrı bir akım şeklinde gelişen çiçek tasarımlarıyla ürün dosyasında geniş bir yelpaze oluşturan tezhip sanatıyla, nice hususi eserler bugün müzelerde nadide parçalar olarak sergilenerek istifadeye sunulmaktadır.

Tabiatla iç içe olup yine tabiattan beslenerek müstakil bir sanat şeklinde gelişen tezhip, bugün dahi sahip olduğu hazine ile gelecek nesillere aktarılmak üzere şekillenmekte, muhayyilenin sınırlarının ötesinde bir üretkenlikle hak ve hakikat çabasına eşlik ederek asıl manasının hakkını vermektedir.

Tezhip insan ruhunun tekâmülünü hedef alır. Nefesin tutularak çekildiği her tahrirde el, göz terbiye olurken beyin ve kalp sabırla, sükûnetle dolar. Sivrilmiş taraflarımıza yön verirken bezediğimiz hüsnehattın manasının ağırlığının getirdiği ve üzerimize yakışan bir tavırla aşırılıklardan münezze bir yönelime meylederiz.

Sultan II. Abdülhamid'in büyük rüyası: HİCAZ DEMİRYOLU

MUSTAFA MİRZA DEMİR

Sultan II. Abdülhamid, XIX. yüzyılın başlarında yaygınlaşan ve muhteşem bir ulaşım kolaylığı sunan demiryolunun; Batı'da kullanılmasının hemen akabinde Osmanlı Devleti'nin ve bütün İslam dünyasının hizmetine sunulmasına karar verdi.

Zamanın getirdiği yeniliklere açık olan, Batı'daki iletişim ve ulaşım hamlelerini yakinen takip eden Sultan II. Abdülhamid Han'ın büyük bir rüyası vardı: İstanbul'dan Medine'ye kadar uzanacak olan bir demiryolu projesi. Payitahti, mukaddes topraklara bağlayacak bir demiryolu ağı döşemeyi, aynı zamanda Kızıldeniz ve Akdeniz ile irtibat sağlamayı öngörüyordu. Sultan II. Abdülhamid, XIX. yüzyılın başlarında yaygınlaşan ve muhteşem bir ulaşım kolaylığı sunan demiryolunun; Batı'da kullanılmasının hemen akabinde Osmanlı Devleti'nin ve bütün İslam dünyasının hizmetine sunulmasına karar verdi.

Asrın projesi olarak nitelendirilecek olan Sultan'ın bü-

yük önem verdiği projenin dinî, askerî, siyasi ve iktisadi amaçları vardı. Hac farızasını yerine getirmek üzere develer üzerinde yollara düşen ve kızgın çöllerde nice meşakkatlerle mücadele veren hac adaylarının yolculuk sürelerini azaltmak ve emniyetlerini gözetmek; ülkenin emniyeti ve kalkınmasını sağlamak bu amaçların başında geliyordu. Ayrıca projenin, ülkenin toprak bütünlüğünün korunmasına, vergi tahsilinin imkânlarının artırılmasına ve zayıflayan otoritenin kuvvetlendirilmesine katkı sağlayacağı da aşikârdı. Yeni toprakları üretime açmak ve ürün çeşidini arttırmak, Osmanlı himayesindeki bölge topraklarına olası herhangi bir saldırıyı bertaraf edebilmek, bölgenin güvenliği açısından asker sevkiyatını kolaylaştır-

mak, Arap ülkelerinin kalkınmasına katkıda bulunmak da proje ile ulaşılmaması beklenen hedeflerden bazılarıydı.

Sultan'ın, kendisiyle hemen hemen aynı siyasi kaygıları taşıyan Batı'yı, XIX. yüzyılda iyice güçlenen ve Hicaz topraklarına göz diken Avrupa emperyalizmini, başına buyruk hareket etmeye başlayan emirleri ve isyana hazırlanan İngiliz işbirlikçisi bedevileri de göz ardı etmemesi gerekiyordu ve böylesi ayak bağlarını da hesap edecek siyasi bir zekâyâ sahipti.

Sırp ve Karadağ savaşlarında hattın olmayışıyla tecrübe edilen sıkıntılardan sonra yapılmasını istediği Selanik-İstanbul ve Manastır-Selanik hatlarının, Osmanlı-Yunan harbinde sağladığı askerî kolaylıkların da etkisiyle demir-

yolu fikri güçlenen Sultan'a, yerli ve yabancılardan olmak üzere pek çok teklif geldi. 1864'te Alman asıllı Amerikalı mühendis Dr. Charles F. Zimpel'in demiryolu projesi, hattın güzergâhı üzerinde bulunan Arapların tepkisi ve projenin tahmini maliyetinin fahiş oluşu gerekçeleriyle reddedildi. 1872'de Alman mühendis Wilhelm Von Pressel'in projesinin, askerî kontrol açısından önemli kolaylıklar sağlayacağı öne sürüldü. 1874'te Binbaşı Ahmed Reşid'in, 1878'de Elphinstone Dalrmpie adlı bir İngiliz'in, 1880'de Hasan Fehmi Paşa'nın, 1884'te Hicaz Vali ve Kumandanı Osman Nuri Paşa'nın sunduğu demiryolu projeleri de sunulan teklifler arasındaydı. Proje tekliflerinin en makul ve tafsilatlı olanı 1892 yılında, Cidde Evkaf Müdürü Ahmet İzzet Efendi'nin takdim ettiği layihası idi. Sultan II. Abdülhamid, bu teklifi devlet erkânı ile müzakere ve istişare etti. Yerli ve yabancı bütün teklifleri büyük bir titizlikle değerlendiren Sultan, Almanların İngilizlerden daha az tehlikeli olduğu gerekçesiyle, demiryolu inşasının imtiyazını Almanlara verdi.

Muhtemel maliyetin 4 milyon lira olarak öngörülmesi ve bu miktarın devlet bütçesinin yüzde yirmisine tekabül etmesi, devlet erkânından bazılarının olumsuz görüş bildirmesine rağmen Sultan II. Abdülhamid; ilk başışı şahsi mal varlığından yaparak bir yardım kampanyası başlattı ve emriyle "Hicaz Şimendifer Hattı İanesi" kurul-

du. Yardım çağrısı, Osmanlı topraklarında ve İslam coğrafyasında büyük yankı buldu. Hindistan, Mısır, Fas, Tunus, Cezayir, Güney Afrika, İran, Singapur, Cava, Sudan, Kıbrıs ve Balkanlardan fedakârca başışlar geldi.

Demiryolu inşaatına 1903 Ekim'inde başlandı. Teknik işlerin başında Alman mühendis Meissner bulunmasına rağmen mühendislerin ve işçilerin önemli bir kısmını Osmanlı oluşturuyordu. Hicaz Demiryolu inşaatında 2 bin 666 kâgir köprü ve menfez, 7 demir köprü, 9 tünel, 96 istasyon, 7 gölet, 37 su deposu, 2 hastane ve 3 atölye yapıldı. Bölge halkının ve Peygamber Efendimizin ruhaniyetinin rahatsız olmaması için büyük

ihtimam gösterilmesini, raylara keçe döşenmesini emrecek kadar zarif, demiryolu hattının toprakla temas eden kısmına adını yazdıracak kadar da tevazu sahibi olan II. Abdülhamid'in talimatlarıyla bölgede sessiz lokomotiflerle çalışıldı.

İlk aşaması Şam-Der'a arası olan hat, 1903'te Amman'a, 1904'te Maan'a ulaştı. İngiliz şirketine ait olan Hayfa demiryolunun, inşaat malzemeleri ile birlikte satın alınarak 1905'te tamamlanması ve böylece Der'a'nın Hayfa'ya bağlanmasıyla Akdeniz'e ulaşıldı. Eylül 1905'te yolcu ve eşya taşımaya başlayan demiryolunun, 1906'da Medayin'e ulaşmasından sonra inşaat, Müslüman mühendis ve işçiler tarafından tamamlandı. 27 Ağustos 1908'de Şam'dan ilk trenin hareket etmesiyle, Şam-Medine hattı açılmış oldu. 1 Eylül 1908 tarihinde resmî bir törenle tamamen açılan, I. Dünya Savaşına kadar yoğun olarak kullanılan ve Sultan II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesine kadar "Hamidiye Hicaz Demiryolu" adıyla anılan demiryolu hattı, 1918'de 1900 kilometreyi aşmıştı.

Cumhuriyet Dönemi demiryollarımızın temelini oluşturan teknik bilgi ve tecrübeyi milletimize kazandıran, Fahreddin Paşa'nın gönderdiği "Mukaddes Emanetler" kervanını Medine'den İstanbul'a ulaştıran, II. Abdülhamid Han'ın büyük rüyasının bazı kalıntıları, hatirasını yaşatmak istercesine kutsal topraklarda varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

II. Abdülhamid Han'ın büyük rüyasının bazı kalıntıları, hatirasını yaşatmak istercesine kutsal topraklarda varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

Bu benim hikâyem

CÂNÂN CEHRİ AKYOL

Diyanet İşleri Uzman Yardımcısı

Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gidip gelmesinde akıl sahipleri için ibretler olduğunu (Âli İmrân, 3/190.) buyurmuş Rabb'imiz. Her varlık, kendi varlığına has bir varoluş amacı için yokluktan varlığa çıkarılmış. Âdemoğlunun; kulluğunu, yeryüzünde Allah'ın halifesi olma vazifesini hayata geçirmesi de sahip oluşu farklı istidatlarda ve onların hizmet ettiği bir amaçta gizli sanki. Her kim ki bu amacı fark edip onun için mücadele etmiş, saadetle dolmuş günleri, geceleri. Lakin her kim ki amacını bulamamış ya da idrak edememiş ya da daha kötüsü bir amaç uğruna yaşayacak kadar değerli olduğunu bilememiş, işte o da savrulup gitmiş akan günler ve geceler arasında, buhranlar içinde tükenmiş saatleri...

Bir hikâyesi olmalı her insanın. Gerçek kahramanı olduğu, ana fikrini gerçekleştirmek için saatlerine saat-

lerini kattığı, ömrünün safahatını uğruna vakfettiği bir hikâyesi... "Bu benim hikâyem." diyebilmeli. Bunun için yaratılış gayesinin peşine düşmeli, hikâyesinin ana fikrini bulup çıkarmalı. Zira ancak bunu yapabilenler bir hikâyenin gerçek kahramanı olur, ona yön verir ve böylelikle mutluluğu yakalarlar.

Özenti dolu bakışlarla muhatabına çevrilen gözler, sahibine memnuniyetsizlik ve hüzünden başka ne getirir ki? Zamanın birinde, doğan güneşin habercisi olma lütfuna mazhar olmuş bir horozcuğun başından geçenler tam da bunu anlatmış bizlere. Hikâye bu ya, horozcuk o eşş sesiyle yeni günün müjdelermiş herkese. Erkenden uyanan ahali; işlerinin başına geçer, güzel bir ahenkle devam ettirmiş hayatını. Bir gün çiftlik sahibi renkleriyle, zarafetiyle dillere destan olacak bir tavus kuşu almış çiftliğe. Hayvanlar onu hayranlıkla seyrediyor, güzelliğine methiyeler düzüyorlarmış. Horozcuk da tavus kuşuyla tanışmak istemiş. Nehir kenarındaki kuşun yanına gitmiş. Selam vermiş. Ama tavus kuşu kuyruğunun sudaki yansımasına öyle dalmış ki, onu duymamış. Horozcuk evvela kızmış. Sonra bir kendi kuyruğuna bakmış, bir de onun kuyruğuna. "Şu güzelliğe bak! Her biri ayrı bir ihsan... Bir de benim şu zavallı kuyruğuma bak! Keşke benimki de öyle olsaydı." diyerek hayıflanmış. Artık sabahtan akşama kadar özenen bakışlarla onu seyrediyor, memnuniyetsiz bir

hâlde zamanını tüketiyormuş. Güzel sesini unutacak kadar kendine yabancılaşmış, elindeki nimeti unutup yaratılış gayesini yerine getiremez olmuş. Gün doğarken uyanamıyor, ahaliyi uyandıramıyormuş. Hiç kimse vakitlice uyanamadığı için bütün işler gecikmeye, aksamaya başlamış. Çiftliğin o güzel ve ahenkli günlerini öz-lüyormuş herkes. Bir akşam çiftliğin Bilge Baykuş'u ona seslenmiş: "Sabahları senin ötüşünden rahatsız olur, erkenden uyanırdım. Şimdi hiç duymuyorum sesini. Önce memnun olmuştum, ama artık sesini öz-lüyorum doğ-rusu. Bir sıkıntın mı var?" Kederli horoz tavus kuşunu işaret ederek, "Görmüyor musun? Onun kuyruğu nasıl güzel, herkesi kendine hayran bırakıyor. Bir de benim-kine bak!" demiş. Bilge Baykuş, horozun kendi içindeki cevheri unuttuğunu anlayıp ona ders vermek için: "Vah zavalıcık, derdinin dermanı yine tavus kuşunda. Şimdi git, hemen uyu. Yarın güneş doğarken onun yanına gidip güzel kuyruğunun sırrı neymiş öğren!" diye akıl vermiş. Horoza mantıklı gelmiş Baykuş'un söyledikleri. Erkenden yatmış. Gün doğmadan kalkıp tavus kuşunun yanına gitmiş. "Ey güzeller güzeli, zarafetiyle gönüllerimize güzellik deryasından şebnemler saçan canım kardeşim! Ne olur bu biçareye, şu muhteşem kuyruğunun sırrını lütfet de, bu aciz de nasiplensin." Tavus kuşu, bu özelliğin kendi cinsine mahsus olduğunu anlatmak için konuşmaya başlamış. Lakin onun cılız ve nahoş sesini işiten horoz söylediklerini dinleyememiş. Hemen Baykuş'un yanına gitmiş. "Tavus kuşunun öyle bir sesi var ki, dinleyesim gelmedi." demiş. Bilge Baykuş: "Bak! Güneş doğuyor. Hiç kimse senin gibi ötemez. Şimdi hatırladın mı özündeki cevheri? Tavus kuşu gibi güzel bir kuyru-ğun yok, ama onun da senin gibi güzel bir sesi yok. O,

güzel kuyruğuyla Yaradan'ın eşsiz sanatına hayran bırakıyor izleyenleri, sen de eşsiz, gür sesinle Yaradan'ın kudretine hayran bırakıyorsun işitenleri. Hepimizin farklı istidatları var. Haydi! O gür sesinle bir öt de, herkes uyansın." demiş. Horoz, yeteneğini ve yaratılış amacını hatırlamanın verdiği mutlulukla başlamış ötmeye... O günden sonra her dem hâline ve yaratılışına şükretmiş.

Kendi hikâyesinin peşine düşüp var oluş amacını keşfederse insan; büyük bir memnuniyet ve muhabbetle her dem hayran olur, meftun olur, medyun olur Yüce Yaradan'a, saadetle dolar benliği. Ancak bunu keşfedemezse insan; kendisine bahşedilenlere gafletle büyük bir memnuniyetsizlik içerisinde çırpınır, her dem nankör olur Yaradan'a, çaresizlik ve mutsuzlukla dolar benliği. Varlığımızı anlamlandırabilmek için özümüzdeki yetenekleri ve yaratılış amacımızı keşfedebilmek temenniyle vesselam...

ABDULLAH B. ÖMER (R.A.):

*Istanbul Surları Önünde
Bir Âlim Sahabi*

DOÇ. DR. SALİH KESGİN

"Dünyada (kimsesiz) bir garip gibi ya da yolcu gibi ol." (Buhari, Rikak, 3.)

Abdullah b. Ömer'in (r.a.) omzuna elini koyan Rahmet Elçisi (s.a.s.), onun şahsında bütün Müslümanlara nasihat etmektedir bu sözleriyle. Babası Ömer b. Hattab (r.a.) ile Müslüman oldukları günden itibaren Resulullah'ın (s.a.s.) beyan ettiği her bir söze gönülden teslim olan Abdullah b. Ömer (r.a.) Hz. Peygamber'in bu beyanını hayata nasıl taşımak gerektiğini şu sözleriyle izah eder.

"Akşama eriştiğinde sabahı; sabaha çıktığında akşamı bekleme! Sağlıklı günlerinde hastalığın için; hayatın boyunca da ölümün için tedarikli olmaya bak!" (Buhari, Rikak, 3.)

O; beş yaşlarında iken Müslüman olan, babası ile Medine'ye hicret eden, hicret sonrasında Hz. Peygamber'in mescidinde suffe ashabı ile birlikte ilim meclislerinde yer alan, Bedir ve Uhud seferlerine yaşı küçük olduğu için katılmayan ancak ardından Hendek'te, Hayber'de, Mekke'nin Fethi'nde, Taif'te ve sonraki bütün gazvelerde cihad meydanında olandır.

Medine'de Mescid-i Nebi'dedir, Abdullah b. Ömer (r.a.). Uykuya dalar mescitte ve bu sırada gördüğü rüyada iki meleğin kendisini alıp cehenneme götürdüklerine şahit olur. "Cehennemden Allah'a sığınırım." demeye başladığında Hz. Abdullah'a "Korkma!" diye seslenen bir başka meleklerle karşılaşır rüyasında. Kız kardeşi Hafsa (r.a.) annemiz vasıtasıyla Fahr-i Âlem Efendimize sordurur bu rüyayı. Resulullah (s.a.s.), "Abdullah ne iyi birisidir; bir de geceleyin namaz kılsa!" buyururlar. Bundan sonra Hz. Abdullah geceleri

çok az uyur ve gece namazını ihmal etmez. (Müslim, Fedâilü's-Sahâbe, 140.)

Hz. Peygamber'e gönülden bağlı olandır o, her sahabi gibi. Öyle ki Resulullah'ın (s.a.s.) vefatından sonra ona olan sevgisinden dolayı onun namaz kıldığı yerlerde kendisi de namaz kılmaya çalışan, yürüdüğü yollarda yürümeyi seven, gölgelendiği ağaçların altında gölgelenerek hasretini açıkça ortaya koyandır, o. (İbnü'l-Esir, Üsdü'l-gabe, III/237.)

Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) halifeliğinden itibaren gerçekleştirilen bütün fetih seferlerine katılmıştır, Hz. Abdullah. Mısır'ın, Kuzey Afrika'nın, Hırsan'ın ve Taberistan'ın fethinde bulunan, Ebu Eyyûb el-Ensârî ile birlikte İstanbul'un fethini hedefleyen orduda İstanbul'un surları önünde yer alandır, o.

Hz. Osman'ın hilafetinin ardından kendisine yapılan ısrarlı çağrılara rağmen siyasi görevlerden özellikle uzak durmaya çalışan ama söz ve icraatlarını doğru bulmadığı zaman idarecileri en sert bir şekilde tenkit etmekten de geri durmayan hakkın gür sesidir, Abdullah b. Ömer (r.a.). (İbnü'l-Esir, Üsdü'l-gabe, III/240.)

Hz. Abdullah, Hicret'in yetmiş üçüncü yılında seksen altı yaşındayken Hakk'ın rahmetine kavuşur.

İslam ilim tarihinde tefsir, fıkıh ve özellikle hadis ilminde apayrı bir yeri vardır Hz. Abdullah'ın. Kendisinden en çok hadis nakledilen yedi sahabiden (mukşirûn) ve en çok fetva veren yedi fakih sahabiden (fukaha-i seba) birisidir o. Hz. Peygamber'in kayınbiraderi olması, ona Allah Resulü'ne (s.a.s.) yakın

"Akşama eriştiğinde sabahı; sabaha çıktığında akşamı bekleme! Sağlıklı günlerinde hastalığın için; hayatın boyunca da ölümün için tedarikli olmaya bak!"

İslam ilim tarihinde tefsir, fıkıh ve özellikle hadis ilminde apayrı bir yeri vardır Hz. Abdullah'ın. Kendisinden en çok hadis nakledilen yedi sahabiden (muksirün) ve en çok fetva veren yedi fakih sahabiden (fukaha-i seba) birisidir o. Hz. Peygamber'in kayınbiraderi olması, ona Allah Resulü'ne (s.a.s.) yakın olma imkânı vermiş buna bağlı olarak da birçok sahabînin vakıf olamadığı tutum ve ifadelerin Müslümanlara aktarılması görevini ifa etmiştir, Hz. Abdullah.

olma imkânı vermiş buna bağlı olarak da birçok sahabînin vakıf olamadığı tutum ve ifadelerin Müslümanlara aktarılması görevini ifa etmiştir, Hz. Abdullah.

Abdullah b. Ömer'den (r.a.), Nâfi ve Mâlik b. Enes rivayetiyle nakledilen hadisler en sağlam rivayetler olarak değerlendirilmiş ve bu rivayet zincirine de hadis ilminde "altın zincir" adı verilmiştir. Hz. Abdullah, rivayet ederken hadislerdeki kelimelere, harflere dahi dikkat etmeye çalışmış, Resulullah'tan (s.a.s.) işittiği şekliyle aktarabilmek için gayret göstermiştir. Bir Müslüman için izinden gidilmesi gereken gökteki yıldızlardan biridir o.

Hz. Peygamber'in rahmet pınarından bizlere aktardığı hadis-i şerifler içerisinde şu ikisi, modern dönem Müslümanları olarak bizlere bir hayat ölçüsü sunar:

"Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Ona haksızlık yapmaz. Tehlikeli bir durumda kalsa yalnız bırakmaz. Kim bir Müslüman kardeşinin ihtiyacını karşılarsa, Allah da onun ihtiyacını giderir. Kim bir Müslüman'ın üzüntüsünü giderirse, Allah da kıyamet günü onun ayıbını örter." (Buhârî, Mezâlim, 3; Müslim, Birr, 58.)

"Şu dört şey kimde bulunursa tam bir münafık olur. Bunlardan biri kendisinde bulunan kimse, onu terk edinceye kadar münafıklık vasfını taşımış olur. Bu dört şey şunlardır: Konuştuğu zaman yalan söyler. Söz verdiği zaman sözünde durmaz. Anlaşma yaptığı zaman vazgeçer. Düşmanlık yaptığında sınırı aşar ve daha çok kötülükte bulunur." (Buhârî, İman, 24; Müslim, İman, 106.)

Allah'ım! Bize Abdullah b. Ömer'in (r.a.) naklettiği rahmet elçisinin bu ifadelerini anlamayı nasip eyle. Bizlere kardeşlik şuuru ver, bizi birbirini hayra teşvik eden ve kötülüklerden uzaklaştıranlardan eyle...

Amin.

HACAMAT

DOÇ. DR. RAHİME BEDİR FINDIK

Kadın Doğum Uzmanı

HACAMAT NEDİR?

Hacamat; halk arasında son derece yaygın olarak bilinen, beş bin yıllık geçmişe sahip olan bir tedavi yöntemidir. Çok eski Mezopotamya ve Yunan uygulamalarında da uygulanan bu yöntemi, Peygamber Efendimiz de kendisine uygulatmış ve halka tavsiye etmiştir (Buhârî, Büyû, 95.).

Çin tıbbına göre vücutta bulunan bazı noktalar dokuyu ve organları tedavi eden iksirlerin üretildiği noktalardır. Bu noktaların; iğne, lazer ve hacamat gibi farklı yöntemlerle uyarılması tedaviyi de beraberinde getirmektedir.

Yapılan araştırmalara göre hastalıkların ana nedeni, hücreler ile ortaya çıkan enerjide meydana gelen kilitlenmedir. Bisturi ile cilt yüzeyinde oluşturulan ince çiziklerle bölgede biriken toksinler, metabolik

atıklar dışarı akar; hücreler arasında akışı sağlayan kılcak damarların akışkanlık düzeyi artar ve bu sayede enerjideki kilitlenme ortadan kalkar.

Hacamat; ağırlı bir işlem değildir, pahalı ve özel malzeme gerektirmez, anesteziye ihtiyaç yoktur. Bu konuda sertifikası olan her hekim yapabilir, özel uzmanlık alanı gerektirmez.

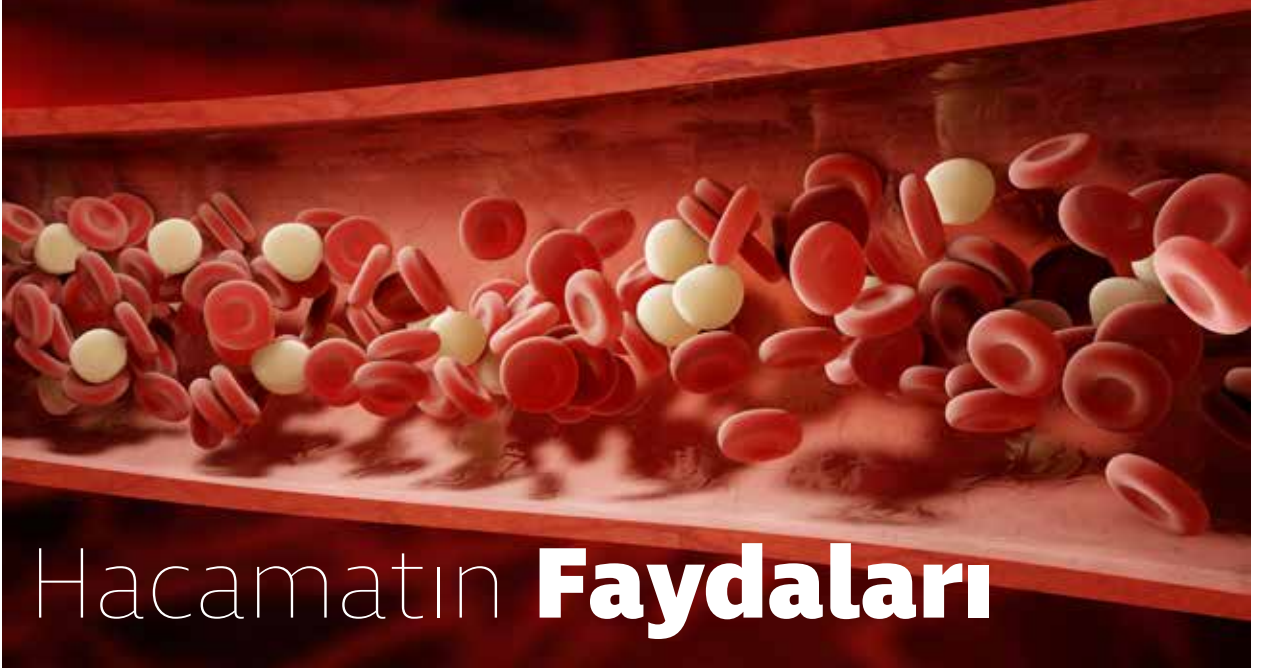
Son yıllarda hacamatın halk arasında yaygınlaşması ve işlemin ehil olmayan kişiler tarafından yapılması üzerine Sağlık Bakanlığı tarafından Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Daire Başkanlığı kurularak çalışmalarına başlanmıştır. Konuyla ilgilenen hekimlere bir sertifikasyon programı düzenlenmiş ve sertifikalı hekimlerin çalıştıkları hastanelerde birim açmalarına müsaade edilmiştir. Bugün ülkemizde birçok devlet hastanesinde bu hizmetlerden faydalanılmaktadır.

DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

- Tedavi öncesinde hastanın şikâyetleri ile ilgili ön bilgiler iyi alınmalı ve uygun tedavi noktaları belirlenmeli.
- Enfeksiyon riskini önlemek için

steril ekipman kullanılmalı, işlem uygulanan bölge dezenfekte edilmeli; yapılan çizikler çok yüzeysel dokundurma çizikleri olmalı.

Hacamatın sonbahar ve ilkbaharda, kamerî ayların 17, 19 ve 21'inde yapılması önerilir. Çünkü ayın çekim gücü nedeniyle cilt altında daha fazla toksik madde birikir. Ağrısı ve şikâyeti olan hastalarda zaten kişinin toksik yüklenmesi fazla olduğu için beklemeden uygulama yapmak gerekir. Hacamatın, hasta olan kişilerde tedaviye yardımcı, sağlıklı kişilerde de hastalıklardan koruyucu özelliği vardır. Ancak hastalık durumunda tek başına tedavi edici olmayabilir. Bu nedenle tıbbin diğer tedavi yöntemlerine destek olarak uygulanmalıdır.

Hacamatın **Faydaları**

Hacamat, koruyucu ve tedavi edici olmak üzere iki amaçla yapılır. Koruyucu hacamat daha çok sırt, baş, baldırlar ve bel bölgesine uygulanırken tedavi edici hacamat ise hastalığa yönelik özel noktalara uygulanır. Koruyucu hacamat en sık, sırt derisi ve kafadan yapılmaktadır. Çünkü vücutta hastalıklara, yaşlanmaya yol açan ağır metaller, toksinler en çok deride ve saçta birikmektedir. Hacamat işleminde dışarı akıtılan kan, vücuda zararlı birçok madde içermektedir.

HACAMATIN FAYDALARI

Kafa-Boyun Hacamatı: Migren, gece körlüğü, göz tembelliği, optik ödem, baş dönmesi, parkinson, diş

ağrıları, psikolojik rahatsızlıklar, epilepsi, boyun fıtığı ve ağrıları, kafa içi basınç artışı, Behçet hastalığı, sivilce, kulak hastalıkları, katarakt, burun kanamaları, madde bağımlılığı, hipertansiyon, unutkanlık.

Bel Bölgesi Hacamatı: Bel fıtığı, ürolojik problemler, âdet sancuları, sperm azlığı, hemoroid, idrar kaçırma, âdet düzensizlikleri, idrar yolu iltihabı, kadınlara ait akıntılar.

Sırt Bölgesi Hacamatı: Çeşitli akciğer hastalıkları (alerji, astım, zatürre, bronşit), kalp yetmezliği.

Ayak Çevresi Hacamatı: Topuk dikenini, kronik ayak ve bacak ağrıları, ayak ve bacaklardaki ödem ve damarsal hastalıklar

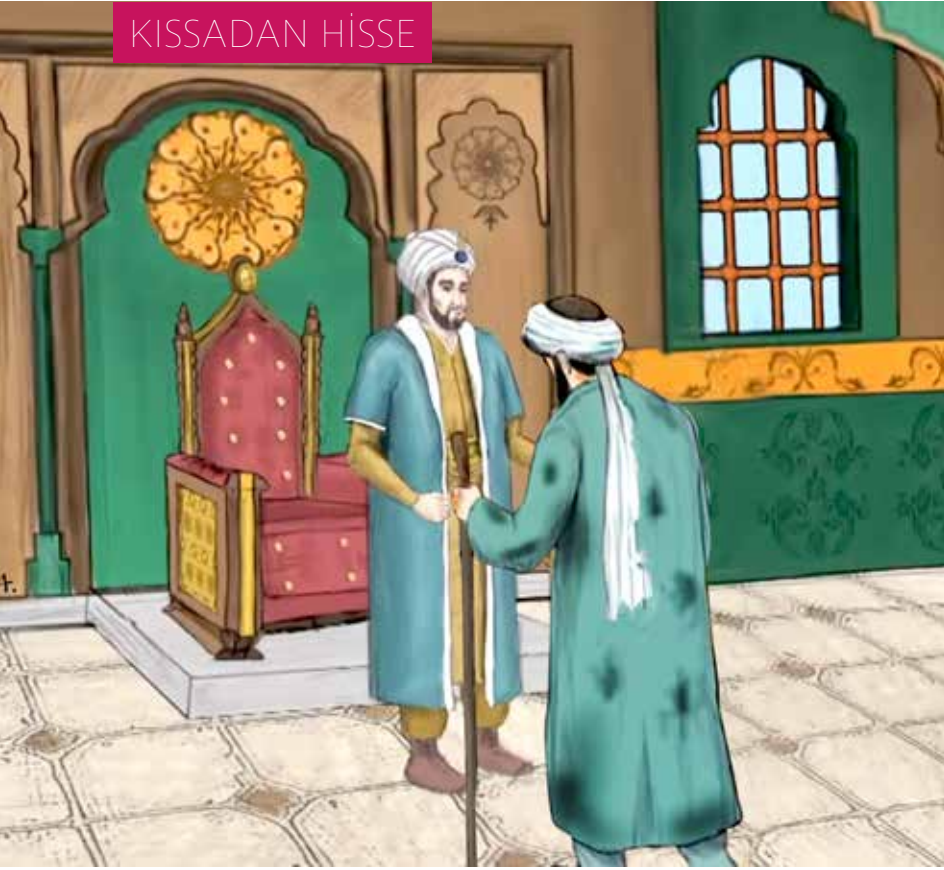
• Ortamda mümkün olduğunca klima ve vantilatör bulundurulmamalı.

• İşlem öncesi ve sonrası birkaç gün hayvansal gıdalar azaltılmalı; seansa gelmeden 2-3 saat önce

bir şeyler yenmeli, sonrasında su ve benzeri içecekler hariç hiçbir şey tüketilmemeli.

• İşlem sonrası bir süre dinlenilmeli, vücudu yoran etkinliklerden kaçınılmalı.

KISSADAN HİSSE

Bahtı kavi, talihi yar

Eski zamanlarda bir ülkenin başına öyle bir musibet gelmiş ki herkes birbirine kuşkuyla bakar olmuş. Öyle ki evlat babasından, ana kızından kaçır hâle gelmiş. Kolay değil, cüzzam hastalığı ülkede kol gezmeye başlamış. Herkesi bir korku, bir telaş sarmış. Konu komşu kapısını bacasını sıkı sıkıya kapatır olmuş. Çarşıda pazarda in cin top oynamış. Kimse kimseye yaklaşmamış. Ambarında buğdayı olan ekmeğini pişirip yemiş, sağılacak hayvanı olan sütünü içmiş. Ahali sohbeti de alışverişi de kesmiş. Hastalık saray erkânına da sıçrayınca cüzzama yakalanan hizmetkârlar bir bir kapı dışarı edilmiş. Zaman gelmiş koca sarayda çorba kaynatacak, ortalık işine bakacak kimse kalmamış. Padişah bu duruma bir çare bulmak için hastalığa yakalananları karantina altına almayı uygun bulmuş. Fakat saraya yeni adamlar alınması da icap ediyormuş. Padişah güvendiği adamlarını sarayın dışına göndermiş. Bunu duyan halk sarayda yaşamak için durumu fırsat bilmiş. İşe talip olanlar yıkanıp paklanmışlar. Fakat hiç biri saraya seçilmemiş. Saraya davet edilen tek kişi üstü başı kir pasak içinde, üzerinde bitler gezen bir garip adam olmuş. Zira hekimbaşının anlattığına göre cüzzamlı hastada bit bulunmazmış. Bu olay ülkede duyulunca devrin ozanları şu mısraları söylemişler:

"Olacak bir kimsenin bahtı kavi, talihi yâr,
Kehlesi (biti) dahi mahallinde onun işe yarar."

المصوِّر

ESMA-İ HÜSNA

El-Musavvir:

"Varlıklara şekil veren.
Onlara hususiyet verip,
tasvir eden."

BİR DUA

Resûlullah (s.a.s.) şöyle
dua ederdi:

"Allah'ım! Harama
bulaşmaktansa, helalinle
yetineyim. Beni lütfunla
(zengin kılarak) senden
başkasına muhtaç etme."
(Tirmizî, Deavat, 110.)

BİR İNCİ

"Aydın olmak için önce
insan olmak lazım.
İnsan, mukaddesi olan-
dır. İnsan, hırlaşmaz,
konuşur; maruz kalmaz,
seçer. Aydın kendi ka-
fasıyla düşünen, kendi
gönlüyle hisseden kişi.
Aydını aydın yapan;
'uyanık bir şuur, tetikte
bir dikkat ve hakikatin
bütününü kucaklamaya
çalışan bir tecessüs'dür."

Cemil Meriç

LÜGAT

Leyli meccani: TDK sözlüğünde (sıfat) parasız yatılı. Leyl (ad) Arapça gece anlamına gelmektedir. Leyli; geceye dair, geceyle ilgili, gececi anlamındadır. Meccani (sıfat) ise karşılıksız, parasız demektir. Öyleyse leyl-i meccani, karşılıksız olarak geceleyen demektir. 1950'li yıllarda yatılı okullarda okuyan öğrencilere burs sağlanır, bu şekilde okuyan öğren-

cilere de "leyli meccani" denilirdi. Devletin açmış olduğu sınavları kazananlardan dereceye girenlerin böyle bir hakkı bulunuyordu. Bunun karşılığında "mecburi hizmet" yapmak koşulu vardı. Pek çok okulun yatılı ya da gündüzlü öğrencisi bulunmaktaydı. Askerî okullarda ise leyl-i meccani olmak zorunluluktuktu.

HAZIR CEVAP**Ne Alırsınız?**

Yahya Kemal bir yokuşu çıkıncaya kadar nefes nefese kalır. Yokuşun sonundaki lokantadan bir garson seslenir:

-Buyurun beyim ne alırsınız?

Yahya Kemal tebesümle:

-Evlad, müsaade edersen bir nefes alacağım.

BERCESTE

Sehâvet kıl ki kapusun cinânun
Sahî açar gider şekk ü gümânun
Yiyüp yidürigör anı ki zerdür
Bahîlün şeksüz altını hacerdür.
Güvâhî

Cömert olan an gelip umudundan kuşku duysa dahi aslında yedirip içirmekle cennetin kapısını açar. Diğer yandan cennete gireceğine dair umudu olan bir başkasının bu umudu aslında kıymetsiz bir taş-tan ibarettir.

İnsan burnunda yeni bir antibiyotik keşfedildi. Lugdunun olarak isimlendirilen madde, diğer antibiyotiklere karşı dirençli olan bakteri köklerini de öldürüyor.

İstanbul Teknik Üniversitesinde bir öğretim üyesi yapay damar tasarlamayı başardı. Üretilen yapay damar sayesinde baypas ile damar değişimine ihtiyaç duyan hastalar için çare olabilecek bir çalışmaya imza atıldı.

Florida bilim insanları, "Squalus clarkae" ya da "Genie's dogfish" (Genie'nin köpek balığı) adı verilen büyük gözlü yeni bir tür köpek balığı keşfetti.

Nerede o eski zamanlar?

Her ne kadar zaman kavramı bizim için gerçekliğin kendisi gibi görünse de aslında fizik bilimi için tam bir muamma sayılabilir. Objektif olarak zamanın var olup olmadığı, ilerliyorsa hangi yöne doğru yol aldığı uzun yıllardır tartışılmaya devam ediyor.

Zaman dediğimiz, dünyanın güneş ve kendi etrafında dönmesiyle oluşan bir gerçekliktir. Ne uzaması ne kısılması ne hızlanması ne de yavaşlaması mümkündür. Fakat bu gerçeklik nasıl oluyor da insandan insana değişebiliyor? Sevdiğimiz bir işle uğraşırken zamanın hızlı aktığını hissedebiliyoruz ya da tam tersi durumlarda dakikaları, saniyeleri sayıyoruz. İnsanoğlunun dünü, bugünü ve yarını ayırmak için temel aldığı bir illüzyon olduğu varsayımından ziyade herkese göre ayrı işleyen bir zaman algısıyla karşı karşıyayız.

Albert Einstein, "İzafiyet Teorisi" ile bu duruma açık-

lık getirmeye çalışmış hatta dünyada zaman algısı değişirken uzayın engin derinliklerinde zaman algısının ne denli bükülebileceğini anlamaya çalışmıştır.

Çocukluğumuzda gün bitmek bilmezdi. Şimdi ise zamana yetişemiyoruz, gün yetmiyor âdetâ. Yapılan araştırmalar şunu gösteriyor ki zamanın akış hızını hissetme algısı yaşın ilerlemesiyle doğru orantılı. 10 yaşındaki biri için zamanın akış hızı 1 ise 20 yaşındaki insan için bu hız 1,14'tür. 60 yaşındaki biri için bu hız 2,44 olur. Yani 60 yaşındaki biri, 10 yaşındaki birine göre zamanı neredeyse 2,5 kat fazla hissediyor. Bu durumun hücrelerin yaşlanmasıyla beraber titreşimlerindeki değişimden kaynaklandığı belirtiliyor. Yani kütle çekim gücü azaldıkça zaman algısı da hızlanıyor. Aynı şekilde ışık hızının %99,9'una ulaşan biri uzayda 5 yıl yolculuk yaparsa dünyada 110 yıl geçmiş olacaktır.

Dikkat!

Bunama (demans) vakalarının sayısı dünya genelinde 47,5 milyona ulaştı

Bunama vakalarının sayısı 47,5 milyona ulaştı ve bu sayı sürekli artıyor. Bilim insanları, bunamanın beslenme ile ilişkisine dikkat çekerek sağlıklı ve dengeli beslenmemiz konusunda bizi uyarıyor.

14 BİN YIL ÖNCESİNE AİT EKMEK TARİFİ BULUNDU

Buğday ve arpa ununu, toz hâline getirilmiş bitki kökleriyle karıştırıp su ilave ederek pişirilen ekmeğin tarifi 14 bin yıl öncesine dayanıyor. Şimdiye kadar en eski ekmeğe dair bulguların Türkiye'de Çatalhöyük'te 9 bin yıl öncesine dayandığı sanılıyordu. Ancak Ürdün'de, Siyah Çöl'deki arkeolojik kazılardan elde edilen kalıntılar, ekmeğin tarifi, bu tarihten 5 bin yıl daha eski olduğunu ortaya koydu.

Vücudumuzda kendi hücrelerimiz kadar bakteri taşıyoruz

Bilim insanları vücudumuzda kendi hücrelerimizin 10 katı kadar bakteri barındırdığımızı tahmin ediyordu. Ancak son araştırmalara göre ortalama 38 trilyon bakteri hücresi, yani kendi hücrelerimiz kadar bakteri taşıyoruz.

99 milyon yıllık yılan yavrusu fosili bulundu

Myanmar'da dinazorlar çağında yaşadığı tahmin edilen, 99 milyon yıl öncesine ait yılan yavrusu fosili bulundu. Fosilin, koruyucu özelliğe sahip ağaç özü kaplayan kehribar sayesinde korunduğu belirtiliyor.

İLK DEFA YENİ BİR GEZEĞENİN DOĞUMU GÖRÜNTÜLENDİ

Gökbilimciler, genç bir yıldızın etrafında dönen toz girdabında, oluşum aşamasındaki bir öte gezegeni görüntüledi. PDS 70 yıldızının, 5.4 milyon yaşında ve Dünya'dan 370 ışık yılı uzaklıkta olduğu belirtilirken Jüpiter'den iki ya da üç kat büyük olduğu düşünülüyor. Jüpiter'in Dünya'nın 1320 katı büyüklüğe sahip olduğunu da yeri gelmişken belirtelim.

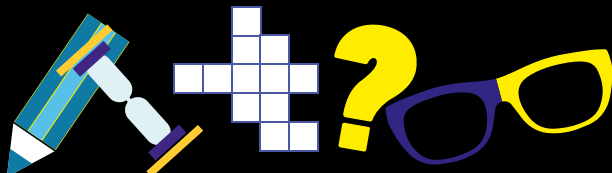
JÜPİTER'İN YENİ UYDULARI KEŞFEDİLDİ

ABD'nin Carnegie Bilim Enstitüsünde gökbilimciler Güneş Sistemi'nin dokuzuncu gezegenini bulmak için yaptıkları araştırmada Jüpiter'in yörüngesinde 12 yeni uydu tespit etti. Uydulardan 9'unun gezegenin dönüş istikametine ters, 3'ünün ise dönüş istikametine yol aldığı belirtildi.

BULMACA

SOLDAN SAĞA 1- Sevgili Peygamberimizin kerimelerinden biri. - Kur'an-ı Kerim'i oluşturan otuz bölümden her biri. - Temel, esas, asıl. **2-** Bir işi yerine getirmek için verilen söz. - Acı, ince ve keskin ses, feryat, figan. **3-** Tanınma durumu, şan, şöhrat. - Şaşma, şaşkınlık bildiren bir söz. - Elin iç bölümü, avuç içi. - Lübnan'daki Bekaa Vadisi'nin doğu kısmından doğup ve Hatay'dan Akdeniz'e dökülen, toplam uzunluğu olan 556 km'nin 52 km'sinin Türkiye-Suriye sınırını oluşturduğu nehrin adı. **4-** Kişi, şahıs, nefer. - Ramazan ayı boyunca, yatsı namazından sonra kıldığımız namaz. - Miladi takvime göre ocak ayının birinde başlayıp aralık ayının otuz birinde sona eren on iki aylık dönem, sene. **5-** Çünkü anlamında bir bağlaç. - Güzel, zarif. **6-** Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. - Suudi Arabistan'ın uluslararası plaka kodu. - Kur'an-ı Kerim'in son suresinin adı. **7-** Temiz olmayan, kirlî. - Tayin. **8-** Kuzu sesi. - Uzaklık belirtmek için kullanılan bir ünlem. - Birbirine sımsıkı yapışık hücre veya moleküllerden oluşan ve bitkilerin çeşitli bölümlerini bir kın gibi saran ince tabaka, cidar, çeper. **9-** Sahip. - Arınmış, soyutlanmış. **10-** Nikel elementinin kimyasal simgesi. - Rubidyum elementinin kimyasal simgesi. - Olur, peki veya fena değil anlamlarında kullanılan bir ünlem. **11-** Otomobil kelimesinin kısaltması. - Elektrik akımında şiddet birimi. - Bir şeyi başka şeylere tutturmaya yarayan şerit, bağ. **12-** Taşıtlardaki elektrik enerjisini kimyasal enerjiye çevirerek depolayan ve depolanan kimyasal enerjiyi istendiğinde elektrik enerjisi olarak dışarı veren araç, pil, batarya. - Bir askerî harekâтта birliklerin gereksinim duyduğu her türlü gercin toplandığı, dağıtıldığı bölge. - Cilalı ve sırlı cam, gözgülü, mirat. - Duman lekesi. **13-** Ayet-i kerimde "İnsanlar için bir açıklama, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar

için bir hidayet ve öğüt" olarak nitelenen kitabımız. - İhtiyarların baston yerine kullandıkları uzun sopa. - Saka Türklerinin İskender ile yaptıkları mücadeleleri anlatan, efsanevi özellikler taşıyan bir Türk destanının adı. - Bir yılın on iki bölümünden her biri. **14-** Bir nota. - Osmanlı Devleti'nde şehzadeleri eğitmek, onların yönetim ve ekonomi gibi alanlarda bilgi ve tecrübe sahibi olmasını sağlamak için görevlendirilen mürebbilerin genel adı. **15-** 26 Ağustos 1922 tarihinde başlatılan 30 Ağustos'ta zaferle sonuçlanan, Kurtuluş Savaşımızın en kapsamlı merhalelerinden biri olarak kabul edilen hareketin adı.

YUKARIDAN AŞAĞI 1- "Ey örtünüp bürünen (Peygamber)!" mealindeki ayet-i kerime ile başlayan, kelime anlamı örtünüp bürünen olan, Kur'an-ı Kerim'in 73. suresinin adı. - Tekereklerin merkezinden geçen ve taşıtın altına enlemesine yerleştirilmiş mil. **2-** Muradına eren, istediğini elde etmiş. - Bir seslenme edatı. - Kur'an-ı Kerim'in ilk emri. **3-** Konut, hane, yuva. - Ülkemizin uluslararası plaka kodu. - Çeşitli sebzelerle pişirilen etli bir yemek. **4-** Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk. - Kimyasal birleşimlerde hidrojenin yerine maden alarak tuz oluşturan birleşik, hamız. - Numara kısaltması. **5-** Peygamber Efendimizi (s.a.s.) övmek amacıyla yazılmış şiirlerin genel adı. - Sinirli, kızgın; sinirle ilgili, sinirsel. - Tanınan, şöhret sahibi olan. **6-** Meyvelerin çekirdekle kabuk arasındaki bölümü. - Hayat arkadaşı, refik, refika. - Bir işte başta gelen kimse veya şey. - Beyaz. **7-** Bal böceği. **8-** Yere basma organımız. - Türü malzemelerle özel bir tat verilmiş, fırında veya başka bir yolla pişirilerek hazırlanan hamur tatlısı. **9-** Evcil olmayan hayvanları yakalama işinin genel adı. - Bir seslenme ünlemi. **10-** İkiden sonra gelen sayı. - Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk, mağara. - Radon elementinin kimyasal simgesi. - Ezgi, türkü, nağme. **11-** Savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi. - Göz, göz değmesi. - Yemek. **12-** Yanlış, kusur, yanılma, yanılğı. - Başına geldiği isme olumsuzluk anlamı katan Farsça kökenli bir ön ek. - Çok yüksek, çok büyük olan; yüce. **13-** Herhangi bir törende sıralı olarak giden insan topluluğu, kortej. - Bir sinir hastalığı, epilepsi. - Matematikte bir sabit sayı. - Çok karşıtı. **14-** Yarı. - Müzikte bir nota. - Birçok kalın direk yan yana bağlanarak yapılan, düz ve korkuluksuz deniz veya ırmak taşıtı. **15-** Akıllı, zeki kimse. - Kur'an-ı Kerim'in başlangıç suresi. - İlkbahar ve sonbahar arasında kalan mevsim

ZOR

2			8	4		7		5
	8	3			5			
	4			6	1		3	
		4					9	
			3		8			
	7					5		
	2		1	8			5	
			9			2	4	
6		8		2	4			1

KOLAY

9			3		7	4		
6					1	7		
8	2				4			
					3			9
	4	9	1		2	6	7	
2			6					
			7				1	5
		8	2					7
		1	5					4

ÇÖZÜMLER

Bulmacaların çözümlerine karekodu okutarak ya da aşağıdaki linken ulaşabilirsiniz.

www.diyandergi.com/bulmaca-cozumleri

Fotoğraf: Mehmet ÖZTÜRK, İslam'ın Yüzleri Sergisi

KÂBE'DE ZAMAN

Burası Mescid-i Haram... Ve mü'minler, Rabbin kutlu çağrısına olmuşlar ram... Dillerinde dua, bedenlerinde ihram... Mübarek bir zaman dilimindeler... Belki Cuma belki bayram...

Burası Beytullah... Burada, burula burula akar tavaflar... Dünyanın dört bir yanından Müslümanlar... Dolu ve duru birer ırmak olurlar... Günahattan arınırlar... Hakkın rızasında buluşur, dost ve kardeş olurlar...

Mesut ÖZÜNLÜ

DÜŞ KELİMELER

Keşke bütün kelimeler kalpte kalsaydı, kendi rüyasına baş eğmiş. Kelimeler ki ziyandadır...

Yaęan kar misali, kâğıda düştüğü anda eriyor, buhar olup uçuyor, silinip yok oluyor.

Söylendięinde, havada buz kesiliyor; yere düştüğünde paramparça...

Kelimeler, oysa başka türlü düşlenmişti. İşlenmiş bir düş idi her biri. Kalbin gergefinden, en nadide ipler ile ipek kumaşlara vurulmuştu inceden ince. İpekten bir kuş olmuş idi kelimeler; üflesem uçacaklardı.

Rüyaların sütünü emmiş kelimelerle semanın katlarına tırmanırım sanmışım.

Ah aldanış; aldanmışım. Ne mümkün. Kelimeler neyi taşıyabilirmiş? Sırtına aldığı kendisi bile değilmiş oysa. Kendini bile taşımaktan acizken her biri...

Ben onların içinden ırmaklar akar sanmışım!

Ben onların içinde volkanlar kaynar sanmışım.

Heyhat, akan ırmak kelimelerin vadisinde akmazmış!

Heyhat, volkan kelimenin derununda kaynamazmış!

Kelime sandığımız da zaten kelime değilmiş.

Dilin ettiği bir oyun; sonunda bir yenilgi olan oyunmuş. Bilememişim.

Keşke bütün kelimeler, sandığımız gibi kalsaymış. Sandıklar dibinde saklı.

Kendi düşünde ezeli uykusunu uyumalıymış kelimeler, kelimeler ve taşıyor sandığımız her ne ise.

Keşke bütün kelimeler kalpte kalsaydı, kendi rüyasına baş eğmiş. Kalbin süveydasında siyah bir ah olarak.

Sakin terk-i edebden kûy-ı Mahbûb-ı Hudâ'dır bu
Nazarğâh-ı ilâhî'dir Makâm-ı Mustafâ'dır bu

Felekte mâh-ı nev Bâbü's-selâm'ın sîne-çâkidir
Bunun kandîli cevza matla'-ı nûr-i ziyâdır bu

Habîb-i Kibriyâ'nın hâbgâhidir fazîlette
Tefevvuk-kerde-i arş-ı Cenâb-ı Kibriyâdır bu

Bu hâkin pertevinden oldu deycûr-i adem zâil
Amâdan açtı mevcûdât dü çeşmin tûtüyâdır bu

Mürâât-i edeb şartıyla gir Nâbî bu dergâha
Metâf-ı kutsiyândır cilvegâh-ı enbiyâdır bu

NÂBÎ

